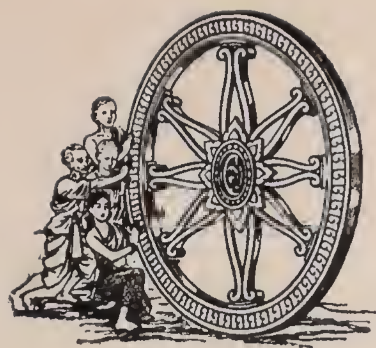

รักลูกให้ถูกทาง (ภาค ๑)

โดย

ภิกขุ ปัญญานันทมุนี

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ นนทบุรี

อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

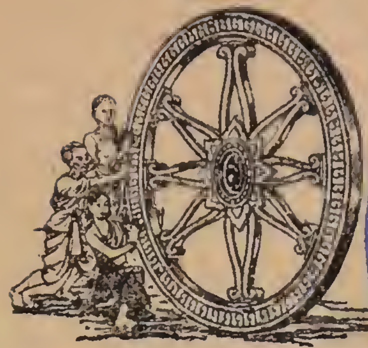
แม่อบ ขวัญทิพย์

แม่ฮุ้น ภู่พงษ์

ณ ฌาปนสถานคุรุสภา วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร

นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕

รักลูกให้ถูกทาง (ภาค ๑)

โดย

ภิกขุ ปัญญานันทมุนี

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ นนทบุรี

อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

แม่อบ ขวัญทิพย์

แม่ฮุ้น ภู่พงษ์

ณ ฌาปนสถานคุรุสภา วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร

นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕

คำนำ

นายเชี่ยวชาญ ทองประสม กับนางเจริญ ภรรยา เจ้าภาพได้มาขอบทความเกี่ยวกับเรื่อง "รักลูกให้ถูกทาง" เพื่อพิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ นางอบ ขวัญทิพย์ และนางฮุ้น ภู่พงษ์ ตามธรรมเนียมที่เคยกระทำกันมา เป็นการร่วมมือกันเผยแผ่หลักธรรมแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้อยู่ดีมีสุขต่อไป

อาตมาได้ทราบเจตจำนงของเจ้าภาพแล้วมีความยินดีขออนุโมทนาในกุศลส่วนนี้ ขอให้หนังสือนี้จงสำเร็จประโยชน์ แก่มารดาบิดาผู้มีบุตรธิดาทั่วไปเถิด

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ นนทบุรี

5 มีนาคม 2515

แม่อบ ขวัญทิพย์

ชาตะ ๒๔๔๕

มรณะ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๑๑

อายุ ๖๖ ปี

ประวัติย่อ

แม่อบ ขวัญทิพย์ เกิดที่ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ เป็นบุตรีของกำนันแดง และ นางกลึง ถาวรกุล มีพี่น้องชายหญิงรวม ๖ คนคือ

๑.	นางเหรียญ		(ถึงแก่กรรม)
๒.	นางอั้น	ถาวรกุล	(ถึงแก่กรรม)
๓.	นางจู	โคมเวียน	
๔.	นายเช็ง	ถาวรกุล	(ถึงแก่กรรม)
๕.	นางอบ	ขวัญทิพย์	(ถึงแก่กรรม)
๖.	น.ส. บุบผา	ถาวรกุล	(ถึงแก่กรรม)

แม่อบ ขวัญทิพย์ ได้แต่งงานกับ พ่อบุญช่วย ขวัญทิพย์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ จึงได้ย้ายมาอยู่ที่กรุงเทพฯ แต่ไม่มีบุตร จึงได้นำหลานมาเลี้ยง คือ นางเจริญ ทองประสม จนพ่อบุญช่วย ขวัญทิพย์ ได้เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๔๙๘ จึงได้อยู่กับหลานตลอดมา

แม่ฮุ้น ภู่พงษ์

ชาตะ ๒๔๔๗

มรณะ ๓ มกราคม ๒๕๑๒

อายุ ๖๕ ปี

ประวัติย่อ

แม่ฮุ้น ภู่พงษ์ เกิดที่ตำบลบ้านยาง จังหวัดกาญจนบุรี เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ เป็นบุตรีของนายบุญและ นางแช ถาวรกุล มีพี่น้องชายหญิงรวม ๓ คน คือ

นางแจ๋ว ถาวรกุล (ถึงแก่กรรม)
นางฮุ้น ภู่พงษ์ (ถึงแก่กรรม)
นายสอาด ถาวรกุล (ถึงแก่กรรม)

แม่ฮุ้น ภู่พงษ์ ได้แต่งงานกับนายไล้ ภู่พงษ์ มีบุตรเพียงคนเดียว คือนางเจริญ ทองประสม แต่แม่ฮุ้นเป็นผู้ที่เลี้ยงลูกยาก ได้มีลูกหลายคน แต่ได้เสียชีวิตไปหมดตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ฉะนั้นเมื่อท้องลูกคนนี้จึงได้ยกให้กับแม่อบขวัญทิพย์ ซึ่งเป็นพี่สาวลูกพี่ลูกน้อง ต่อมาได้ไปอยู่ จ.ว. อุดร เป็นเวลาหลายปี จนสามีได้ถึงแก่กรรมลง จึงได้กลับลงมาอยู่กรุงเทพ ฯ กับนางเจริญ ทองประสม จนกระทั่งถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวาย ที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๑๒ รวมอายุได้ ๖๕ ปี

แม่อบ ได้เริ่มป่วยด้วยโรคเบาหวานและได้ทำการรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช ต่อมาได้มีอาการโรคอัมพาตแทรก เมื่อก่อนจะถึงแก่กรรมประมาณ ๕–๖ เดือน จึงได้นำมารักษาที่โรงพยาบาลประสาท พญาไท แต่อาการมีแต่ทรงกับทรุด จนถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลประสาท พญาไท เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๑๑ รวมอายุ ๖๖ ปี

คำนำ

อนาคตอันแจ่มใส แห่ง ลูกของท่าน

หนังสือเกี่ยวกับลูก ๆ ที่ท่านกำลังจะอ่านอยู่นี้เกิดจากความกดดันของเหตุการณ์แห่งสังคมในสมัยนี้ ข้าพเจ้าในฐานะผู้ทำงานประกาศธรรมของพระผู้มีพระภาคได้ไปในที่ต่าง ๆ เสมอ ได้พบเห็นอะไร ๆ หลายอย่าง เมื่อเห็นแล้วก็ชอบนำมาคิดหาเหตุผลของเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะเรื่องของเด็ก ๆ เป็นปัญหาที่ต้องคิดมาก เด็กสมัยนี้ไม่เหมือนเด็กสมัยก่อน เพราะสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน สมัยก่อนความเป็นไปของสังคมเป็นไปตามเรื่องที่มันเป็นไป แต่เดี๋ยวนี้สังคมวิ่งแข่งกันตลอดเวลา ชาวโลกอยู่กันด้วยการแข่งขันกัน ชิงดีชิงเด่นกัน ผู้ปกครองของเด็กไม่มีเวลามากนักสำหรับอยู่กับเด็ก เพราะอาชีพบีบคั้นอยู่เสมอปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น เราจึงได้รับข่าวร้ายต่าง ๆ เสมอมา

อีกประการหนึ่ง พ่อแม่ทั่วไปที่ขาดการศึกษาธรรม ไม่มีความรู้ในการสั่งสอนลูก มักตามใจลูกของตนมากเกินไป เวลาลูกไปทำอะไรผิดก็มิได้ว่ากล่าวตักเตือน จึงเป็นเหตุให้เด็กเสียคนได้ง่าย ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกนั้นมีมาก แต่ถ้ามากในทางเสียก็จะเสียหาย จึงควรที่จะได้คิดกันบ้างว่า ทำอย่างไรเราจึงจะรักลูกได้อย่างพอดี ๆ หนังสือเรื่องนี้จึงเกิดขึ้นโดยอาการนี้

เมื่อข้าพเจ้าอยู่เชียงใหม่ สถานีวิทยุประจำถิ่นเชียงใหม่ ได้กรุณาให้เวลาแก่ข้าพเจ้า ทุกวันเสาร์ ครั้งละ ๑๕ นาที ข้าพเจ้าจึงเขียนเรื่องนี้ไปอ่าน ปรากฏว่าเป็นที่พอใจของท่านผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ได้พูดมาถึง ๓๖ ครั้งแล้ว และยังไม่จบเรื่อง แต่เวลาเขียนไม่มี จึงจบลงเพียงเท่านี้ก่อน มีเวลาก็จะเขียนต่อไปอีก ขอท่านผู้สนใจได้ติดตามต่อไปเถิด

บางคนอาจสงสัยว่า ข้าพเจ้าเป็นพระ ไม่มีครอบครัว ทำไมมาเขียนเรื่องเกี่ยวกับเด็กได้ ขอทำความเข้าใจเสียสักหน่อยว่า ถึงแม้พระไม่มีครอบครัว แต่พระก็มีความคิด

ในทางช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ จึงทำการศึกษาค้นคว้าอ่านหนังสือประเภทที่เกี่ยวกับเด็กบ้าง แต่ช่างหายากเสียจริง ๆ เคยเข้าไปในห้องสมุดเพื่อดูว่า มีหนังสืออะไรเกี่ยวกับเด็กบ้าง ได้พบเพียงเล่มเดียว ชื่อวิธีอบรมเด็ก ของนายแพทย์จำรัส ศิริสัมพันธ์ ฉบับพิมพ์ครั้งที่สอง ข้าพเจ้าจึงได้อ่านเป็นการใหญ่อ่านหลายเที่ยวและได้นำข้อความที่เก็บจากการอ่านนี้ มาร้อยกรองออกทางวิทยุกระจายเสียง จึงขอขอบพระคุณต่อนายแพทย์จำรัสไว้ด้วย และใคร่จะขอวิงวอนท่านผู้รู้เกี่ยวกับการอบรมเด็กจงได้ช่วยกันแต่งหนังสือประ-เภทนี้ขึ้นให้มาก เพื่อบิดามารดาผู้ประสงค์จะศึกษาจะได้ศึกษากันได้ และเป็นการช่วยชาติประการหนึ่ง

เด็กคือฐานของชาติบ้านเมือง ถ้ามารดาบิดาให้การอบรมแก่เด็กถูกทาง เด็กก็จะเป็นคนดี โตขึ้นจะทำงานเป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง เราจะช่วยชาติประเทศให้ก้าวหน้านั้น ก็จงช่วยเด็กของท่านให้ก้าวหน้าเถิด

ข้อความในหนังสือนี้คงจะยังไม่สมบูรณ์ดีนัก เพราะทำอย่างรวดเร็ว และผู้เขียนก็ไม่มีความชำนาญในเรื่องนี้ ถ้าหากท่านผู้ใดมีความรู้ ความชำนาญและมีน้ำใจรักเด็กรักเพื่อนมนุษย์ โปรดให้คำแนะนำแก่ข้าพเจ้าบ้างเถิด ข้าพเจ้ายังจะเขียนต่อไปอีกหลายตอน โดยเฉพาะเรื่องการนำเด็กเข้าสู่พระธรรม อันเป็นเรื่องรีบด่วนในสมัยนี้

ในที่สุดนี้ ขออวยพรให้ท่านผู้อ่านจงใช้หลักการรักเลี้ยงลูกของท่านให้เป็นเด็กดีทั่วกันทุกท่านเทอญ.

วัดชลประทานรังสฤษดิ์

๒๔ *มิถุนายน* ๒๕๐๔

บทนำประจำภาค ๑

พรหมาติ มาตา ปิตโร

พ่อ–แม่ เป็นพรหมของลูก

เหนือดวงใจ ของทุกท่านที่เป็นพ่อ เป็นแม่นั้น ย่อมจักมีส่วนที่ตรงกันโดยไม่ต้องมีข้อเว้น ข้อนั้นก็คือ พ่อ แม่ ทุกท่านย่อมมีส่วนเหนือของหัวใจที่ปรารถนาตรงกัน คือ "**ปรารถนาอนาคตที่แจ่มใสของลูก**" หากจักมีราคีระคายเคืองส่องฉายแสดงเงาให้รู้แม้แต่เพียงนิด ๆ ว่า "**อนาคตของลูกช่างไม่แน่นอน**" เท่านั้นแหละ ท่านผู้เป็น พ่อ แม่ จักเก็บความหม่นหมองในดวงใจ ซ่อนไว้อย่างไม่สู้สบายนัก ตลอดระยะเวลาที่ยังไม่มีช่องทางที่โปร่งแจ่มใสได้เลย

ความเป็นพ่อ แม่ โดยสมบูรณ์ ไม่ใช่สิ่งที่เป็นภาระที่เบาและง่าย ๆ เลย ไม่ใช่มีภาระเพียงว่าสร้างลูกให้

เกิดมาในโลกกับเขาได้เท่านั้น ปัญหาและภาระที่จักต้องประคับประคองลูก ในทุกสิ่งทุกประการที่เป็นหน้าที่ของพ่อ–แม่ โดยธรรมดาสามัญนั้น ยังไม่เป็นการสมบูรณ์ที่เพียงพอ ท่านจะนึกแต่เพียงว่า "**มีบ้านให้อยู่มีอู่ให้นอน มีหมอนให้หนุน มีคุณให้พึ่ง**" และ "**มีข้าวให้กิน มีสินให้ใช้**" เท่านั้น ว่าเพียงพอแล้ว หาถูกต้องสมบูรณ์ไม่ ปัญหาที่สำคัญยวดยิ่งขึ้นอยู่ที่ว่า ท่านได้สร้างแนวทางชีวิตแห่งลูกของท่านให้รู้สึกว่า "**มีอนาคตที่แจ่มใส**" แล้วหรือยัง ? ปัญหาสำคัญอยู่ที่ตรงนี้ ถ้ายัง ! ก็อะไรเล่า? เป็นแนวทางแห่งอนาคตที่แจ่มใสแห่งลูกของท่าน เราลองมาศึกษาติดตามกันต่อไป

เหนือดวงใจ ที่ปรารถนาอย่างสูงของพ่อ แม่ เพื่ออนาคตอันแจ่มใสของลูก ๆ นั้น ท่านผู้เป็นพ่อเป็นแม่บางท่านได้แต่คิด ๆ เฝ้าคำนึง คอยกาลคอยเวลา คอยโชคคอยวาสนา ยิ่งบางท่านสุดปัญญาที่จะคิดส่งเสริมสร้างอนาคตของลูกโดยสถานใด ๆ ก็เลยใช้วิธี "**สุดแต่บุญวาสนาจะนำพาให้ลูกไป**" เข้าตำราว่า "**ตามบุญตามกรรม**" การงาน

และภารกิจใดๆ ก็ดี ถ้าตกอยู่ในลักษณะว่าตามบุญตามกรรมแล้ว อนาคตของลูกจักเป็นเช่นไร! ดังนั้น ท่านผู้เป็นพ่อแม่จึงมีความจำเป็น และมีความสำคัญโดยยิ่งที่จักต้องหาวิธี และลู่ทางนำลูกของท่านให้ก้าวไปสู่เส้นทางที่แจ่มใสอยู่เสมอ โบราณท่านว่า "ลูกแก้ว–ลูกขวัญ" นั้นหมายถึงภาระของพ่อแม่ที่จักต้องปลูกสร้าง ประคับประคองลูกให้ก้าวไปสู่คำขวัญที่ประทับใจ อันเป็นดวงใจของพ่อแม่ที่ว่า "ลูกแก้ว–ลูกขวัญ" นั้นจริงๆ

เรื่องบุญกรรมนำแต่ง นั้นเป็นเรื่องหนึ่งซึ่งท่านผู้เป็นพ่อแม่ทั้งหลายควรรู้จักได้ตระหนักไว้โดยยิ่ง ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการช่วยเสริมสร้างอนาคตอันแจ่มใสให้แก่ลูกๆ นั่นเอง พระพุทธองค์วางหลักไว้เป็น ๓ ประการ

๑. บุพพกรรม = กุศลกรรมปางก่อนที่ล่วงแล้ว

๒. ปัจจุบันกรรม = กุศลกรรมในปัจจุบัน

๓. อนาคตกรรม = กุศลกรรมในส่วนที่จะมาข้างหน้า

หลัก ของกรรม ตาม แนว ของ พระพุทธองค์ ยังมากกว่านี้ แต่เพื่อพอเป็นแนวทางของท่านพ่อแม่ทั้งหลาย จึงจักไม่กล่าวถึงให้มาก และยาวความที่จะทำให้ฟั่นเฝือ

หลักกรรมอันเป็นบุพเพ นั้น หมายถึงกรรม (การกระทำ) ที่กระทำไปแล้ว ไม่หมายเฉพาะแต่กรรมในชาติปางก่อนเท่านั้น แม้กรรมในชาตินี้ ภพนี้ไม่ว่าจะเป็นการกระทำชนิดใด ๆ อย่างไร แม้ในส่วนทั้งดี และชั่ว เชื่อว่าเป็น "**บุพพกรรม**" ทั้งนั้น เรื่องของ "**บุพพกรรม**" นี้ จึงพึงสังเกตได้ว่าบุพพกรรม บางอย่างเช่นเราทำดีไว้นานแล้ว มีอายุถึง ๑๐-๒๐ ปี จึงให้ผล บางครั้งจนถึงกับเราลืมไปแล้วว่า "**เราทำดีอะไรไว้ จึงได้ดีอย่างนี้**" บางคนก็เช่นกัน ถึงคราวตกอับอาภัพโชควาสนาคับแค้นรำเค็ญเป็นที่ยิ่ง จนถึงกับแอบร้องไห้คนเดียว ได้แต่รำพึงว่า "**เราทำกรรมชั่วอะไรไว้หนอ ? จึงได้ตกระกำลำบากเช่นนี้**" ดังนี้ก็มี นี่! ล้วนเป็นเรื่องของบุพพกรรมทั้งนั้น ใครจะว่า "บุพพกรรม" ไม่มีฤทธิ์มีเดชบันดาลให้แก่ชีวิตของเรานี้ก็ช่างเถิด แต่ฤทธิ์เดชของบุพพกรรมนั้น ย่อมอยู่เหนือสิ่ง

อื่นใดในชีวิตของเราโดยแท้จริง ไม่มีใครจะมาบันดาล "**บุพพกรรม**" ให้แก่ตัวเราได้เลย นอกจากตัวเราเองจะเป็นผู้บันดาล ตัวเราเป็นผู้สร้าง ตัวเราเป็นผู้กระทำ

การกระทำของเราวันนี้
จะเป็นบุพพกรรมของวันพรุ่งนี้
การกระทำของเราเดี๋ยวนี้
จักเป็นบุพพกรรมของเดี๋ยวโน้น
การกระทำของเราเดือนนี้
จักเป็นบุพพกรรมเดือนหน้า
การกระทำของเราปีนี้
จักเป็นบุพพกรรมของปีหน้า
การกระทำของเราชาตินี้
จักเป็นบุพพกรรมของชาติหน้า

บุพพกรรม ในส่วนดี จักหนุนและส่งเสริมให้เราดียิ่งๆ ขึ้น บุพกรรมฝ่ายข้างชั่วนั้น แน่นอนที่สุดที่จักฉุดรั้งให้เราทรามและต่ำลงๆ นี่แหละ "บุญวาสนา" ที่เราได้พากันพร่ำเรียกหา แต่หาได้สำนึกโดยถูกต้องว่า เพราะอำนาจแห่ง

"**บุพพกรรม**" ไม่? ด้วยเหตุดังนี้ หากท่านพ่อแม่ทั้งหลายจักได้ชี้แนวทางแก่ลูกสุดที่รักของท่านให้ได้สร้างแต่ "**กรรมดี**" ไว้ให้สม่ำเสมอเป็นประจำในชีวิตแล้ว "**กรรมชั่ว**" จงหลีกเว้นให้ห่างเมื่อเป็นเช่นนี้ "**บุพพกรรม ส่วนดี**" ย่อมจักเป็นสมบัติมรดกอันล้นค่า ย่อมจักตราติดตามเป็นผลสนองแต่ส่วนที่ดีที่ชอบโดยตลอดเวลา นั่นแหละ "**บุญวาสนา**" อันเป็นสิ่งเร้นลับเพราะอำนาจผลมาแต่ "**บุพพ-กรรมส่วนดี**" โดยแน่นอน

เรื่องของ "**ปัจจุบันกรรม**" และ "**อนาคตกรรม**" เราขอยกไว้ก่อน จักกล่าวเป็นลำดับถึงในโอกาสต่อ ๆ ไป ขอแต่เพียงท่านได้โปรดอดใจไว้ ขณะนี้ขอให้ท่านได้ติดตามในเนื้อหาของ "**อนาคตอันแจ่มใส แห่งลูกของท่าน**" ภาค ๑ ว่าด้วย "**รักลูกให้ถูกทาง**" สืบไปก่อนเถิด ส่วนภาค ๒–๓ และภาคต่อ ๆ ไป ขอให้ท่านโปรดติดตามเป็นลำดับไป.

ขอส่งความปรารถนาดีมายังท่าน ผู้เป็น
พ่อ–แม่ และท่านผู้ปกครองโดยทั่วกัน

ครูคนแรกของลูก

ท่านพ่อแม่ที่นับถือ ทั้งหลาย

โปรดเอียงหูของท่านมาฟังทางนี้หน่อย ฟังเสียงที่เกิดจากความรักความปรารถนาดีต่อท่าน ฟังเสียงที่ท่านควรทำตามโดยส่วนเดียว ซึ่งจักกล่าวให้ท่านทั้งหลายได้ฟังต่อไป

ข้าพเจ้าเรียกท่านว่า พ่อ แม่ เพราะท่านมีฐานะเป็นผู้ให้กำเนิดแก่เด็กหญิงชายซึ่งท่านรักและภูมิใจว่าท่านมีลูกแล้ว พ่อแม่ทุกคนมีความรักลูก มีความปรารถนาที่จะให้ลูกทุกคนได้ดีมีหน้ามีตา ไม่มีใครคนไหนปรารถนาร้ายต่อบุตรธิดาของตน ข้อนี้เป็นหลักธรรมดาทั่วไป แต่ความรักของพ่อแม่นี้เป็นดาบสองคม เป็นคุณก็ได้เป็นโทษก็ได้ ถ้ารักถูกก็เป็นคุณแก่ลูก ๆ ถ้ารักผิดก็เป็นโทษโดยไม่ต้องสงสัย **พ่อแม่เป็นจำนวนไม่น้อย ได้ทำลายลูกของตนโดยอาศัยความรักเป็นมูลฐาน** การทำลายแบบนี้เป็นแบบที่เป็นไปโดยเจ้าตัวไม่รู้ เช่น พ่อแม่รักลูกและถนอมใจลูกของตนมากเกินไป จนลูก ๆ กลายเป็นคนที่ไม่รู้จักรักษา

ตัวเอง อะไร ๆ ก็เป็นเรื่องของพ่อแม่ไปเสียทั้งหมด ลูกต้องการอะไร อยากทำอะไร ก็ตามใจทั้งนั้น ไม่เคยขัดใจลูก กลัวลูกจะได้รับความช้ำใจ เด็ก ๆ ที่ได้รับการตามใจแบบนี้ กลายเป็นนายของพ่อแม่ เป็นเด็กที่พ่อแม่กลัวกว่าสิ่งใด ๆ ไม่กล้าขัดคอลูกแม้แต่น้อย ลูกก็รู้ว่าพ่อแม่เอาใจตน

อันธรรมดาของเด็ก ๆ เป็นคนมักชอบตามใจตนเอง ขาดความยั้งคิดในเหตุผล ถ้าต้องการอะไรขึ้นมาแล้วเขาคิดว่าต้องเอาให้ได้ ต้องทำให้ได้ เขาจึงกลายเป็นคนใจร้อน ขี้โมโห พอขัดใจขึ้นมาก็ตีอกชกหัวบ้าง ทุบข้าวของให้เสียหายไปบ้าง ทำให้พ่อแม่เกิดความเกรงใจ เลยให้เขาทุก ๆ อย่าง ตามที่เขาต้องการ เมื่อเขาได้ชนะโดยวิธีใดสักครั้งแล้ว ก็ต้องทำวิธีนั้นอีกและได้ผลเรื่อยมา ข้อนี้เป็นความผิดของใคร เป็นความผิดของพ่อแม่นั่นเอง พ่อแม่เป็นผู้ผิดในแง่ไหน ในแง่ตามใจเด็กมากเกินไป ความตามใจเกินไป เกิดจากความรักเป็นเหตุ มิใช่จะห้ามท่านมิให้รักลูก แต่โปรดรักลูกให้ถูกทางสักหน่อย

คนโบราณเขาสอนไว้ว่า **รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี** เป็นคำสอนที่ควรฟังอยู่มากทีเดียว คนมีวัว ถ้ารักแล้วปล่อยตามใจ มันคงไปกินผักกินของในสวนเขา เจ้าของต้องเสียเงิน จึงจำเป็นต้องผูกไว้กับหลัก อย่าให้ไปข้างไหน ลูกของเราก็เหมือนกัน ถ้าเรารัก ก็ต้องตีเขาบ้างเพื่อสั่งสอน มิใช่จะตีจนเจ็บจนตาย ตีพอให้เข็ดหลาบเท่านั้น คนทำหม้อขาย เขาต้องเอาไม้แบน ๆ มาตีหม้อให้ได้รูปทรงดี ตีพองาม หาตีให้แตกหักไปไม่ ฉันใด คนมีลูกต้องตีลูกแบบนั้น

การตีลูกนั้น มีสองวิธี คือหนึ่ง ตีด้วยคำพูด สองตีด้วยไม้เรียว การตีด้วยคำพูดนั้น ใช้ให้มาก ๆ สักหน่อย คือพยายามพร่ำสอน ตามสอนอยู่เสมอ ธรรมดาของเด็กเป็นผู้ซุกซนชอบทำอะไร ๆ เสมอ เขายังไม่รู้ว่าการกระทำของเขาจะถูกจะผิด เขารู้แต่จะทำเท่านั้น บางครั้งก็ถูก แต่บางครั้งอาจผิดก็ได้ ถ้าเขาทำอะไรลงไปแล้ว สมมติว่าเป็นเรื่องผิดพลาด ถ้าพ่อแม่ไม่ห้ามไม่เตือน เขาก็คงนึกว่าไม่เป็นไร ไม่เห็นพ่อแม่ดุ เขาก็ทำแถมอีกหลายครั้งจนกระทั่งติดเป็นนิสัย พอติดเสียแล้วก็แก้ยากเต็มที พ่อแม่

ส่วนมากมักทำผิดในข้อนี้ เพราะคิดเสียว่า เรื่องเล็กน้อยไม่เป็นไรดอก เรื่องเล็กน้อยนั่นแหละสร้างเรื่องใหญ่ ๆ ขึ้นมา คนฉลาดมีความรอบคอบ จึงระวังในเรื่องเล็กน้อยเสมอ ถ้าระวังในเรื่องเล็กน้อยได้ เรื่องใหญ่ ๆ ก็พลอยถูกระวังไปด้วย หลักความจริงมีอยู่อย่างนี้ หน้าที่ของพ่อแม่จึงควรคอยดูแลเอาใจใส่ ถึงการกระทำของลูก ๆ ไว้เสมอ ๆ ถ้าเห็นว่าลูกทำอะไรจะเป็นการผิดพลาดเสียหาย ก็รีบบอกเสียทันที พูดกันดี ๆ พูดกันอย่างใจเย็น อย่าพูดด้วยความโกรธ เพราะการสอนเด็กในเวลาโกรธ ไม่ได้ผลอะไรเลย กลับเป็นการฝึกให้เด็กเป็นคนมักโกรธไปเสียด้วย การพูดด้วยความรักความเอ็นดูได้ผลกว่า ในชั้นต้น ๆ ก็พูดให้เขาเข้าใจว่า ชั่วเป็นอย่างไร ดีเป็นอย่างไร พ่อแม่ชอบคนดี ไม่ชอบคนชั่ว ถ้าอยากให้พ่อแม่รักต้องเป็นคนดี คอยบอกคอยเตือนไว้เสมอ อย่าเป็นคนเกียจคร้านเป็นอันขาด

การพูดการเตือนนั้น ต้องพยายามพูดจนเขาเข้าใจ ให้เขาเห็นเหตุผลว่าอะไรเป็นอย่างไรถูกต้อง เมื่อได้พูดได้สอนอะไรลงไปแล้ว ต้องคอยควบคุมติดตาม อย่าปล่อยให้เด็กทำผิดซ้ำอีกเป็นอันขาด ถ้าเห็นเด็กทำผิดในเรื่องที่บอก

แล้ว ต้องบอกอีกให้เขาระวังต่อไป เด็กมีนิสัยอ่อนดัดง่าย เว้นไว้แต่ผู้ใหญ่จะทำให้เขาเป็นคนแข็งเสียเท่านั้น การทำให้แข็งก็คือไม่บอกไม่เตือนกันนั่นเอง เมื่อได้บอกได้สอนเรื่องใดแล้ว ถ้าเขายังกระทำผิดอีก ต้องลงโทษกันบ้างด้วยไม้เรียว แต่พึงจำไว้ว่าการเฆี่ยนตี ถ้าไม่จำเป็นแล้วขออย่าได้ใช้เป็นอันขาด เพราะการตีบ่อย ๆ ทำให้เด็กเคยชินด้านไม้ และไม่รู้สึกกลัวต่อพิษสงของมัน พ่อแม่ต้องใช้ด้วยปัญญาสักหน่อยในเวลาจะตีลูก โปรดอย่าตีด้วยการบันดาลโทสะเป็นอันขาด บางคนพอโกรธขึ้นมาก็ตีเลยทีเดียว ตีไม่เลือกที่ ตีโดยไม่ให้เหตุผล เป็นการทารุณต่อเด็กไปสักหน่อย

เมื่อจะตี ต้องเรียกลูกมาพูด มาทำความเข้าใจกันเสียก่อนว่า การกระทำเช่นนี้ เป็นความผิดความเสียหาย พ่อแม่ได้ห้ามหลายครั้งแล้ว ลูกก็ยังทำอยู่ พูดให้เด็กเข้าใจว่าตนผิดเห็นว่าการกระทำของตนไม่ถูกต้อง ทำให้เขาได้เกิดความรู้สึกผิดขึ้นในใจของเขาให้ได้ การทำให้เด็กรู้ว่าตนได้ทำผิดไปนั้นมีค่ามาก เมื่อเขารู้จักผิดแล้วจึงลงโทษแต่พอสมควร เพื่อให้เขาจดจำไว้ต่อไป และคงไม่กระทำผิด

ในรูปนั้นอีก เมื่อเขาไม่กระทำผิด เขาก็คงหันเข้าหาการกระทำความดีความงาม เพื่อให้เขาได้เห็นความจริงที่ว่า **ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว** เวลาทำผิดถูกลงโทษ เขาเห็นว่าทำชั่วได้ชั่วแล้ว พอเขาหันเข้ากระทำความดี พ่อแม่ก็ควรสอน ให้เขาเห็นผลแห่งความดีเสียบ้าง โดยการชมเชยให้รางวัลในความดีของเขา อย่าเป็นคนเฉยเมยต่อการกระทำของลูกเป็นอันขาด **ดีต้องชม ชั่วต้องติ** นี่เป็นหลักการสำคัญ การตามสอนพร่ำสอนเสมอ เป็นทางหนึ่งที่ช่วยให้ลูกเป็นคนดีกับเขาได้ ขอให้พ่อแม่โปรดสนใจกระทำกันหน่อย

ในการสั่งสอนอบรมลูก ๆ นั้น เพียงแต่การพูดไม่มีคุณค่าเพียงพอ ต้องมีการกระทำ ให้ดูควบคู่กันไปด้วย พ่อแม่ทุกคน ควรจะสำนึกตนไว้เสมอ ๆ ว่า ตนเป็นแบบอย่างของลูก ๆ ลูกทุกคนในครอบครัวคอยถ่ายแบบอย่างจากพ่อแม่ไว้เสมอ ถ้าลูกรักพ่อติดพ่อก็ถ่ายทอดกิริยาอาการทุกอย่างของพ่อไว้ ถ้าลูกรักแม่ติดแม่ ก็ถ่ายทอดกิริยาอาการทุกอย่างของแม่ไว้เสมอ การถ่ายทอดบ่อย ๆ คือการสร้างนิสัยขึ้นในใจของเขา และเป็นอย่างที่พ่อแม่เป็นอยู่

ฉะนั้น พ่อแม่จึงต้องระมัดระวังให้มากเป็นพิเศษ ในเมื่อตนอยู่หน้ากล้องถ่าย คือลูก ๆ ของท่าน อย่าได้พูดกระทำสิ่งใดในทางเสียให้ลูกเห็นเป็นอันขาด ให้ลูกได้เห็นได้ยินเฉพาะสิ่งที่ดี ๆ งาม ๆ ถ่ายเดียว การที่เป็นเช่นนี้ได้ พ่อบ้านแม่เรือนจะต้องฝึกฝนตน อบรมตนเองให้มีระเบียบวินัยอยู่เสมอ อย่าได้เป็นคนตามใจตนเองในเรื่องใด ๆ เป็นอันขาด ถ้าหากผู้นำในครอบครัว ได้เป็นอยู่อย่างดีแล้ว ลูกก็คงจำแบบที่ดีไว้ได้ โปรดจำไว้ว่า แบบอย่างการกระทำของพ่อแม่ มีอิทธิพลสูงเหนือจิตใจของลูก ๆ เสมอ

แบบอย่างจากคนข้างเคียง จากสิ่งแวดล้อม ก็มีอิทธิพลเหนือใจของเด็กอยู่ไม่น้อย พ่อแม่จึงควรระวังให้มากสักหน่อย สถานที่ใด บุคคลใด สิ่งใด เป็นสิ่งไม่ดีไม่งามแล้ว อย่าได้ปล่อยเด็กของท่านให้เข้าไปคลุกคลีกับสิ่งนั้นเป็นอันขาด เพราะการเข้าไปใกล้สิ่งไม่ดี ย่อมทำให้ผู้เข้าไปใกล้ได้รับสิ่งไม่ดีไปด้วย ถ้าหากเด็กได้เห็นได้พบสิ่งใดที่เป็นความชั่ว เรื่องของเด็กเขายังไม่รู้ว่ามันชั่วขนาด

ไหน เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้องอธิบาย โดยการบอกให้เขาดูแล้วบอกว่า คนนั้นสิ่งนั้น ไม่ดีอย่างไร การกระทำในรูปนั้นอาจมีโทษแก่ผู้กระทำอย่างไรบ้าง อย่าให้เด็กพบอะไรโดยไม่รู้ว่ามันเป็นอะไร เป็นอันขาด แม้ในเรื่องดี ๆ ก็ต้องบอกให้เขาเข้าใจเช่นเดียวกัน พ่อแม่นอกจากทำหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงดูแล้ว ต้องทำหน้าที่ครูสั่งสอนลูกด้วย พระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสไว้ว่า พ่อแม่เป็นครูคนแรกของลูก ๆ ท่านจึงควรทำหน้าที่ของตนในแง่นี้ไว้เสมอ

เด็ก ๆ มักรบเร้า ขอโน่นขอนี่จากท่านเสมอ เช่น ไปตลาดเห็นลูกโป่งเขาอยากได้ลูกโป่ง ท่านควรให้เขาหรือไม่ ไม่ควรให้เขา เพราะไม่มีประโยชน์ เป็นการหมดเปลืองสตางค์เปล่า ๆ อย่าตามใจเขาในสิ่งอันไม่ควรเป็นอันขาด การที่พ่อแม่ถูกรบกวนบ่อย ๆ ในเรื่องจุกจิกนั้น ก็เนื่องจากการตามใจเป็นมูลฐาน เดินไปตลาด เด็กอยากกินถั่วกินเม็ดแตงโม อ้อยขวั้น ที่เขาวางขายไว้ตามข้างถนน เป็นสิ่งปกปรกไม่น่ากิน เราก็ควรบอกกับเด็กให้เข้าใจเหตุ

ผลว่าของนั้นไม่สะอาด มีเชื้อโรค กินแล้วจะปวดท้อง พื้นจะผุ ไม่สบาย เดี๋ยวถูกฉีดยาเจ็บเนื้อเปล่า ๆ จงหาวิธีพูดให้เขาเข้าใจเรื่อง เด็กก็คงไม่รบกวนต่อไป แม้ในกรณีอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน จงพยายามทำความเข้าใจกับเด็ก ๆ ไว้เสมอๆ เถิด ท่านคงหายความลำบากขึ้นเป็นลำดับ นี่เป็นวิธีรักษาลูกหลานของท่าน ประการหนึ่ง

คนผู้ใหญ่ในครอบครัว จักเป็น ย่า ยาย หรือปู่ ตาของเด็ก ๆ ก็ตาม มักทำให้เด็ก ๆ เสียมากกว่าพ่อแม่ ถ้าหากว่าคนแก่ ๆ เหล่านั้นมีความเข้าใจผิดอยู่ในใจเพราะคนแก่ ๆ มีความรักเด็ก ๆ มากเป็นพิเศษ เคยได้ยินคนแก่หลายคนพูดว่าลูก ๆ ฉันก็รัก แต่ฉันรักหลาน ๆ มากกว่าลูก ๆ ไปอีก หลานยังเล็ก ๆ จึงเป็นขวัญใจของคนแก่ ๆ เมื่อรักมาก ความรักมักปิดปัญญามองไม่เห็นความผิดถูก เลยเอาอกเอาใจหลานมากเกินไป หลานทำอะไรก็เป็นเรื่องน่ารักน่าเอ็นดูไปเสียทั้งนั้น ให้อภัยแก่หลานหมดไปทุกอย่าง หลานก็เกิดภูมิใจว่าคุณย่ารัก คุณยายรัก กลาย

เป็นคนไม่กลัวใคร ถ้าคราวใดคุณพ่อคุณแม่ดุ เขาก็หลบเข้าสู่อ้อมแขนของคุณยายคุณย่าก็พ้นภัย ได้รับความปรานีให้อุ่นใจ หลานจึงกลายเป็นคนที่ใครว่าไม่ได้ แม้คราวทำผิดถูกดุจากพ่อแม่ คุณยายก็เข้าขวาง โดยพูดว่า มันยังเป็นเด็กจะรู้อะไร ช่างมันเถอะ โตขึ้นก็ดีเองแหละ นี่คือผู้ช่วยทำให้เด็ก ๆ เสียคน จึงใคร่ขออภัยบอกกับคุณย่า คุณยายคุณปู่ คุณตาว่า รักหลานน่ะรักได้ ไม่มีใครว่าดอก แต่ต้องรักให้ถูกทาง คือ ต้องช่วยกันทำให้หลานเป็นคนดี อย่าทำให้หลานเป็นคนเสียเป็นอันขาด เวลาเด็กโตขึ้น เด็กจะด่าได้ว่า ผมเสียเพราะคุณปู่ คุณตา คุณย่า คุณยาย เป็นบาปที่หนักอยู่เหมือนกัน เป็นบาปที่เราทำกันโดยไม่รู้ตัวและก่อให้เกิดผลมากระทั่งทุกวันนี้

จงจำไว้ว่า คนดี คนชั่ว ที่ปรากฏตัวอยู่ในโลกในสมัยนั้น เป็นผลที่มาจากพ่อแม่เป็นส่วนใหญ่ พ่อแม่เป็นผู้ให้เกิด เลี้ยงรักษา และทำให้เขาเป็นคนดีคนชั่วได้ทั้งนั้น ถ้าเราพบคนชั่วสักคนหนึ่งก็ลองสืบดูเถอะ ต้นสกุล

ของเขาคงชั่วมาแล้ว ถ้าเราพบคนดีสักคนหนึ่ง ก็แสดงอยู่ในตัวว่า เขามาจากพ่อแม่ที่ดี ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้นฉันใด ลูกของใครก็เป็นคนเช่นคนนั้น ลูกคนขี้เมา ก็อยู่ใกล้คนเมา ลูกนักการพนัน ก็อยู่ใกล้กับบ่อนการพนัน ลูกมนุษย์บ้ากาม ก็มักมากแบบพ่อเขา ทุกคนเก็บเกี่ยวผลจากสกุล รับมรดกจากสกุล จึงขอให้พ่อแม่ทุกคน จงช่วยกันสร้างลูกของท่านให้เป็นคนดีกันเถิด.

ท่านตั้งอยู่ในฐานะ "พ่อแม่ที่ดีของลูก" แล้วหรือ ?

ท่านทำหน้าที่ "พ่อ แม่" สมบูรณ์แล้วหรือ ?

ระวัง ! อย่าให้ลูกเกิด "ปมด้อย" ในพ่อแม่

อิทธิพลของกรรมพันธุ์

ท่านพ่อแม่ที่นับถือ ทั้งหลาย

เมื่อวันเสาร์ก่อนได้พูดเตือนท่านทั้งหลาย ที่มีหน้าที่เป็นพ่อแม่ของเด็ก ๆ ให้เอาใจใส่สนใจในความเป็นอยู่ของลูกของท่านให้มากสักหน่อย เพราะการเลี้ยงลูกเราจะเลี้ยงแต่เพียงกาย หาได้ไม่ ต้องเลี้ยงใจของเด็กด้วย

การเลี้ยงกายของลูกทำง่าย เพียงแต่ให้อาหารให้ถูกส่วน ป้องกันมิให้อันตรายทางกายเกิดขึ้น ก็เป็นการเพียงพอแล้ว แต่การเลี้ยงใจของลูกนั้น เราต้องให้อาหารทางใจแก่เขาบ้าง จงให้อาหารที่ไม่เป็นพิษแก่จิตใจของเด็กป้องกันมิให้โรคทางใจเกิดขึ้นแก่เด็กของท่าน ถ้าหากท่านเผลอไป โรคทางใจได้เกิดขึ้นแก่เด็กของท่านแล้ว กิจรีบด่วนที่ต้องทำก็คือการรักษาอย่าให้โรคนั้น ๆ ได้ลุกลามต่อไปอีก ก็จะเป็นทางช่วยลูกของท่านให้พ้นจากความชั่วได้บ้าง

อันการบำรุงรักษาใจของเด็กให้ดีนั้น ควรจะเริ่มทำกันแต่เมื่อไร ?

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ขอพูดถึงเรื่อง อิทธิพลของกรรมพันธุ์ก่อนสักเล็กน้อย กรรมพันธุ์ เป็นหลักหนึ่งในเรื่องกรรมทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้สอนให้เรามีความเชื่อในเรื่องของกรรม เราทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เราจะหนีจากผลกรรมไปไม่ได้เป็นอันขาด นี่เป็นส่วนที่ได้รับ เฉพาะตนผู้กระทำ นอกจากนี้ ยังมีการถ่ายทอดผลของกรรมไปทางสายเลือดอีก เพราะคนเรา เมื่อมีการกระทำอะไรบ่อยๆ การกระทำนั้น ก็ก่อให้เกิดเป็นนิสัยติดสันดานของตน คนมีนิสัยอย่างใด ใจก็ครุ่นคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เลือดเนื้อของเขาได้รับอิทธิพลจากความคิด ให้มีสภาพหมุนไปตามอำนาจของความคิด และส่งสะท้อนไปถึงสิ่งที่ผู้นั้นถ่ายทอดให้ไปด้วยเหมือนต้นไม้ที่มีรสเป็นอย่างไร เปรี้ยวหรือหวานต้นเดิมมีรสอย่างใด ก็ถ่ายรสนั้นไปสู่พันธุ์ที่เรานำไปปลูกด้วย ส่วนมากมักจะเป็นจริงอย่างนี้ ในเรื่องของคนก็เหมือนกัน ขอให้ท่านสังเกตดูให้ดีเถิด แล้วลองกำหนดเรื่องไว้ ความจริงจะปรากฏแก่ท่านทีเดียว

วันหนึ่ง ขณะที่ข้าพเจ้านั่งสนทนาอยู่กับพระผู้ใหญ่รูปหนึ่ง ทางจังหวัดภาคใต้ ญาติของท่านพระรูปนั้นได้มาหาและบอกว่า ลูกชายคนที่สองในครอบครัว อันเป็นแกะดำมีความเกมากที่สุด ได้ก่อกรรมทำเข็ญให้แก่ครอบครัวอีกแล้ว ลูกชายเขาต้องการเงิน ต้องการนาอันเป็นส่วนแบ่งที่เขาพึงได้ พ่อแม่ไม่ยอมให้ เขาก็ทำอาการในทางดุร้าย เขาจะทุบตีพ่อแม่ขึ้นมาทีเดียว พ่อต้องเอาน้ำเย็นเข้าลูบเพื่อให้เขาหายโกรธ และทำให้เขามีความหวังขึ้นบ้าง เรื่องก็สงบไป ปรากฏว่าเด็กคนนี้ ชอบทำความยุ่งยากให้แก่ครอบครัวเสมอ ๆ ข้าพเจ้าถามในภายหลัง เมื่อมารดาของเด็กกลับไปแล้วว่า เด็กคนนี้เมื่อเล็ก ๆ ไม่ได้เข้าโรงเรียนดอกหรือ? ท่านพระก็บอกว่าได้เข้าแต่มันเก หนีโรงเรียนบ่อย ๆ ชอบชกต่อยกับเพื่อนฝูงเสมอ ๆ จนกระทั่งเรียนไม่สำเร็จ ก็ต้องเลิกจากการเรียน โตเป็นหนุ่มกลายเป็นนักเลงการพนันดื่มของเมา ทั้งสองประการนี้รับมาทีหลัง เพราะอาศัยสิ่งแวดล้อม แต่ฐานะเดิมของเขาคือความดื้อด้าน ไม่เชื่อฟังคำของใคร ๆ แม้พ่อแม่ สิ่งนี้เนื่องมาจากอะไรเล่า? ข้าพเจ้าจึงสืบถามท่านพระรูปนั้นว่า เมื่อขณะที่ได้เด็กคนนี้

มานั้นเรื่องในครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง ก็ได้รับทราบว่า พ่อกับแม่ทะเลาะกันบ่อย ๆ มีเรื่องยุ่งยาก ความยุ่งในใจของพ่อของแม่ มีอิทธิพลไปสร้างความยุ่งในใจของเด็ก เด็กจึงกลายเป็นคนที่ชอบไปในทางยุ่ง ๆ นี่เป็นตัวอย่างรายหนึ่ง

บางครอบครัวมีลูกหลายคน ลูกทุกคนเป็นคนดี แต่มีอยู่คนหนึ่ง เป็นคนชั่วในฐานะคนดี ก็สืบทราบได้ว่า ในขณะที่มีลูกคนนั้น พ่อเป็นคนไม่เรียบร้อยบ้าง หรือแม่เป็นคนไม่เรียบร้อยบ้าง ลูกที่เกิดมาจากดวงใจที่ไม่เรียบร้อยจึงกลายเป็นคนไม่เรียบร้อยไป

ในครอบครัวหนึ่ง มีบุตรมากถึง ๑๐ คน และเป็นบุตรที่ดีทั้งนั้น มีความประพฤติดี เรียนหนังสือดี ได้ทำงานดี ๆ เป็นปึกแผ่น เป็นลูกที่นำแต่ความอุ่นใจมาให้พ่อแม่ ไม่เคยมีใครนำความร้อนใจมาให้เลย ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับครอบครัวนี้ดีจึงได้ถาม ได้ความว่า พ่อแม่เป็นคนเคร่งครัดในศาสนา ถือศีลห้าเป็นประจำ ไปวัดทุกวันพระวันอุโบสถ ตั้งแต่หนุ่ม ๆ สามีภรรยามีความรักใคร่กันดีมาก

ไม่เคยมีเรื่องยุ่งยากใจต่อกันเลย เพราะพ่อแม่มีใจสงบอยู่ในศีลในธรรม ลูกที่เกิดมาจึงเป็นคนว่านอนสอนง่ายทั้งนั้น นี่คืออิทธิพลที่เกิดจากความดีของพ่อแม่

ในครอบครัวหนึ่ง สองสามีภรรยาเป็นคนเรียบร้อยเมื่อตอนแก่ แต่ในสมัยหนุ่ม ๆ นั้น พ่อบ้านไม่เรียบร้อย ชอบดื่มเหล้า ชอบเที่ยวผู้หญิง มีเมียลับหลายคนเพราะความคะนองในทางกามตามประสาของคนหนุ่มคะนอง แม้แต่งงานเป็นหลักฐานแล้ว ก็ยังไม่มีความพอใจในบ้านของตน มักเที่ยวไปดื่มของเมา เมื่อเมาแล้วก็ไปหาผู้หญิงมาบำเรอตนให้เพลิดเพลิน ติดพันในความสุขทางเนื้อหนังมากเกินไป ลูกที่เกิดมาในยุคที่พ่อกำลังประพฤติในทางอย่างนั้นเป็นลูกที่ถ่ายแบบจากพ่อ คือเจ้าชู้ มีเมียมาก จนไม่เป็นแหล่งไม่มีความพอใจในทางกาม นี่ก็เนื่องมาจากพ่อที่ประพฤติไม่ดี ต่อมาพ่อเกิดความรู้สึกตัวได้ จึงหันเข้าหาชีวิตศาสนาประพฤติตนเรียบร้อย ลูกที่เกิดมาในตอนนี้ เป็นลูกที่ดี มีความรู้สึกทางใจสูงกว่าคนที่กล่าวมาแล้ว

เรื่องอย่างนี้ เป็นเรื่องมีอยู่จริง ๆ และพอจะมองหามาเป็นพยานหลักฐานกันได้ เว้นไว้แต่เขาผู้เป็นพ่อแม่จะไม่ยอมรับว่า ตนเป็นเช่นนั้นเท่านั้น ถึงกระนั้นเราก็พอสืบเอาจากคนข้างเคียงได้ว่า เขาเป็นคนเช่นใด จึงมีลูกแบบนั้น ๆ ทั้งส่วนดีและส่วนเสีย

เมื่อท่านทราบว่า ตัวของท่านผู้จะเป็นพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดแก่ลูกของท่าน มีอำนาจสูงพอที่จะทำให้ลูกของท่านเป็นอย่างที่ท่านเป็นอยู่ได้ ท่านมีความคิด มีความประพฤติหนักไปในทางใด ชั่วหรือดีก็ตามเถิด สิ่งนั้นจะช่วยสร้างสรรค์ชีวิตจิตใจให้แก่ลูกของท่านเสมอ อนาคตของลูก ๆ เกิดจากการกระทำในปัจจุบันของท่าน ท่านจึงควรจะได้ระมัดระวังปัจจุบัน เพื่อให้มีอนาคตที่ดีขึ้น ข้อนี้เป็นเรื่องสำคัญสำหรับท่านที่กำลังเตรียมตัว เพื่อเป็นพ่อแม่ของลูก ๆ อย่านึกแต่เพียงว่าท่านจะแต่งงาน อยู่กันแบบผัว ๆ เมีย ๆ แล้วลูกก็คงเกิดออกมา เลี้ยงมันให้โตใช้งานได้นั้น แต่จงนึกว่าลูกคือผู้สืบสกุลของเราต่อไป สกุลจะเป็นหลักหรือไม่นั้น เกี่ยวกับอนาคตของลูกท่านด้วย ลูกจะดีหรือเสีย

อยู่ที่ท่านผู้เป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของลูก ถ้าพิมพ์ไม่ดี สิ่งที่ออกมาจากพิมพ์นั้นจะดีงามได้อย่างไร จึงควรจัดการกับพิมพ์เสียก่อน แล้วจึงพิมพ์อะไรออกมา

ชายหนุ่มหญิงสาว ผู้ตกลงใจจะแต่งงานกันแล้ว ควรมีความสำนึกไว้ว่า เธอทั้งสองกำลังเป็นเทพเจ้าผู้สร้างมนุษย์ให้มีจำนวนมากขึ้น ใครจะสร้างสิ่งใด ก็ต้องคิดถึงประโยชน์ของสิ่งที่ตนจะสร้างขึ้นมาด้วย ผัวเมียทุกคู่มีความปรารถนาจะได้ลูกทั้งนั้น ถ้าใครไม่มีลูก ก็รู้สึกว่าตนเป็นคนอาภัพ คิดถึงความลำบากในตอนแก่ชรา คิดถึงทรัพย์สมบัติที่ตนหาไว้ว่า จะไม่เป็นประโยชน์ ในศาสนาพราหมณ์เขาถือว่าคนไม่มีลูก ตกนรก นรกในที่นี้ หมายถึงความวิตกกังวลถึงอนาคตของตนนั่นเอง ถ้ามีลูกก็จะได้พึ่งลูกต่อไป เป็นความเบาใจประการหนึ่งในเรื่องนี้ **แต่ถ้าพ่อแม่คนใดมีลูกชั่ว ตัวก็ต้องตกนรกหนักลงไปอีก** การที่ตนมีลูกชั่วก็เพราะตัวได้กระทำความผิดไว้นั่นเอง เรื่องนี้มีทางแก้ไขได้ คือตั้งต้นปรับปรุงตนเองเสียก่อน เมื่อตนเองมีความเรียบร้อยแล้ว ลูกที่ออกมาก็คงเรียบร้อยไปเอง

ในประการแรก เมื่อชายหญิงได้แต่งงานกันแล้ว พึงปรับปรุงจิตใจของทั้งสองฝ่ายให้มีความสุขในชีวิตของครอบครัว การที่จะเข้ากันได้ดีนั้น ในหลักธรรมท่านสอนให้ทั้งสองฝ่ายมีข้อปฏิบัติเหมือนกัน ๔ ประการ ดังนี้

๑. ความเชื่อในทางศาสนา และศีลธรรมต้องแบบเดียวกัน อย่าขัดกันในเรื่องความเชื่อ ผัวเมียที่มีความเชื่อไม่เหมือนกัน อยู่กันได้ไม่ยืด มักถกเถียงกันบ่อย ๆ เมื่อเถียงกันบ่อย ๆ ก็เกิดความระหองระแหงในครอบครัว จึงควรจะปรับปรุงความเชื่อให้เข้ากัน ให้กลมเกลียวกัน จึงจะดี

๒. มีความประพฤติเป็นแบบเดียวกัน เช่นมีศีลเสมอกัน มีระเบียบในการเป็นอยู่แบบเดียวกัน ได้ทราบว่าสตรีชาวฝรั่งผิวขาวมาแต่งงานกับชาวผิวเหลือง เช่น แต่งงานกับคนไทย เป็นต้น เธอได้เปลี่ยนความคิดความเห็นและขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อให้เข้ากับสามีและญาติ ๆ ของสามีเสมอ นั่นเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ทำให้สามีมีความรัก และสงสารมากขึ้น

๓. **มีความรู้พอทัดเทียมกัน** ถึงแม้ว่าจะมีความรู้ไม่ถึงขนาดได้ปริญญาเหมือนกัน ก็พอให้สนทนากันได้ ผัวพูดอะไร เมียก็เข้าใจ เมียพูดอะไร ผัวก็เข้าใจ ก็พอเดินร่วมทางกันได้เรียบร้อย

๔. **มีการบริจาคเท่าเทียมกัน** ข้อนี้ หมายถึงความพอใจ เห็นด้วยในเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะทำการกุศล ไม่มีการขัดคอกัน จนเป็นเหตุถกเถียงกัน อาจจะนำไปสู่ความแตกร้าวในครอบครัว

เมื่อทั้งสองฝ่าย เป็นคนมีความคิดความเห็นแบบเดียวกัน ก็เรียกว่าพิมพ์เท่ากัน ฝากับตัวพอสมกัน ก็เข้ากันได้โดยเรียบร้อย ความเป็นอยู่ในครอบครัว ก็มีแต่ความสงบ ไม่มีความระหองระแหงเกิดขึ้น ประการต่อไป สามีภรรยาพึงงดเว้นจากอบายมุข อันเป็นบ่อเกิดของความฉิบหายหลายประการ เช่น

๑. *งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา หรือสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด*

๒. *งดเว้นเด็ดขาดจากการท่องเที่ยวไป ในเวลากลางคืน อันจะนำความทุกข์มาให้แก่ตนและครอบครัว*

๓. *งดเว้นจากการมัวเมาในการละเล่น อันสนุกสนานมากเกินไป จนเป็นเหตุให้ลืมตน*

๔. *งดเว้นเด็ดขาดจากการเล่นการพนันทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการพนันถูกกฎหมาย หรือผิดกฎหมายก็ตาม ควรถือว่าเป็นบาปทั้งนั้น*

๕. *งดเว้นจากการคบหาสมาคมกับคนชั่วเป็นมิตรสหาย*

๖. *งดเว้นจากการประพฤติตน เป็นคนเกียจคร้านในการงานอันมิใช่ทางเจริญงอกงามของทรัพย์สมบัติ*

สามีภรรยาที่ประพฤติตน งดเว้นจากปากทางฉิบหายดังกล่าวมา ก็ย่อมเป็นเหตุ ให้ตนทั้งสองได้ตั้งมั่นในคุณธรรม เป็นการปรับปรุงตนเองให้เรียบร้อยตามหลักของผู้ครองเรือน ประการหนึ่งแล้ว

คนที่ยังมีกิเลสกวนใจ ย่อมมีอะไร ๆ เกิดขึ้น ทำให้ยุ่งยากได้บ้างเป็นบางคราว ยิ่งคนที่อยู่ครองเรือนด้วยแล้ว ย่อมมีเรื่องกระทบกระทั่งได้ง่าย จึงต้องเพิ่มความระมัดระวังให้ดีเป็นพิเศษ จึงควรจะมีคุณธรรม ๔ ประการเป็นหลักประกันชีวิตไว้ ธรรม ๔ ประการนั้น คือ

๑. **สัจจะ** ผู้ครองเรือน จะต้องมีความ ซื่อตรงกัน อย่าคิดเอาใจออกห่างจากกัน อยู่กันอย่างเปิดเผย ให้ทั้งสองฝ่ายมองเห็นกันชัดเจน ไม่มีอะไรที่เป็นความลับ อันตนจะพึงปิดบังแก่กัน ข้อนี้สำคัญมาก

๒. **ทมะ** ต้องรู้จักข่มใจ อย่าเป็นคนวู่วาม คิดแล้วจึงทำ จึงพูดเสมอ ได้รับข่าวอะไรมาจากใคร ก็ต้องคิดทบทวนเสียก่อน อย่าปล่อยใจไปตามความอยาก ความปรารถนาให้มากเกินไป จะเกิดความยุ่งยากแก่ครอบครัว

๓. **ขันติ** ต้องมีความอดทนต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เกิดขึ้นในครอบครัวด้วยอย่าทำใจอ่อนต่ออะไร ๆ เป็นอันขาด ทนไว้ก่อนได้เป็นดี และต้องทนกันนาน ๆ สักหน่อย ความสุขย่อมมีแก่ผู้อดทนเสมอ

๔. **จาคะ** หมายถึงการสละ ให้ปันสิ่งของตนแก่บุคคลที่ควรให้ปัน อย่าทำตนเป็นคนคับแคบ จงสร้างรั้วบ้านด้วยความรักจากคนข้างเคียง ด้วยการแบ่งปันกันกินเสมอ

ครอบครัวใดประพฤติตนอย่างนี้ ครอบครัวนั้นมีพื้นฐานดี สำหรับการมีผู้สืบสกุลต่อไป

เมื่อวิญญาณของทั้งสองฝ่ายดีพร้อมแล้ว ย่อมมีแรงดึงดูดเอาวิญญาณดีให้มาสู่ท้องของแม่บ้าน ได้สมความปรารถนา ท่านจะได้ลูกที่ดี เพราะท่านเป็นคนดี จึงขอให้ท่านเริ่มเป็นคนดีในวันแต่งงานเถิด แล้วรักษาความดีไว้ให้ถาวรตลอดไป.

อย่าสอนลูก อย่าทำโทษลูก ในขณะที่โกรธจัด

ความประณีต ในการสอนลูก ๆ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

ปรารถนาบุตรที่ดี–สืบสกุล

ท่านพ่อแม่ที่นับถือ ทั้งหลาย

เมื่อวันเสาร์ก่อน ได้อธิบายให้ท่านทั้งหลายได้ทราบถึงอิทธิพลของกรรม ที่เรียกว่ากรรมพันธุ์ว่ามีอำนาจรุนแรงขนาดไหน การกระทำของพ่อแม่มีผลส่งไปถึงลูกได้อย่างไร เพื่อเป็นการชี้บอกแนวทางให้ท่านได้เข้าใจว่าตัวท่านทั้งสองเป็นผู้มีส่วนสำคัญ ในการสร้างสรรค์ร่างกายตลอดจนถึงจิตใจของลูกของท่าน ถ้าท่านมีความปรารถนาที่จะสร้างอนาคตของครอบครัวให้มั่นคง ก็จงประคับประคองตัวของท่าน ให้เดินในทางที่ถูกไว้เสมอ ผลก็จะปรากฏแก่ลูกของท่านโดยมิต้องสงสัย วันนี้มาพูดกันถึงเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

ได้ทราบมาว่า มีชายหนุ่มไทยคนหนึ่ง ได้ไปเที่ยวเมืองพม่า เที่ยวอยู่นานก็พูดภาษาพม่าได้ และในที่สุดก็ได้แต่งงานกับหญิงสาวชาวพม่า ในคืนวันแต่งงานเจ้าบ่าวคนไทยได้ไปนอนรอเจ้าสาวอยู่ในห้องเป็นเวลานาน มิได้เห็น

เจ้าสาวเข้ามาสู่ห้องตามประเพณี ตนก็ทำใจเย็นนอนคอยต่อไป หนึ่งชั่วโมงผ่านไปแล้ว ก็ยังไม่เห็นเจ้าสาว ใจชักไม่ดี นึกในใจว่า เจ้าสาวพม่าต้มคนไทยเสียแล้วกระมัง ผลที่สุดทนไม่ไหว ก็ต้องออกไปตามเจ้าสาว ไปพบเจ้าสาวกำลังนั่งหลับตาสวดมนต์อยู่ตรงหน้าพระ อันเป็นสถานสักการะประจำบ้าน เจ้าสาวสวดมนต์กว่าชั่วโมงจึงจบ และได้มาอยู่กับสามีตามประเพณี ชายคนนั้นได้เล่าให้ฟังต่อไปว่า ในคืนแรกของวันแต่งงาน เจ้าสาวได้นั่งไหว้พระเป็นเวลาหนึ่งชั่วโมง เมื่อได้อยู่กินกันมาเป็นเวลาหลายปี การปฏิบัติของภรรยาของเขาในเรื่องสวดมนต์ ก็คงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ผิดกันแต่ว่า ในคืนแรกสวดคนเดียว ต่อมามีสมาชิกเพิ่มเป็นหลายคนเท่านั้น ส่วนเจ้าบ่าวนั้นยังคงแบบเดิม คือขี้เกียจไปสวดมนต์ไหว้พระ

การที่สุภาพสตรีพม่า ทำการสวดมนต์ก่อนนอนทุกคืน ๆ นั้นเป็นการกระทำที่ชอบแท้ ธรรมเนียมคนไทยเราในสมัยโบราณก็ได้สอนกันมาอย่างนั้น ข้าพเจ้าผู้เขียนเรื่องนี้

ได้รับการอบรบ ให้รู้จักสวดมนต์ไหว้พระมาตั้งแต่ตัวน้อยๆ นิสัยจึงได้โน้มเอียงไปในทางเป็นพระ มากกว่าเป็นชาวบ้าน การกระทำเช่นนี้ ก็มีอิทธิพลอยู่ไม่น้อยเหมือนกัน

เป็นธรรมดาของผู้ที่ครองเรือนด้วยความพอใจ คือ มีการแต่งงานกันถูกต้องตามประเพณี ทั้งสองฝ่ายมีความรักใคร่กันเป็นอย่างดี เมื่อแต่งงานกันแล้ว ย่อมมีความปรารถ-นาที่จะได้บุตรไว้สืบสกุล อยากได้บุตรไว้เป็นพยานแห่งความรัก อยากได้บุตรไว้เป็นสื่อเชื่อมโยงความไมตรี ระหว่างพ่อแม่ มิใช่แต่ผู้ที่เป็นพ่อแม่เท่านั้นที่อยากได้ คนที่คอยจะเป็นปู่ ย่า ตา ยาย ก็พลอยอยากได้ไปด้วยเช่นกัน นี่เป็นความปรารถนาทั่วไปของผู้ครองเรือน มีอยู่บ้าง ที่อยากสนุกแต่ไม่อยากได้ลูก นั่นคือชายหญิงที่ได้เสียกันในทางลับ ๆ เขาทั้งสองเป็นคนลุอำนาจของความอยาก อยากได้ความสุขทางเนื้อหนัง ไม่มีความตั้งใจที่จะให้มีลูกออกมาเลย คนประเภทนี้ เป็นพวกใจทราม ทรามอย่างสัตว์เดรัจฉานก็ได้ เขาขาดความรับผิดชอบในตัวเขาและในลูกที่จะออกมา เด็กที่ออกมามิใช่เป็นความประสงค์ของพ่อแม่นั้น มักเป็นเด็กไม่เรียบร้อย สมองมักไม่ค่อยสมบูรณ์ คนชนิด

นั้นเป็นตัวบาป ที่ออกจากผลอันเป็นความชั่วของผู้อยากสนุกเท่านั้น หาใช่ลูกในทางธรรมไม่ เป็นเรื่องที่ชายหนุ่มหญิงสาวพึงสังวรให้มากสักหน่อย เพราะสมัยนี้เป็นสมัยของปรมาณู สมัยดาวเทียม มนุษย์สมัยนี้ ชักจะไวไฟกันสักหน่อย เพราะความไวไฟนี่แหละ ลูกไม่มีพ่อจึงเพิ่มจำนวนมากขึ้น เป็นการเพิ่มความชั่วและคนชั่วให้เกิดขึ้นในโลกเท่านั้น จึงขอให้ระวังกันให้มากสักหน่อย อย่าเห็นแก่ความสนุกให้มากเกินไป จะเป็นทุกข์ทั้งแก่ตนและผู้อื่นในภายหลัง

ได้ทราบว่า คนโบราณเขามีพิธีอะไร ๆ หลายอย่าง เช่นในการแต่งงาน บางทีมีฤกษ์ดีสำหรับแต่งงานเท่านั้น แต่ยังไม่ดีสำหรับที่จะนอนร่วมกัน แม้เจ้าบ่าวจะได้มาอยู่บ้านเจ้าสาว และเจ้าสาวก็เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเต็มตามกฎหมายแล้วก็ตาม ตนก็ต้องรอ บางทีถึงสามคืน จึงจะเข้าหอตามธรรมเนียมได้ แม้ในการเข้าห้องหอเขาก็มีพิธีหลายอย่าง เช่นให้ทำพิธีไหว้พระสวดมนต์เสียก่อน จึงจะนอนร่วมกัน วิธีการเช่นนี้ เป็นวิธีการสอนคนให้เป็นคนไม่บุ่มบ่าม โดยพิจารณาเสียก่อนจึงจะเสพ เพราะการทำ

อะไรโดยมักง่ายนั้น มิใช่วิสัยของคน แต่เป็นวิสัยของสัตว์เดรัจฉานหรือคนป่าที่ยังไม่เจริญ พิธีการต่าง ๆ เป็นเรื่องแสดงถึงความไม่เป็นป่าเถื่อนของสังคม เขาจึงอยู่กันด้วยความเรียบร้อยเป็นอย่างดี

ถ้าชายหญิงคู่ใดปรารถนาบุตรที่ดี ๆ ไว้สืบสกุล จึงควรปฏิบัติดังนี้ คือ ให้นึกถึงคุณพระรัตนตรัยด้วยการไหว้พระสวดมนต์ นึกถึงบุญคุณของพ่อแม่และของบรรพบุรุษที่ได้สืบสกุลมาโดยลำดับ ให้ใจของตนได้เบิกบานผ่องใสด้วยคุณงามความดีก่อน แล้วจึงอยู่ร่วมกันอย่างสามีภรรยามิใช่มุ่งความสนุกสนานอย่างเดียว แต่ต้องมุ่งหวังเพื่อให้มีบุตรที่ดีไว้สืบสกุลต่อไปด้วย อธิษฐานใจขอให้วิญญาณดี ๆ ได้จุติมาเข้าท้องภรรยาของตน แม้หญิงก็พึงทำในใจอย่างนั้น เป็นการสร้างความดีไว้ในตนเสียก่อนแล้วความดีจักได้ถ่ายทอดไปสู่บุตรต่อไป เวลาใดที่ตนมีใจขุ่นมัวเศร้าหมองด้วยราคะ โทสะ โมหะ หรือกิเลสใด ๆ อื่นขออย่าได้ทำอะไร ในทางที่จะให้มีลูกออกมาเป็นอันขาด เพราะใจที่เป็นบาป ย่อมส่งผลให้เป็นบาปเสมอ คนโบราณเขาถือหลายอย่าง เช่น วันเกิดของชายของหญิง วันตายของบิดา

มารดา วันพระในทางศาสนาที่คนนับถือ วันที่หญิงมีระดู หรือมีอาการป่วยไข้อย่างใดอย่างหนึ่ง ถือเป็นวันไม่สมควร สามีภรรยาไม่พึงเสพกามเป็นอันขาด การที่เขาสอนให้ถือเช่นนั้นเป็นการตัดทางมิให้เป็นคนมักมากในทางกามเกินไป เพราะความมักมากในกาม มิได้ก่อให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้นเลย จงจำไว้ว่า อย่าเสพกามเพื่อความสนุก แต่เสพเพียงเพื่อมีลูกที่ดีไว้สืบสกุลเท่านั้น และจงเสพด้วยความไม่หลงไหลในกามจนเสียคน นี่เป็นแบบแผนที่ดีของคนในสมัยโบราณ ซึ่งพวกเราในสมัยนี้ ควรถือกันเสียบ้าง จะเป็นทางช่วยทำให้สังคมอันเละเทะ ได้กลายเป็นสังคมที่สดใสขึ้นบ้าง

ในขณะที่มารดากำลังตั้งครรภ์ เป็นระยะกาลสำคัญของชีวิต เป็นระยะของการกระทำสิ่งที่มีค่ายิ่งสำหรับตนและครอบครัว จึงต้องมีระเบียบสำหรับปฏิบัติทั้งทางกายและทางใจ ในการปฏิบัติทางกายนั้น เป็นเรื่องของหมอที่จะแนะนำให้ เพื่อให้มารดามีพลานามัยสมบูรณ์ เด็กในท้องจะได้พลอยสมบูรณ์ไปด้วย อาหารการกินเป็นเรื่องที่มารดา

จะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเสมอ เพราะมารดาขณะมีท้องเป็นคนสองชีวิต ถ้าเจริญ ก็เจริญทั้งสองชีวิต ถ้าหากเสื่อมก็เสื่อมทั้งสองชีวิตเช่นเดียวกัน จึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเสมอ

ส่วนด้านจิตใจ นับว่าสำคัญมาก ในสมัยโบราณคนไทยเราพอตั้งท้อง ก็ต้องถือศีลห้าประการอย่างเคร่งครัด ไม่มีการฆ่าสัตว์ ทรมานสัตว์ หรือไปดูเขาทรมานสัตว์ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ต้องหัดทำใจให้อ่อนโยน มีความรักเอ็นดูต่อสรรพสัตว์ทุกถ้วนหน้า เป็นการช่วยให้ใจของตนดีงามขึ้นประการหนึ่ง ประการที่สองต้องมีความพอใจในทรัพย์สมบัติของตน และเคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น มองดูทรัพย์ของคนอื่นเป็นเช่นกับก้อนกรวด อย่าเปิดโอกาสให้ความอยากได้เกิดขึ้นแม้แต่น้อย ประการที่สามต้องรักษาใจให้บริสุทธิ์ ระวังมิให้เกิดความกำหนัด ทางกามต้องงดเว้นจากการเสพกามเด็ดขาด จนกว่าจะคลอดลูก อย่าได้กระทำกิจใด ๆ อันจะเป็นทางให้เกิดกำหนัดได้เป็นดี ผู้มีครรภ์ต้องทำตนเป็นหญิงพรหมจารีจึงจะเหมาะ ประการที่

สี่ การพูดจากับใคร ๆ ต้องพูดแต่คำจริง คำอ่อนหวาน คำสมานสามัคคี คำที่มีประโยชน์ งดเว้นจากการพูดที่ไม่สมควรให้หมดสิ้น แม้เรื่องที่ควรพูด ก็พูดแต่พอประมาณ อย่าพูดมากเกินไป จนก่อให้เกิดความฟุ้งซ่านในทางใจได้ ประการที่ห้า ของเสพติดมึนเมาทุกชนิด เป็นสิ่งให้โทษโดยส่วนเดียว หญิงมีครรภ์ต้องงดเว้นโดยเด็ดขาด สถานที่บางแห่งอันไม่เหมาะ เช่น บ่อนการพนัน สนามชนโค สนามแข่งม้า สนามชกมวย และสถานที่ใด ๆ อันก่อให้เกิดการตื่นเต้นหวาดเสียว เป็นสถานที่หญิงมีครรภ์ไม่พึงเหยียบกายเข้าไปเป็นอันขาด

วันหนึ่ง ข้าพเจ้าได้พบครอบครัวของข้าราชการผู้หนึ่งทางภาคใต้ ท่านผู้นี้ทำงานอยู่ในหมู่พี่น้องอิสลาม อันชาวอิสลามนั้น เขามีวิธีการอยู่อย่างหนึ่ง เรียกว่ารับศีลสุหนัด คือการขลิบหนังปลายองคชาติของผู้ชายนั้นเอง ในเวลาทำพิธีอย่างนี้เขาถือเป็นเรื่องสำคัญ คล้ายพิธีบวชพระของชาวพุทธ ท่านข้าราชการผู้ที่กล่าวนี้ ได้รับเชิญให้ไปร่วมในงานด้วย เขาได้พาภรรยาซึ่งกำลังมีท้องไปด้วย ตามปกติเขามักถือว่า คนมีท้องไม่ควรไปในงานเช่นนั้น แต่

ความอยากรู้อยากเห็นบังคับให้ไป เมื่อไปถึงก็ได้เห็นพิธีทุกอย่าง ต่อมา เมื่อเธอคลอดบุตรเป็นชาย ปลายองคชาติของลูกชายเป็นเหมือนรอยขลิบแล้วอย่างนั้น นี่เป็นตัวอย่างของการพาบุตรในท้องไปในที่ไม่สมควร

มีเด็กคนหนึ่ง พอโตขึ้นก็เก่งในทางไพ่มาก ถามได้ความว่า แม่ชอบเล่นไพ่ เวลามีท้องก็ต้องพาท้องอันผิดปกติไปบ่อนไพ่ด้วย นิสัยการพนันจึงติดมาถึงลูกของตน ทำให้ลูกมีนิสัยเป็นนักการพนันอย่างแม่ไปด้วย นี่เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นอยู่ของมารดา มีส่วนสร้างสรรค์นิสัยของลูกมากมายเพียงไร จึงขอให้มารดาผู้กำลังตั้งท้อง พึงระวังให้จงหนัก เพื่อผลดีแก่ลูกอันเป็นที่รักของตน แต่มารดาจะทำให้เรียบร้อยคนเดียวไม่ได้ ถ้าหากขาดความช่วยเหลือของบิดา

ในขณะที่ภรรยากำลังตั้งครรภ์ สามีจะต้องเอาใจใส่ต่อภรรยาให้ดีเป็นพิเศษ อย่ามัวแต่เที่ยวเตร่เถลไถลไปหาความสุขนอกบ้าน จงกลับบ้านตามเวลา ให้นึกว่าคนหนึ่งทางบ้านกำลังรอคอยท่านอยู่ เขาต้องการคำปลอบโยน ต้องการความเห็นอกเห็นใจ อย่าได้ทำให้เธอต้องช้ำใจเป็นอัน

ขาด ความทุกข์ของแม่ย่อมส่งผลไปถึงลูกได้เสมอ พ่อบ้านจึงต้องเอาใจใส่ แสดงความรักความเห็นใจให้มากกว่าปกติ หาของขวัญมาให้บ้าง พูดให้เธอได้รับความเบิกบานใจบ้าง ความสนุกสนานอัน ใดที่ตนเคยทำในระยะ ที่ภรรยา ตั้งครรภ์ ต้องงดเว้นเด็ดขาด จงอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน สิ่งที่กระทบกระเทือนใจแม่บ้านมากที่สุด คือ เรื่องการกลับบ้านไม่ตรงเวลา ได้ข่าวว่าไปเที่ยวกับหญิงอื่น สองอย่างนี้ทำให้ช้ำใจนัก ต้องระวังให้มากสักหน่อย ธรรมดาของผู้หญิงเป็นผู้อ่อนแอไหวง่ายโดยกำเนิด และโดยเฉพาะในขณะมีท้องด้วยแล้ว ความรู้สึกของหญิงแรงขึ้นกว่าปกติ จะอย่าได้จุดไฟคือความทุกข์ความร้อนใด ๆ ขึ้นในครอบครัวเป็นอันขาด ผู้หญิงบางคน มักหึงหวงในเวลามีท้อง ใจน้อย กระทบอะไรนิดก็ยังยาก ฉะนั้น ผู้ชายต้องมีความอดทน อย่าใจน้อยตามเขาไป ฝ่ายหนึ่งเป็นไฟมา ตนต้องเป็นน้ำเสีย อย่าเผาบ้านของท่าน ด้วยโทสะของท่านเป็นอันขาด ในเวลาใกล้คลอดบุตร ความขลาดกลัวย่อมเกิดแก่หญิงบ้าง เพราะเรื่องคลอดบุตร เป็นเรื่องสำคัญอยู่มาก สามีพึงนำเธอไปหาหมอเป็นครั้งคราว เพื่อรับคำแนะนำอันถูกต้อง และเพื่อ

ตรวจร่างกาย เพื่อรู้วันคลอดได้ล่วงหน้า ตนจะมิต้องเดินทางไปไหน ๆ และจะได้เตรียมอะไร ๆ ที่จำเป็นไว้ให้พร้อมสำหรับหนูน้อยที่จะออกมาดูโลกอีกผู้หนึ่ง จงชวนเธอสนทนาแต่ในเรื่องที่ดี ๆ มีประโยชน์ ฟังแล้วสบายใจ ให้เธอได้พบได้เห็นสิ่งอันดีงามถ่ายเดียว ก็จะเป็นทางช่วยให้ลูกและมารดามีความสมบูรณ์ในทางจิตสมปรารถนา

จึงขอเตือนผู้ที่จะให้กำเนิด แก่ทารกทาริกาน้อย ๆ จงได้ประพฤติปฏิบัติดีชอบตามศีลธรรมทางศาสนา ตามประเพณีคนสมัยก่อน ๆ ได้ประพฤติกันมา เพื่อช่วยกันสร้างลูกหลานให้เป็นคนดี มีประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองต่อไป ขอให้ท่านที่กำลังจะเป็นพ่อแม่ทั้งหลาย พึงทำตนดังกล่าวมานี้เถิด ความสุขความเจริญก็จะมีแก่ท่านได้สมปรารถนา.

พ่อ--แม่ เป็นกระจกเงาที่สำคัญของลูก

การรับ–ถ่ายทอดอุปนิสัย

ท่านพ่อแม่ที่นับถือ ทั้งหลาย

เมื่อวันเสาร์ก่อน ข้าพเจ้าได้พยายามอธิบายให้ท่านได้เข้าใจถึงความหมายของการอยู่ร่วมกัน โดยถูกทางของสามีภรรยา ได้นำวิธีการของคนโบราณมาเล่าให้ฟังว่าเขาได้ปฏิบัติต่อกันอย่างไร คุณธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาอันพ่อบ้านแม่เรือนควรปฏิบัติมีประการใดบ้าง ข้าพเจ้าได้นำมากล่าวโดยละเอียด เพื่อให้ทุกท่านได้รับทราบไว้ และหาก ท่าน ได้นำ ไป ใช้ ใน ชีวิต ประจำวัน ของ ท่าน ด้วย แล้ว ครอบครัวน้อย ๆ ของท่าน ก็จะกลายเป็นสวรรค์ ตัวของท่านก็จะกลายเป็นเทวดาขึ้นมาทันที เป็นการง่ายเหลือเกินที่ท่านจะทำตนให้เป็นเทวดา โดยการปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ท่านอาจสงสัยว่า ทำไมข้าพเจ้าจึงกล่าวย้ำหนักในเรื่องการเป็นอยู่ของสามีภรรยา มันมีความสำคัญมากนักหรือ ขอบอกว่ามีความสำคัญมาก

ข้าพเจ้าเคยได้ไปในพิธี ทำการหล่อพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ๆ ในวันที่เขาจะเททองลงสู่แม่พิมพ์ที่เขาปั้นไว้เรียบร้อยแล้วนั้น ได้เห็นหัวหน้าช่างและคนงานทุกคนแต่งตัวนุ่งขาวห่มขาว และทำพิธีบูชาพระรัตนตรัย สมาทานศีลห้าประการทั่วกันทุกคน นอกจากนี้ยังได้นิมนต์พระมานั่งเป็นพยาน ทำพิธีสวดชัยมงคลคาถาและยังทำพิธีเกี่ยวกับการสังเวยเทวดา รวมทั้งครูบาอาจารย์ด้วย ได้ถามเขาว่าทำไมจึงต้องทำเช่นนั้น เขาบอกว่า มันเป็นพิธีเก่าแก่ที่ได้รับช่วงกันมา เขาตอบอย่างคนถืออะไรพอเป็นพิธีการเท่านั้น แต่เนื้อแท้ของการกระทำเช่นนั้น ยังมีความหมายทางจิตใจอยู่มากเพราะในขณะนั้นพวกช่างเหล่านั้น กำลังทำพิธีคลอดพระพุทธรูปออกมาให้คนไหว้ ผู้กระทำการคลอดหรือหล่อต้องมีใจสะอาด มีพระคือศีลธรรมประจำใจองค์พระจึงจะงามและเรียบร้อย เขาทำอย่างนี้มีความหมายในทางดีอยู่มากทีเดียว ท่านทั้งหลายลองคิดดูเถิด เพียงแต่การสร้างพระ อันไม่มีวิญญาณครองอันไม่สามารถจะถ่าย

ทอดอุปนิสัยใจคอของคนผู้ทำการหล่อไปได้เลย เขาอุตส่าห์ทำโดยพิธีการทำใจให้เป็นพระกันเสียก่อน เขามิได้ทำอะไรกันอย่างลวก ๆ แบบสุกก็เอาพอเผาแล้วก็กินกันหามิได้

ในเรื่องของการสร้างคน ก็มีสภาพเช่นนั้น ความจริงในการสร้างคน เราควรจะมีพิธีและการกระทำใจให้ดีเป็นพิเศษกว่าการสร้างวัตถุเสียอีก เพราะคนสามารถรับถ่ายทอดอุปนิสัยใจคอจากผู้ให้กำเนิดได้ ถ้าผู้ให้กำเนิดเป็นคนใจดีใจงาม ทุกอย่างก็งามไปตาม ถ้าผู้ให้กำเนิดเป็นคนใจทราม ผู้กำเนิดมาก็เป็นคนใจทรามไปด้วย ลูกโจรก็มีนิสัยเป็นโจร ลูกของนักปราชญ์ก็มีนิสัยเป็นปราชญ์ไม่ผิดพันธุ์ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องเช่นนี้ พอหาได้จากชีวิตของคนในปัจจุบันได้ถมเถไป เว้นไว้แต่เขาผู้นั้น ได้มารับการอบรมในทางถูกทางชอบ และได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีงาม อำนาจของสิ่งแวดล้อมช่วยให้เขามีความคิดโน้มเอียงไปในทางดีได้ ในการกระทำเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังกล่าวมาแล้วว่าต้องทำด้วยกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ต้องให้ดีเท่ากันทั้งสองฝ่าย มิฉะนั้นก็จะด่ากันได้เมื่อลูกเหลวไหลว่า **"พันธุ์พ่อมันไม่ดีบ้าง"** แม่ว่า ฝ่ายพ่อก็ว่า **"เต็มที่เหล่ากอของแม่มันไม่**

ดี ความจริงเป็นความผิดทั้งสองฝ่ายที่มิได้ช่วยกันเหนี่ยวรั้งให้ดำเนินไปในทางที่ชอบ จึงขอแนะนำท่านทั้งหลายว่าระวังให้ดี สามีภรรยาต้องทำแบบลงเรือลำเดียวกันมีอะไรในทางดี ๆ ก็มีให้เหมือน ๆ กันเรื่องก็จะเรียบร้อย รวมความว่าท่านที่จะเป็นพ่อแม่ ได้ประพฤติธรรมเป็นอย่างดีตามหลักศาสนา ตามหลักของศีลธรรม พิมพ์ที่จะหล่อหลอมเหมาะสมกันทั้งบนและล่างปิดเข้าได้สนิท เรียบร้อยเป็นอันดีไม่มีบกพร่องแล้ว รูปที่หล่อสำเร็จก็คงจะดีงามโดยมิต้องสงสัย

ในตอนนี้ขอแถมเล่าเรื่องนิทานโบราณให้ฟังอีกสักนิดหนึ่ง เพื่อเป็นแนวสังวรกันต่อไป เรื่องนี้มิใช่ของคนไทย แต่เป็นเรื่องของเมืองจีน มิใช่เป็นเรื่องเดี๋ยวนี้แต่มันเป็นเรื่องเก่านาน ๆ มาแล้วจนนับมิได้ว่านานสักเท่าใด

ในสมัยหนึ่ง พระเจ้าแผ่นดินผู้ครองเมืองมีความอ่อนแอนิดหน่อย บ้านเมืองจึงตกไปอยู่ในมือของพวกขันทีอันเป็นพวกที่รับใช้ใกล้ชิดต่อพระเจ้าแผ่นดิน พวกนี้คอยกราบทูลอย่างโน้นอย่างนี้ โน้มน้อมแนวคิดของพระเจ้าแผ่นดินเข้าหาประโยชน์ของตนเสมอ เหตุการณ์ในบ้านเมืองไม่

สู้เรียบร้อยนัก แต่ไม่ถึงขั้นร้ายแรงเกินไปขนาดแต่เพียง "ฝ่ายเสนาพวกข้าเฝ้าก็เข้าหาเยาวนารี ที่หน้าตาดี ๆ ทำมโหรีในเคหา ค่ำเช้าเฝ้าสีซอ อยู่แต่หอล่อกามา" หาแต่ความสนุก หาได้คิดบำรุงบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าไปเท่าที่ควรจะเป็นไปไม่ พวกข้าราชการบางพวกชอบทำการทุจริตโดยวิธีต่าง ๆ จนข่าวลือปรากฏมีในที่ทั่วไป ในสมัยนั้นมีวัดใหญ่และสำคัญอยู่วัดหนึ่ง ตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่สวยงามมาก มีถ้ำธรรมชาติหลายแห่ง เมื่อพระมาสร้างเป็นวัดก็ได้ประดับประดาให้สวยงามขึ้นอีกหลายประการ ตามปกติมีคนมาเที่ยวที่วัดนี้มาก ๆ เสมอในวันหยุดงาน สถานที่ควรดูควรชม พระท่านก็เปิดให้ประชาชนเข้าไปดูไปชมได้ตามปรารถนา แต่มีอยู่ห้องหนึ่ง ถูกใส่กุญแจดอกใหญ่ประทับครั้งอย่างหนาแน่น ไม่เคยเปิดให้ใครเข้าไปดูเป็นอันขาด ใคร ๆ ก็อยากดูแต่ก็ดูไม่ได้ อันของใดที่ปกปิดไว้ก็ย่อมก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น ถ้าเปิดเสียก็ไม่มีใครสนใจกันเท่าใดนัก

วันหนึ่ง ท่านหัวหน้าตำรวจใหญ่พร้อมด้วยบริวารได้มาเที่ยวที่วัดนี้ หัวหน้าตำรวจผู้นี้เป็นคนใจร้อน ดุดันชอบใช้อำนาจเสมอ มักถือหลักว่าไม่มีอะไรที่ตำรวจจะทำไม่ได้ มีลูกน้องผู้รับใช้ใกล้ชิดมากคน ล้วนมีนิสัยดุ ๆ แบบเดียวกับนายทั้งนั้น เมื่อเขามาถึงวัดท่านสมภารก็ได้ทำการต้อนรับเป็นพิเศษเพราะเห็นว่าเป็นคนใหญ่คนโต ได้พาไปเที่ยวชมสถานที่ทุกแห่งที่ควรดูควรชม เว้นแต่ห้องพิเศษนั้นท่านสมภารมิได้เปิดให้ดู นายตำรวจใหญ่เกิดความสนใจได้ถามว่าข้างในมีอะไรบ้าง ท่านสมภารก็บอกว่าสิ่งที่ชาวโลกไม่พึงดูอยู่ นายตำรวจก็ยิ่งเกิดความอยากดูใหญ่ แม้ท่านสมภารจักอธิบายเหตุผลว่า ไม่ควรเปิดโดยละเอียดอย่างไรก็หาสามารถลดระดับของความอยากดูลงได้ไม่ ผลที่สุดเมื่อถูกขอร้องแถมบังคับ ท่านสมภารก็จำใจเปิดกุญแจให้มนุษย์ผู้ดื้อดันผู้นั้นได้ดูกัน เมื่อเปิดออกแล้วไม่ปรากฏว่ามีอะไรอันจะพึงได้ดูด้วยตาเนื้อ เพราะสิ่งที่ถูกขังไว้นั้นเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น สิ่งนั้นคือวิญญาณร้าย ๆ ทั้งมวลที่ถูกลงโทษและเอาขังรวมไว้ในห้องนั้น พอประตูเปิดออกเท่านั้นแหละ วิญญาณเหล่านั้นก็ได้รับอิสระภาพ และลอยละล่องออกจาก

ห้องนั้นไป ๆ หาที่ที่จะเกิดต่อไป ก็วิญญาณร้าย ๆ นั้น ไม่สามารถจะไปเข้าท้องของคนที่อยู่ในศีลในธรรมได้ คงท่องเที่ยวไปหาที่เหมาะแก่ตน

บ้านใดพ่อบ้านแม่บ้านประพฤติตน เป็นคนเหลวไหล มีประการต่าง ๆ วิญญาณก็เข้าท้องของคุณหญิงคุณนายบ้านที่เหลวไหลนั้น ขณะวิญญาณอยู่ในท้องยังไม่มีอะไรเสียหายเท่าใดนัก แต่เมื่อเกิดออกมาแล้ว พื้นฐานเดิมของวิญญาณไม่ดีสถานที่เกิดก็ไม่ดี ออกมาแล้วก็ได้พบสิ่งที่ไม่ดีอีก เลยรับเอาคุณค่าด้านร้ายไว้ในตนมากมาย พอพวกที่เกิดมานั้นโตเป็นหนุ่มเข้าทำงานตามหน้าที่ ๆ บิดาของตนจะบรรจุเข้าไปได้ เขาเหล่านั้นมิได้ทำงานจริง เพราะถือว่าพ่อของเขาเป็นใหญ่ มีอำนาจ มีพวกพ้อง กลายเป็นคนเอาเปรียบงาน พาเพื่อนฝูงประพฤติเหลวไหล ปรากฏต่อมาว่า ความชั่วได้เกิดมากขึ้นในประเทศจีนในสมัยนั้น จนปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ ว่าเต็มไปด้วยการโกงกันร้อยแปดพันประการ ความชั่วร้ายเหล่านี้มาจากไหน ก็มาจากความดื้อด้าน การตามใจตนเอง ชอบกระทำในสิ่งที่เหลวไหลนั่นแหละความทุกข์ความเดือดร้อนจึงเกิดมากขึ้น

เรื่องที่นำมาเล่านี้ เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นว่ามูลฐานของความชั่วนั้น จะเกิดแก่เด็กได้ก็โดยอาศัยมารดาบิดาเป็นผู้สร้างทั้งนั้น จะได้เป็นสิ่งเตือนใจท่านทั้งหลายให้ระมัดระวังตัวท่านให้ดีขึ้น เพื่ออนาคตของครอบครัว เพื่ออนาคตของประเทศชาติที่เรารักหวงแหน

พระพุทธเจ้าเคยตรัสไว้ว่า "บุตรเป็นที่ตั้งของมนุษย์" โลกเราจะดีงามในการต่อไปอย่างไรนั้น ก็เป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกับพ่อแม่ในปัจจุบันนี้เป็นสำคัญ มีพ่อแม่เป็นจำนวนไม่น้อยเป็นพ่อแม่สมัยใหม่ ไม่ค่อยมีความสนใจในการเป็นอยู่ของลูกที่ตนเกิดมา ตนทำหน้าที่เพียงผู้ให้เกิดมาเท่านั้น แต่หาได้ทำหน้าที่เลี้ยงใจของลูกอย่างแท้จริงไม่ ปล่อยให้การเลี้ยงดูทั้งหมดเป็นหน้าที่ของพี่เลี้ยงโดยส่วนเดียว การกระทำเช่นนี้เป็นการชอบแล้วหรือ ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่เป็นการชอบการควรเลย เพราะเด็กอ่อนมีปกติเหมือนพันธุ์ไม้เลื้อย อยู่ใกล้สิ่งใดก็ย่อมเกาะจับสิ่งนั้น เด็กที่ใกล้ชิดกับพี่เลี้ยง และถ่ายทอดอุปนิสัยใจคอของพี่เลี้ยงมาสู่ตนก็ได้ ถ้าหากได้พี่เลี้ยงดีก็ค่อยยังชั่วหน่อย ถ้าได้พี่เลี้ยงที่ไม่

ดีก็จะไปกันใหญ่ โดถึงแม้จะได้คนดี ความรักความเมตตา ของพี่เลี้ยง ผิดกับความรักของพ่อแม่ พี่เลี้ยงเขาคิดแต่เพียง ตนเป็นคนเลี้ยงเด็กเท่านั้น แต่แม่คิดว่าตนเป็นมารดาของ เด็ก ตนจึงควรเอาใจใส่ทนุถนอมให้ดีมากเป็นพิเศษสัก หน่อย ปัญหาอย่างนี้มีมากขึ้นในสมัยที่มารดาต้องออกไปทำ งานนอกบ้าน เพราะการครองชีพของคนสมัยนี้ ไม่เหมือน สมัยก่อน ถึงกระนั้นก็ควรมีเวลาที่พ่อแม่จะได้อยู่พร้อมหน้า กับลูก ๆ ให้มากที่สุดที่จะมากได้

ในการเลี้ยงดูทารก ขณะคลอดมาใหม่ ๆ นั้นเป็น เรื่องสำคัญมากเหมือนกัน เกี่ยวกับเรื่องนี้มารดาควรสนใจ ศึกษา ติดต่อสอบถามกับคนที่มีความชำนาญเกี่ยวกับเรื่อง นี้โดยเฉพาะ คนชำนาญมีสองพวก คือ พวกหนึ่งชำนาญ ทางทฤษฎี เช่น เจ้าหน้าที่สงเคราะห์มารดาและเด็ก ๆ ที่ตน เองไม่เคยเป็นมารดาของเด็ก ๆ เลย แต่เขามีความรู้จาก ตำรามาก นับว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญทางตำราได้ อีกพวกหนึ่ง ได้แก่มารดาจริง ๆ มารดาที่เคยให้เกิด เคยเลี้ยงลูกมา หลาย ๆ คน นับว่าเป็นผู้ชำนาญในด้านปฏิบัติการ หญิง ผู้ใหม่ต่อความเป็นมารดาของลูก ควรจะได้เข้าไปนั่งใกล้

คนพวกนี้บ้าง แล้วศึกษาโดยการสอบถามถึงวิธีการเลี้ยงลูกว่าอย่างไหนดี อย่างไหนไม่ดี รับฟังไว้แล้วเรามาแก้ไขให้เหมาะสมกับครอบครัวของตน ว่าที่จริงน่าจะมีสมาคมของมารดาขึ้นบ้าง เป็นสมาคมที่รวบรวมเหล่ามารดาทั้งหมดแล้วแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องเลี้ยงเด็กบ้าง ออกไปแนะไปเตือนให้คนที่ยังใหม่ต่อหน้าที่นี้ ได้รู้จักทำหน้าที่ของตนให้ดีขึ้นบ้าง ก็จะเป็นการได้ช่วยเหลือสังคมของมนุษย์มิใช่น้อยทีเดียว เพราะศาสตร์ทั้งหลายบรรดามีในโลกนี้ การเลี้ยงดูให้เป็นคนดีควรจะเป็นศาสตร์ที่ชาวโลกควรเรียนรู้ ถ้าหากวิชาประเภทนี้เจริญและรู้จักกันทั่วถึง ก็จะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้โลกนี้น่าอยู่มากขึ้น โลกจะน่าอยู่ก็เพราะชาวโลกเป็นคนดี มารดาบิดาจึงควรทำหน้าที่สร้างคนดี ให้ออกมาอยู่ในโลกให้มากขึ้น

หญิงชายคู่ใดไม่เหมาะแก่การเป็นผู้ให้กำเนิดแก่ทารก ไม่เหมาะสมที่จะทำพันธุ์ หญิงชายคู่นั้นไม่ควรที่จะทำลูกออกมาเป็นอันขาด เพราะถ้าลูกออกมาจากคนแบบนั้นโลกก็จะเพิ่มคนสมองไม่สมบูรณ์ขึ้นในโลกอีก คนสมองไม่สมบูรณ์อยู่ในที่ใด ทำให้ความเดือดร้อนเกิดขึ้นในสถานที่

นั้น ความเดือดร้อนเป็นสิ่งที่ไม่มีใครต้องการเมื่อเราทั้งหลายไม่ต้องการแล้ว จงได้พิจารณาตนเองเสียบ้าง "ตูข้านี้มีความเหมาะสมที่จะเป็นมารดา บิดาของลูกได้หรือไม่" ถ้าเห็นไม่เหมาะไม่ควร ก็ยับยั้งไว้เสียเพราะทำในรูปนี้เป็นกุศลประการหนึ่งเหมือนกันเป็นการตัดต้นทางมิให้ความชั่วเพิ่มขึ้น ในโลกนี้แต่บุคคลใดมีความสมบูรณ์ทั้งกายใจทรัพย์สินเงินทอง มีทางที่จะเพิ่มพลโลกในทางดีงามได้แล้วควรทำอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการเสริมสร้างกำลังคนในด้านดีและกำลังของความดีให้เพิ่มขึ้น เป็นการทำชอบตามวิถีของชาวโลกประการหนึ่งแล้ว

หวังว่าท่านทั้งหลาย ที่มีโอกาสรับทราบตอนนี้แล้วคงจะมีอะไรบางอย่างเกิดขึ้นในดวงใจของท่าน อันจะทำให้ท่านได้สำนึกถึงความเป็นมารดาบิดา อันเป็นเกียรติยศที่ชายหญิงทุกคนใคร่จะเป็น และจะได้ทำหน้าที่ของท่านให้สมบูรณ์ทุกประการต่อไป.

นิสัย--ดี มีแต่คนอยากคบค้า

นิสัย–ไม่ดี ควรหลีกห่างให้หลายวา

"วัชรากร"

ความรักที่บริสุทธิ์

ท่านพ่อแม่ที่นับถือ ทั้งหลาย

ถ้ามีใครมาถามท่านว่า ท่านมีความรักลูกไหม ? ท่านคงนึกในใจว่า ผู้มาถามปัญหาเช่นนี้ คงเป็นคนไม่เคยมีลูกกะเขา เพราะใคร ๆ ที่มีลูกแล้ว ย่อมรู้ดีว่าความรักของพ่อแม่ เป็นความรักที่บริสุทธิ์ ไม่มีกิเลส คือราคะเข้าไปเจือปนแม้แต่น้อย คนที่ยังไม่เคยมีลูกไม่ทราบในเรื่องนี้ บางทีอาจเข้าใจผิด ในเมื่อถูกพ่อแม่ดุด่าเอา ก็นึกไปว่าพ่อแม่ไม่รักตน ตนจึงถูกดุด่าว่าอย่างนี้ ความจริงปากกับใจของพ่อแม่เป็นคนละรูป ปากว่าลูกไม่ดี แต่ใจอยากให้ลูกดี ไม่มีพ่อแม่คนใดจะทำใจร้ายกะลูกของตนเลย ถ้ามีขึ้นบ้างก็เรียกว่าผิดปกติ นาน ๆ จึงจะพบสักครั้งหนึ่ง

อชาตศัตรูกุมาร เป็นลูกของพระเจ้าพิมพิสารได้ไปคบหาสมาคมกับเทวทัตภิกษุใจพาล ได้รับคำสั่งสอนในทางผิด จึงเกิดความคิดชั่วต่อบิดา ได้จับพระเจ้าพิมพิสารไปขังไว้ในคุกและได้รับทรมานจนถึงแก่ความตาย

ขณะที่อชาตศัตรูจับพ่อขังคุกนั้น เขายังไม่มีลูก จึงยังไม่รู้ว่าพ่อของตนรักตนขนาดไหนในวันที่พระเจ้าพิมพิสารสวรรคต มเหสีของอชาตศัตรูก็คลอดลูกเป็นชาย อำมาตย์สองคนกำลังนำข่าวทั้งดีและร้ายไปกราบทูลเจ้าชาย เขาทั้งสองได้ปรึกษากันว่า ควรจะทูลข่าวไหนก่อนเพราะเรามีข่าวเกิดและข่าวตายพร้อมกัน ทั้งสองก็ตกลงกันว่า ควรจะกราบทูลข่าวการเกิดก่อน เพราะการเกิด โลกถือว่าเป็นมงคล ข่าวตายเป็นอัปมงคล เมื่อตกลงกันแล้ว เข้าก็เข้าไปกราบทูลข่าวการเกิดของพระกุมารให้ทรงทราบก่อน พออชาตศัตรูได้รับข่าวเช่นนั้น สัญชาตญาณของการปกปักรักษาบุตร ความรักในบุตรก็เกิดขึ้นในใจ ทราบว่าความรักนี้มีปริมาณวัดไม่ได้ และรู้สึกขึ้นว่า เมื่อตนเป็น "เด็กน้อย" พระบิดาคงมีความรักต่อตนเช่นที่ตนรักลูกน้อยนี้เหมือนกัน ความรู้สึกกตัญญูต่อพ่อบังเกิดเกล้าก็เกิดขึ้น และนึกได้ว่าตนเป็นคนเขลาคนผิดเอาพ่อบังเกิดเกล้าไปขังไว้ในคุก บ้านนี้จะเป็นอย่างไรบ้างก็ไม่รู้ ใคร่จะให้ใครไปปล่อยบิดาออกจากที่ขัง แต่ขณะนั้นอำมาตย์ก็ได้เข้ามากราบทูลให้ทรงทราบว่าพระบิดาได้ถึงแก่สวรรคตเสียแล้ว พอข่าวนี้กระทบใจ อชาต

ศัตรูก็มีความเศร้าโศกเป็นอย่างยิ่ง ในการที่ตนเป็นคนเนรคุณและทำกรรมหนักเห็นปานนี้ มันสายเกิดไปจนหมดทางแก้ไขเสียแล้ว นี่เป็นเรื่องแสดงให้เห็นว่า ความรักของพ่อแม่สูงส่งปานใด ใครที่มีลูกแล้วคงทราบได้เป็นอย่างดี อย่าว่าแต่คนเลย แม้แต่สัตว์เดรัจฉาน ในขณะที่มันมีลูกมันก็มีความรักลูกมาก

(เรื่อง ความรักลูกของแมว)

ข้าพเจ้าเคยเลี้ยงแมวไว้ตัวหนึ่ง ความจริงก็มิได้ตั้งใจจะเลี้ยงอะไรดอก แต่เห็นแล้วก็สงสาร ได้เอาอาหารเหลือเดนให้มันกิน มันก็มีความรักไม่ไปไหน เป็นแมวตัวเมีย ต่อมามีแมวตัวผู้มาติดพันในตอนกลางคืน นางแมวก็มีท้อง พอถึงเวลาจะเกิดลูก ข้าพเจ้าคอยสังเกตดูว่ามันจะเกิดที่ไหน วันหนึ่ง กำลังกินข้าวเพลินอยู่มันก็วิ่งเข้าไปในครัว และลงไปนอนในลังไม้ที่วางไว้ นอนนิ่งเฉยเป็นเวลานานมันหาได้เกิดไม่ แต่เป็นเพราะลูกน้อย ๆ ในท้องของมันดิ้น บอกอาการว่า "แม่จ๋าฉันจะออกมาดูโลกแล้ว" แม่จึงรีบไปหาที่เกิด ต่อจากนั้นมาอีกตั้งสามวันจึงเกิดจริง ๆ ตอนเช้า

เวลาเก้าโมงกว่า ๆ มันเที่ยววิ่งหาที่เหมาะ ๆ เพื่อทำการเกิดข้าพเจ้าได้เอาหีบไม้ฉำฉามาวางไว้ให้มัน เอาผ้าเก่า ๆ ปูรองเล็กน้อย นางแมวลงไปนอนข้างในและดิ้นรนด้วยความเจ็บปวด มันได้ทำการเบ่งโดยวิธีหายใจเข้าแรง ๆ แล้วก็เบ่งให้ลูกออก ในครั้งแรกไม่ออก ดูอาการมันเหนื่อยและปวดมาก ทำการเบ่งอีกเป็นครั้งที่สอง ลูกน้อยออกมาเพียงครึ่งท่อน นางแมวหมุนตัวรอบ ๆ และร้องด้วยความเจ็บปวด ข้าพเจ้าดูแล้วก็สงสารมันมากจึงช่วยดึงเบา ๆ ให้ลูกออกมา เมื่อออกมาแล้ว มันได้ทำการเลียลูก เลียเลือดที่ติดตามผ้าจนเกลี้ยง เป็นการทำความสะอาดไปในตัว ส่วนลูกน้อย พอออกมาได้ยังมิทันลืมตาเห็นโลกเลย ร้องแห่ว ๆ คลำหานมของแม่ทันที พอพบเข้าก็ดูดด้วยความหิวทำให้นึกถึงพุทธภาษิตที่ว่า "**สัตว์ทั้งปวงเป็นอยู่ได้ด้วยอาหาร**" ขาดอาหารก็ต้องถึงแก่ความตายเท่านั้น

หลังจากมันเกิดลูกแล้ว มันไม่ได้ออกไปไหนเลยถึงยี่สิบสี่ชั่วโมง อาหารก็ไม่กิน น้ำก็ไม่ดื่ม มันคอยกกกอดลูกน้อยของมันด้วยความรัก พอเห็นลูกกระดุกกระดิกมันก็ปลอบโยนด้วยการเลียให้เหมือนกับจะพูดว่า โอ้ ! อ้าย

หนูของแม่ เป็นไรไปหรือลูก อย่าดิ้นไป แม่ยังอยู่ แม่จะเลียให้ นอนเลียเลียดลูกรัก มันรักลูกของมันเหลือเกิน วันต่อมามันจึงออกไปหากินบ้าง แต่ไปไม่นาน รีบกลับมาด้วยความเป็นห่วง พอเข้าห้องก็ส่งเสียงให้ลูกทราบ เป็นการบอกว่า "แม่มาแล้วลูกของแม่อยู่ไหน" ลูกน้อยพอได้ยินเสียงร้องของแม่ ก็ผงกหัวขึ้นมองหา ตามันยังมองไม่เห็น ต้องใช้กายประสาทสัมผัสไปก่อน พอเจอะแม่ก็ตั้งหน้าตั้งตากินนมทันที บางทีค่ำคืนดึกดื่น มันไปหากินแล้วกลับมา ประตูปิดเข้าไม่ได้ มันก็ส่งเสียงบอกให้รู้ต้องไปเปิดประตูให้มัน มันดีใจ พอเข้ามาได้ก็เอาหัวเคล้าแข้งเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีที่ข้าพเจ้าได้กรุณาต่อมัน

สัตว์เดรัจฉานทุกชนิด มีปกติตรงไปตรงมา ใจคิดอย่างใดก็ทำไปอย่างนั้นไม่มีมารยาซ่อนเร้น ผิดกับคนซึ่งมีมารยามาก ไว้ใจยากเต็มที

เรื่องที่นำมาเล่านี้ ท่านผู้ฟังทั้งหลายอย่าคิดว่าเป็นเรื่องแมว ๆ หาสาระมิได้ ขอให้คิดว่า แมวยังมีอะไรดี ๆ ที่พอจะสอนคนให้ทำดีได้เหมือนกัน โดยเฉพาะในด้านความรักของแม่ที่มีต่อลูก แต่เสียอยู่หน่อยตรง

ที่ไม่มีพ่อ ถึงมีมันก็มิได้เอาใจใส่ต่อเมีย และลูกของมัน มันต้องการแต่จะเปลื้องความใคร่เท่านั้น พอสำเร็จกิจของมันแล้ว ก็เลิกจากกัน ไม่ต้องสนใจอะไรอีก ความหนักใจจึงตกอยู่กับแม่แต่ผู้เดียวน่าสงสาร คนผู้ชายที่มีลักษณะเหมือนแมว ก็มีมากเหมือนกัน เขาเป็นชายใจแมวมีความใคร่เกิดขึ้นในใจของเขา แล้วก็ไปเที่ยวเกี้ยวผู้หญิง จนสมประสงค์แล้วก็เลยไป ผู้หญิงมีท้อง มีลูก ชายใจแมวก็มิได้สนใจเหลียวแล เขาเป็นคนที่ไม่สมกับรูปร่างของเขา มิได้ทำหน้าที่ของพ่อแม้แต่น้อย เขาไม่มีมนุษยธรรมอยู่ในใจของเขาเลย กายของเขาเป็นคน แต่ใจของเขาเป็นแมวตัวผู้เท่านั้นเอง ขออย่าให้พูดถึงเขามากนักเลย เสียเวลาเปล่า ๆ

พูดเรื่องแมวต่อไปดีกว่า แม่แมวมีอาหารให้ลูกกินแต่เพียงประการเดียวคือนมของมันเท่านั้น ลูกแมวมีอนามัยดีไม่เจ็บออดแอด โตวันโตคืนทีเดียว ไม่เท่าไหร่ก็วิ่งได้ฟันงอกเต็มปากแล้ว ฟันของลูกแมวขึ้นเรียบร้อยดีมากเพราะได้อาหารถูกส่วน แต่เมื่อลูกมีฟันขึ้นเต็มปากแล้ว มันก็พาลูกลงไปในสนามหญ้า แม่เดินหน้า ปากร้องเหมียว ๆ

ตลอดเวลา เป็นการให้สัญญาณแก่ลูกของมัน มันสอนลูกให้รู้จักการทำมาหากินตามวิสัยของแมว ลูกก็วิ่งตามแม่ตลอดไป วันหนึ่ง แม่แมวไปจับกระรอกได้ตัวหนึ่ง มันรักลูกคิดถึงลูก ได้นำกระรอกทั้งตัวมาทิ้งลงข้าง ๆ ลูก ลูกตกใจวิ่งหนีไปซุกอยู่ในซอกข้างฝา แม่ก็เรียกให้ออกมา แต่มันไม่กล้าออกมาเพราะกลัว แม่จึงคาบกระรอกตัวนั้นไปหาลูกและทำท่าตบให้ดู กัดให้ดู เหมือนจะบอกว่า เจ้าโตแล้วเจ้าต้องเรียนการจับหนู จับกระรอก เจ้าต้องพึ่งตัวเอง จะพึ่งแม่เสมอไปไม่ได้ ในชั้นแรกมันก็ยังไม่กล้าอยู่ดี แต่พอได้กลิ่นคาวเลือด มันก็เข้ามาเลียและคาบไปเลย แม่นั่งดูให้ลูกกินจนอิ่มแล้วส่วนที่เหลือจากลูกแม่จึงกินทีหลัง แม่แมวช่าง มีความรักและ เสียสละ เพื่อลูกถึงขนาดนี้ เชียวหนอแม่ของเราทั้งหลาย ท่านก็รักเรา และเสียสละเพื่อเรามากเช่นกัน บางทีมากกว่าไปเสียอีก **"โอ้ พระคุณของแม่ ลูกไม่สามารถจะพรรณาให้หมดได้แล้ว"**

เมื่อท่านได้ฟังเรื่องของแมวแล้ว ขออย่าได้คิดว่าเป็นเรื่องแมว ๆ เลย แต่จงคิดว่าท่านได้อะไรอันเป็นตัวอย่าง จากเรื่องของแมวบ้าง และจะได้เป็นบทเรียนสำหรับ

การดูแลลูกน้อยของท่านต่อไป ธรรมชาติของผู้หญิงผู้จะเป็นมารดาของทารกได้มีอวัยวะต่างกับผู้ชายหลายอย่าง ที่สำคัญก็คือ หญิงมีเต้านมสองข้างที่อก นมนี้แหละเป็นที่เกิดอาหารของทารกผู้เกิดมาใหม่ ๆ ถ้าเราดูสัตว์เดรัจฉานจะเห็นว่าสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น วัว ควาย ช้าง ม้า หมา และแมว เมื่อลูกยังเล็กอยู่มันให้กินแต่น้ำนมเท่านั้น และเป็นน้ำนมของแม่โดยแท้ คนเราทั่วไปก็มีนมสำหรับให้ลูกกินแล้ว แต่เราเป็นคนที่ชอบทำอะไรฝืนธรรมชาติเสมอ เด็กน้อยยังไม่มีฟันที่จะบดอาหาร แม่กลัวลูกจะมีอาหารไม่พอก็บดข้าวกับน้ำตาลบ้าง กับกล้วยบ้างให้ลูกกิน วิธีให้กินก็ทำท่าพิลึก คือ เอาลูกนอนหงายระหว่างขาของมารดาแล้วเอาข้าวบดยัดใส่ปากลูก ทำท่าเหมือนข่มเหงเด็กอย่างนั้น เด็กยังไม่มีฟันบดอาหารแข็ง ๆ กินเข้าไปมากก็เกิดท้องเสียบ่อย ๆ บางคนให้กินเสียท้องป่องเป็นปลาแขยงไปเลย อยากจะกล่าวว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการไม่ถูกต้อง มารดาไม่ควรวิตกว่าอาหารจะไม่พอ เด็กตัวน้อย ๆ ไม่ต้องกินอาหารมากนักดอก เพียงแต่นมของแม่ ก็พอสำหรับความต้องการของร่างกายแล้ว ลูกวัว ลูกควายยังไม่กินหญ้า

ขณะที่ฟันไม่ขึ้น ลูกของเราก็ควรจะเป็นเช่นนั้น โปรดจำไว้ว่า น้ำนมของมารดาเป็นอาหารที่มีค่าที่สุดสำหรับเด็กแล้ว ตราบใดลูกของท่านไม่มีฟัน ขออย่าได้ให้อะไรแก่เขานอกจากน้ำนมของแม่เป็นอันขาด เว้นไว้แต่ว่า มารดามีร่างกายไม่สมบูรณ์ มีน้ำนมน้อยเกินไปไม่พอสำหรับเลี้ยงลูก ก็ควรให้กินนมกระป๋องหรือนมสดที่ได้มาจากวัว หรือแพะเป็นต้น แต่การให้นมอย่างนี้ ต้องระวังให้สะอาดและปลอดภัย นมสดต้องต้มหรือนึ่งเสียก่อน เพื่อฆ่าเชื้อโรค ขวดนม ภาชนะใส่นม หัวนมต้องอยู่ในสภาพที่สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ จงจำไว้ว่า ลูกของท่านจะเจ็บป่วยได้ ก็โดยที่เชื้อโรคบางชนิดเข้าสู่ร่างกายของเขา นมและหัวนมอาจเป็นพาหะของเชื้อโรคได้ จึงควรลวกน้ำร้อนก่อนใช้เสมอ นอกจากนม ท่านอาจคั้นน้ำผลไม้บ้างก็ได้ แต่อย่าให้มากเกินไป

ในเรื่องการเลี้ยงทารกนี้ มารดาควรไต่ถามนางพยาบาลตามสถานีอนามัยได้เสมอ ท่านอย่าทำอะไรไปโดยไม่รู้เท่าถึงการณ์เป็นอันขาด ชีวิตของลูกมีราคามากจงถนอมเขาในทางที่ถูกหลักวิชาและปลอดภัยเสมอ การทำอะไรตาม ๆ กันมาในทางที่ผิดนั้นไม่เป็นสิ่งที่ดีเลย เช่น บางคน

กล่าวว่า ตัวของดิฉันก็ได้รับการเลี้ยงมาแบบนี้ แม้ตัวของท่านก็เช่นเดียวกัน นี้เป็นคำกล่าวที่พ้นสมัยแล้ว โลกเราได้เจริญก้าวหน้าไปมากแล้ว การเกิด การบริบาลทารก จึงควรเปลี่ยนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะด้วย จึงจะดี

การให้นมอันเป็นอาหารแก่เด็ก ควรมีเวลา อย่าให้เด็กกินอาหารอย่างพร่ำเพรื่อเป็นอันขาด มารดามักจะขาดความเอาใจใส่ในข้อนี้ เช่น พอลูกร้องไห้ ก็เอาหัวนมยัดปากลูกทันที เท่ากับให้ลูกหยุดร้องต้องการกินนม ทำกันจนเป็นนิสัย พอเด็กร้องมักจะพูดกับเด็กว่า หยุดร้องเสียเถิดลูกแม่จะให้กินขนม เอาของกินเข้าล่อเสียเรื่อย จนกระทั่งเด็กเสียคน นี่เป็นการกระทำไม่สู้ดีนัก เวลาเด็กร้องไห้เราควรหาเหตุผลให้ได้ก่อนว่า เขาร้องไห้ทำไม ไม่ใช่ร้องเพราะหิวเสมอไปดอก บางทีมดกัดเขาก็ร้อง ผ้าปูที่นอนเปียกด้วยปัสสาวะเขาก็ร้อง เขาถ่ายแล้วไม่ได้ล้างก็ร้อง ที่นอนแข็งไปเขาก็ร้อง รวมความว่าเด็กร้องต้องมีเหตุ ไม่มีเหตุเขาไม่ร้อง ไม่กวน ไม่จู้จี้ ผู้ที่ทำให้เด็กร้อง

คือความสะเพร่าของแม่นั่นเอง ฉะนั้น พอได้ยินเสียงลูกร้องจงค้นคว้าหาเหตุผลก่อนเสมอ จงแก้ที่เหตุ อย่าให้เด็กกินนมเสมอไป จะทำให้เด็กเสียนิสัยในภายหลัง การให้กินนมควรให้เป็นเวลา เช่น สองชั่วโมงครั้งหนึ่ง เป็นต้น และให้พอควร อย่าให้กินจนกระทั่งล้นออกมา เมื่อให้นมแล้ว ให้เขานอนให้สบายในอู่ของเขาเถิด บางทีเสียงของเด็กที่ร้องไห้ทำให้แม่ทนฟังไม่ค่อยได้ ต้องคอยเอาใจใส่เขาเสมอ เด็กเสียตรงนี้มากเหมือนกัน คือต้องการอะไรก็ร้องไห้จ้า แม่ก็วิ่งมาช่วย เลยทำให้เด็กเป็นคนขี้แยไป ถ้าหากท่านเชื่อแน่ว่าเบาะที่เขานอนเรียบร้อยดีแล้ว ให้กินอิ่มแล้ว ยุงก็ไม่รบกวนเขาแล้ว เขาร้องก็ร้องไปเถิด การร้องไห้ของเด็ก ๆ เป็นการขยายปอดและออกกำลังอยู่ในตัว อย่าไปยุ่งกับเขาเมื่อยังไม่ถึงเวลา นาน ๆ เข้า ก็ทำให้เด็กรู้สึกตัวว่า การร้องไห้ไม่ได้ประโยชน์อะไร เป็นการทำตนให้เหนื่อยเปล่า ๆ เขาก็จะกลายเป็นคนหนักแน่น ไม่เป็นคนมักร้องไห้ต่อไป

เวลาเป็นเรื่องสำคัญ การทำอะไรเป็นระเบียบ เป็นการเพาะนิสัยมีระเบียบแก่ลูกของท่าน จึงขอฝากไว้สำหรับเป็นแนวคิด ในการเลี้ยงลูกของท่านด้วย.

"บรรดาพวกลูก ๆ ส่วนมากมักชอบให้ตามใจ
การตามใจนักมักเสียเด็ก ท่านผู้เป็นพ่อ–แม่
ควรฉลาดพอในเรื่องเช่นนี้"

"วัชรากร"

จงเตือน จงสอนลูกด้วยความเมตตาและเอ็นดูเสมอ
สิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับลูกของท่านดีพอแล้วหรือ ?
อย่าใช้เสียงกระโชกโฮกฮากกับลูก ๆ เป็นอันขาด

แม่พิมพ์ของลูก

ท่านพ่อแม่ ที่นับถือทั้งหลาย

โปรดฟังเรื่องรักลูกให้ถูกทางตอนต่อไป ในตอนก่อนได้พูดถึงเรื่องความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ว่ามีอย่างไร และจบลงด้วยเรื่องการให้อาหารแก่เด็ก ว่าควรให้อะไรและให้อย่างไร ได้พูดเพียงนิดหน่อย เพราะเรื่องนั้นมีทางศึกษา ได้จาก เอกสาร ขององค์การ สงเคราะห์ แม่และเด็กอยู่แล้ว ในวันนี้ จะพูดถึงเรื่องที่มารดาควรรู้ต่อไป ซึ่งเป็นเรื่องที่จะทำให้มารดาได้เข้าใจธรรมชาติของเด็กดีขึ้น

การที่เราจะเลี้ยงเด็กให้ได้ดีนั้น ผู้เลี้ยงต้องรู้ถึงความเป็นอยู่ ความต้องการของสิ่งนั้นอย่างถูกต้อง เช่น คนจะทำการเพาะปลูก ก็ต้องเรียนให้เข้าใจถึงเรื่องของที่ดิน เรื่องของฝนฟ้าอากาศ เรื่องของพืชที่ตนจะเอามาปลูก คนเลี้ยงสัตว์ เช่น หมา เป็นต้น ก็ต้องรู้ธรรมชาติจิตใจของมัน จึงจะฝึกหัดมันให้ได้ถูกต้องเรียบร้อย ในสมัยนี้ มีคนเป็นจำนวนมาก ตื่นเลี้ยงหมาฝรั่งตัวโตบ้างเล็กบ้าง ซื้อขาย

กันด้วยราคาแพงๆ บางบ้านมีหลายตัว จนต้องมีหนังสือเกี่ยวกับการฝึกหัดหมาพันธุ์นั้นโดยเฉพาะ และฝึกกันจนได้ดี คนบางคนฝึกลูกของตนให้เป็นคนดีไม่ได้ แต่สามารถฝึกหมาให้เป็นหมาดีได้ ที่เป็นเช่นนี้ เห็นจะเป็นเพราะเขาได้ทำการศึกษาจนเข้าใจถึงเรื่องนั้นนั่นเอง สิ่งใดที่เรามีความชำนาญแล้ว เราก็สามารถทำได้อย่างเรียบร้อย ในการเขียนหนังสืออันเป็นบทความเกี่ยวกับเด็กนี้ ข้าพเจ้าได้ไปที่ห้องสมุดพุทธสถาน เพื่อค้นหาหนังสือเกี่ยวกับการอบรมเด็ก หาเป็นนานก็หาไม่ได้ มีหนังสือประเภทอื่นๆ มากมาย ทำให้นึกขึ้นว่า คนไทยเรายังสนใจในปัญหานี้น้อยไป เพราะการสนใจในปัญหาประเภทนี้ น้อยไปนี่เอง ปัญหาประเภทนี้ เยาวชนจึงเป็นปัญหาหนักในปัจจุบันนี้

พ่อแม่ส่วนมากที่เลี้ยงลูกมาได้ ก็ทำไปอย่างเห็นๆ เขาทำกันมาเท่านั้น หาได้อาศัยหลักการหรือวิธีการอย่างใดไม่ คนใดที่เลี้ยงลูกได้ดีมีประโยชน์ ถ้าหากถูกใครๆ ถามว่า เลี้ยงอย่างไรจึงมีลูกดีๆ อย่างนั้น เขาก็ไม่สามารถจะตอบได้ เพราะไม่ได้ทำสถิติอะไรไว้เลย บางคนร้ายไปกว่านั้น ไม่มีความสนใจอะไรเลย ปล่อยกันไปตามบุญตามกรรม

เสียเป็นส่วนมาก โดยคิดเสียว่า สุดแต่บุญกรรมของมันเถิด ความคิดเช่นนี้เป็นความคิดที่ผิด ที่ว่าเกิดแต่บุญกรรมนั้น ก็หมายถึงเกิดจากการกระทำนั้นเอง เรื่องของเด็กเป็นผลจากการกระทำของพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่เป็นตัวการให้เขาเกิดมาแล้ว ก็ต้องถือเป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุด ในอันที่จะฝึกเขาให้เป็นคนดีต่อไป ในกาลข้างหน้า

ทารกน้อย ๆ ที่นอนอยู่ในเบาะ เป็นผู้ใหม่ต่อโลก เป็นผู้มาเพิ่มจำนวนขึ้นในครอบครัว เป็นสัตว์เล็ก ๆ ที่น่าเอ็นดู น่าทนุถนอม ยังเป็นผู้บริสุทธิ์ต่อโลกอันเต็มไปด้วยมารยานี้ และเขาคือผู้นำความสบายใจมาสู่พ่อแม่ ญาติพี่น้องทุกถ้วนหน้า ดวงตาของเขาใสแจ๋ว ไม่มีแววของความชั่วร้ายแม้แต่น้อย ถ้าหากท่านสนใจดูกิริยาท่าทางของเขา ท่านจะรู้สึกสนุก รู้สึกทึ่ง รู้สึกสนใจ และรู้สึกร่าเริงปีติ จนกระทั่งท่านลืมความเป็นอยู่ของตนเอง ลืมว่าเจ้าหนูกำลังเติบโตขึ้น แต่ตัวเรากลับแก่ชราลงไปมากแล้ว ลืมกระทั่งความลำบากตรากตรำอันเนื่องมาแต่การเลี้ยงเด็ก พ่อแม่ไม่เคยนึกเลยว่ามันเป็นภาระหนักน่าเบื่อหน่าย หรือเป็นกรรมในการมีลูกออกมาอย่างนี้ คนที่ไม่มีหนูน้อยไว้ชมเล่น

เสียอีกกลับเหงา และนึกว่าตนมีกรรมแท้ ๆ ที่ไม่มีลูกกะเขา มันเป็นเรื่องบุญทำกรรมแต่ง เป็นงานของธรรมชาติที่ใคร ๆ จะไปทำให้เป็นดังใจไม่ได้ดอก อย่าเป็นทุกข์เพราะเรื่องมีหรือไม่มีเลย ใครมีแล้วก็ทำหน้าที่เลี้ยงให้ดี ใครไม่มีก็นึกว่าตนไม่มีก็แล้วกัน

อนาคตของเด็กน้อยในเบาะจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับการสร้างของบิดามารดา เพราะมีคำกล่าวไว้ว่า "ธรรมชาติเป็นผู้ปั้นรูปให้เป็นรูปมนุษย์ มารดาบิดาเป็นผู้ปั้นนิสัยใจคอของเด็ก" ร่างกายของเด็กเกิดจากสรรพวัตถุที่มารดาบิดาให้มา ส่วนจิตใจหรือนิสัยนั้น ก็เกิดจากการอบรมของมารดาบิดาอีกเช่นกัน ถ้าหากว่าพ่อแม่ทำลูกให้เกิดออกมาแล้ว เขามิได้เอาใจใส่อบรมเลี้ยงดู เด็กนั้นจะเป็นเด็กที่สมบูรณ์ไปไม่ได้ ในหนังฝรั่ง เรื่องที่หมาป่าเอาเด็กไปแต่เล็ก ๆ แล้วเลี้ยงไว้จนเด็กโต พูดภาษาคนก็ไม่ได้ กิริยาท่าทางก็ไม่เหมือนคน อาหารการกินก็กินสิ่งที่คนเขาไม่กินกัน นั่นก็เพราะเขาได้รับการแนะบอกในทางนั้น ลูกของ

คนไทยบริสุทธิ์ร้อยเปอร์เซนต์ พอเกิดออกมาก็เอาไปให้ชาวจีนเลี้ยง เด็กโตขึ้นในสิ่งที่เป็นจีน ก็กลายเป็นจีนไปเท่านั้นเอง สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก อาจทำเด็กให้เป็นอะไรไปก็ได้ พ่อแม่จึงต้องให้ร่างกายและจิตใจแก่เด็ก ในทางที่ถูกต้องไว้เสมอ

ชีวิตของเด็กน้อย ต่างจาก ชีวิต ของผู้ใหญ่ มากมาย ชีวิตของเด็กเป็นชีวิตง่าย ๆ ที่สุด ไม่มีมายาสลับซับซ้อนแต่อย่างใด และไม่เป็นอิสระแก่ตน คือต้องขึ้นอยู่กับมารดาบิดาพี่เลี้ยงนางนมตลอดเวลา เป็นเด็กที่ยังพึ่งตนเองไม่ได้ ส่วนชีวิตของผู้ใหญ่นั้น เป็นชีวิตที่มีความลึกลับซับซ้อนมากขึ้น เป็นอิสระมากขึ้นโดยลำดับ ไม่ต้องอาศัยผู้อื่นเสมอไปก็ได้แล้ว และมีลูกไม้แปลก ๆ มากขึ้น แต่หนูน้อยที่นอนแบอยู่บนเบาะนั้น เป็นชีวิตที่เข้าใจง่ายที่สุด เขาไม่มีอะไรมากไปกว่า ความตรงไปตรงมาชนิดไม่เดียงสา เขายังมิได้รับเอาความเป็นมายาของโลกไปมอมใจของเขา เขาจึงแสดงอะไรออกมาอย่างตรงไปตรงมาเสมอ เขานอนเป็นสุขร่าเริง ในเมื่อไม่มีอะไรมารบกวนร่างกายและจิตใจของเขา เขานอนยิ้มรับกับทุกคนที่เข้าใกล้ ยกมือยกขาตามวิสัย

ของเขา แต่ถ้ามีอะไรผิดปกติเกิดขึ้นแก่เขา เขาก็ต้องแสดงอาการไม่พอใจทันที คือร้องไห้จ้าออกมาให้คนอื่น ๆ ทราบ ถ้าสังเกตให้ดีก็จะเห็นได้ว่า ถ้าเรายิ้มกับเขา เขาก็ทำอาการยิ้มด้วยเรา แต่ถ้าเราทำหน้าบึ้งเขาก็ทำบ้าง ถ้าเราทำท่าแลบลิ้นหลอกเขาบ่อย ๆ เขาทำทุกอย่างที่เขาได้รู้เห็น แต่เขาหาได้รู้ความหมายว่าทำไปทำไมกันไม่ ความไม่เดียงสาของเขานี่แหละ ทำให้เขารับทั้งความดีและความชั่วเอาไว้ในใจของเขา สิ่งที่เราเรียกกันว่า ความรักความเกลียด ความร่าเริง ความเหงาหงอยอะไรต่าง ๆ นานานั้น เด็ก ๆ เขายังตีความหมายไม่ได้เลย เขาแสดงออกเพราะเขาได้เห็น ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นเพียงการสะท้อนกลับเท่านั้น หาได้เกิดจากความรู้สึกในใจไม่ ชีวิตของเด็กจึงยังเปิดเผยและมองเห็นอย่างง่าย ๆ

ถ้าเราไปเที่ยวตามสวนผัก ที่เขาปลูกผักประเภทเป็นเถาและต้องมีไม้เป็นร้านให้เกาะ จะเห็นว่าพวกไม้เถาเหล่านั้น ต้องโน้มเอียงไปหาไม้ที่จะเกาะจับเสมอ ไม่เท่าใดก็เกาะไม้นั้นได้สมหมาย คนโบราณจึงกล่าวเปรียบว่า พันธุ์ไม้เลื้อยย่อมจับสิ่งที่อยู่ใกล้ไว้เสมอ เราควรเรียกอาการ

ชนิดนี้ว่า อำนาจ ความโน้มเอียงไปหา สิ่งแวดล้อม ที่อยู่ใกล้ ที่สวนพุทธธรรมมีพันธุ์ไม้เลื้อยมาก มันพยายามทอดยอดไปหาสิ่งที่มันจะเกาะได้เสมอ พอเกาะได้แล้วก็จับไว้แน่น แผ่กิ่งก้านสาขาปกคลุมต้นไม้นั้นจนเต็มไปหมด เอาต้นไม้นั้นเป็นลำต้นของมันเสียเลย เรื่องของเด็กทารกก็เหมือนกัน สภาพของเด็กเป็นผู้ที่ต้องอาศัยผู้อื่นอยู่เสมอ จะอยู่โดยลำพังไม่ได้ จึงต้องหันเข้าหาใคร ๆ ที่อยู่ใกล้เขาตลอดเวลา และเป็นธรรมดาเมื่ออยู่ใกล้ผู้ใด ก็ย่อมถ่ายทอดอะไร ๆ ที่คนนั้นมีอยู่ไปไว้ในตัวเขาด้วย ลูกไม้หล่นไม่ไกลจากต้นเดิมที่ตรงนี้เอง

ความสามารถที่ไม่เดียงสาของเด็ก เป็นมูลฐานของความก้าวหน้าไปสู่ความสามารถอันมีเดียงสาต่อไป ถ้าหากความสามารถอันไม่เดียงสา ง่อนแง่นคลอนแคลนก็จะสร้างความสามารถอันมีเดียงสาให้พลอยเสียไปด้วย และถ้าไม่รู้เท่าถึงการ ไม่จัดการแก้ไขเสียโดยเร็วแล้ว ก็จะเพาะความเสียใจให้เกิดขึ้นในใจของเด็กได้ เพื่อมิให้เป็นการสายเกินไป มารดาบิดาผู้มีหน้าที่ดูแลบุตร จึงควรระมัดระวังเด็กของตน อย่าให้ได้เห็นได้รับรู้ในสิ่งอันไม่สมควรเป็นอันขาด

ช่างทาสี เมื่อเขาได้ทาสีวัตถุใดแล้ว ถ้าสียังไม่แห้ง เขาต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เพื่อมิให้อะไรเข้าจับสิ่งนั้น เพราะถ้าจับติดแล้ว ก็จะติดอยู่นั่นเอง เอาออกไม่ได้ ข้อนี้ฉันใด ในเรื่องของเด็กผู้มีความสามารถอันไม่เดียงสา ก็ดูดดื่มเอาอะไรง่าย ๆ ฉันนั้น และเมื่อดูดเอาแล้วก็ติดนาน อันอาจให้โทษแก่เด็กในภายหน้า ถ้าหากท่านไม่เชื่อในหลักการนี้ จะลองดูก็ได้ โดยทำท่าอะไร ๆ ให้เด็กดูบ่อย ๆ ไม่เท่าใด เด็กก็จะทำอย่างท่านทำ จงจำไว้ว่า เด็กมีความสังเกต ความจำอย่างว่องไวที่สุด และมีปกติอยากรู้อยากเห็นในทุกสิ่งที่ผ่านประสาททั้งห้าของเขา ถ้าหากเขาสามารถพูดออกมาเป็นถ้อยคำได้ ท่านคงตอบคำถามเขาไม่หวาดไหวทีเดียว และเมื่อเขาได้รู้ ได้จำสิ่งใดไว้แล้ว เขาจะจำได้จนตลอดชีวิต ข้อนี้เราทุกคนรู้ได้ ความรู้อันใดที่รับมาแต่เด็ก ๆ มันจะจำติดอยู่ในใจไม่ลืมเลือนเลย แต่ความรู้ที่ได้มาเมื่ออายุยี่สิบปี จำไว้ยากเต็มที สมองของเด็กยังไม่มีอะไรเข้าไปทำให้ยุ่ง จึงรับและเก็บอะไรได้ดีเสมอ เมื่อ

ท่านทราบความจริงข้อนี้แล้ว โปรดระลึกไว้เสมอว่า "ลูกน้อยของฉัน ไม่มีความเป็นอิสระในตัวเอง ไม่เดียงสาในอะไร ๆ ฉันจึงต้องระวังลูกของฉันให้มาก ฉันต้องให้ความดีทั้งทางกายทางใจแก่เขา ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อนาคตของลูกของฉัน อยู่ที่ฉันเอง"

ถ้าพูดกันถึงสิ่งแวดล้อมของเด็ก มารดาบิดาเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้เด็กที่สุดเป็นผู้มีอิทธิพลสูงในทางชักจูงจิตใจของเด็กให้เป็นอะไรไปก็ได้ ในทางพุทธศาสนาจึงมีคำกล่าวไว้ว่า มารดาบิดาเป็นครูคนแรกของบุตรธิดา เป็นผู้ถ่ายทอดอะไร ๆ ให้แก่บุตรธิดามากเหลือเกิน คนโบราณจึงกล่าวว่า "ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้แม่" อันเป็นคำพังเพยที่ไม่มีใครคัดค้านได้แม้แต่น้อย

ปกติของเด็ก ๆ ยังไม่มีอะไรที่กล่าวได้ว่า เป็นมายาเป็นความเท็จ เป็นการหลอกลวง เป็นความขลาดความกลัว เป็นความริษยาอาฆาต ตามแบบที่ผู้ใหญ่มีกันเป็นส่วนมาก เขามีแต่อาการตรงไปตรงมาเท่านั้นเอง เรื่องของเขาจึงไม่สลับซับซ้อน เป็นเรื่องที่อ่านได้อย่างง่าย ๆ แต่ถ้ามีอะไรที่ผิดปกติขึ้นในใจของเด็กเช่น ความโกรธ ความริษยา ความ

ขลาดกลัวต่าง ๆ เกิดขึ้น ก็เกิดมาจากการรับมรดกจากมารดาหรือจากพี่เลี้ยง ผู้เป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเด็กนั้นแหละเป็นการรับการถ่ายโดยมิได้ตั้งใจ แต่ได้รับเอาและฝังไว้จนตลอดอายุของเด็ก ถ้าไม่แก้ไขเสียโดยเร็ว เหตุฉะนี้แหละมารดา บิดา จึง เป็น ตัว การ สำคัญ ใน ความ ดี และ ความ เสีย ของเด็ก

การอบรมบ่มนิสัยของเด็กมิใช่เป็นงานเบา การทำให้เด็กเกิดมานั้นไม่ยากดังสำนวนของนักเทศน์ผู้หนึ่งกล่าวว่าการทำคนไม่ยากอะไรดอก ประเดี๋ยวเดียวก็ได้แล้ว แต่การทำเขาให้เป็นมนุษย์ นี่สิยากมาก ต้องใช้เวลานานจึงจะได้ผล มนุษย์คือผู้มีใจสูงพ้นจากระดับของความชั่วร้าย การอบรมเด็กก็เพื่อสร้างนิสัยให้เด็กเป็นคนดีตามแบบที่เราต้องการ เป็นงานหนักมิใช่น้อย แต่เป็นหน้าที่ที่มารดาบิดาจะพึงกระทำ จึงไม่ควรเบื่อหน่ายต่องานนี้ จงมีความพอใจเบิกบานใจ และทำเรื่อยไปด้วยความคิดชอบ ประกอบด้วยเหตุผลเสมอเถิด

วิธีการอบรมเด็กให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้เลี้ยง หรือมารดาบิดานั้นเป็นการยากที่จะวางหลักตายตัวลงไปว่า ต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ บอกได้แต่หลักสำคัญอันเกี่ยวแก่อำนาจทางจิตใจของเด็ก เป็นการบอกไว้อย่างกว้าง ๆ ที่เหลือไว้ก็เป็นหน้าที่ของความฉลาดไหวพริบของมารดาบิดาและความเอาใจใส่ดูแล จงศึกษาธรรมดาของเด็กของท่านให้เข้าใจ แล้วคิดหาทางแก้ไขว่า ควรทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับการเป็นอยู่ของเด็กนั้น ๆ ก็พอจะพบช่องทาง ในการที่จะอบรมเด็กของท่านให้เป็นคนดีได้

เรื่องที่ควรพูดย้ำกับท่านอีกหน่อย ก็คือว่า ท่านมารดาบิดาเป็นกระจกเงาของเด็ก เด็กของใครก็ถือเอาคนนั้นเป็นกระจกเงา เขารับเอาอะไรจากท่านทุกวินาที การกระทำอันใดของท่านต่อหน้าเด็ก อย่านึกว่ามันจะไม่เป็นภาพประทับลงในใจของเด็ก และสร้างอะไรขึ้นในใจของเด็กเป็นอันขาด แต่จงนึกว่า การกระทำของพ่อแม่ คือการพิมพ์ภาพในใจของเด็กจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเสมอ

ลูกของท่านควรอยู่ในความรับผิดชอบของท่านเท่านั้น พี่เลี้ยงนางนมเป็นผู้ช่วยเหลือแต่ความรับผิดชอบอยู่ที่ท่านสองคน อย่าได้ละเลยต่อหน้าที่โดยตรงของท่าน เพราะผลที่เกิดขึ้นในอนาคต ตกเป็นของลูกท่านและตัวท่านเองทั้งหมด ถ้าลูกดี เขาก็ว่าพ่อแม่ให้การอบรมดี ถ้าเด็กชั่วเขาก็ว่า พ่อแม่มันไม่ดีอบรมลูก มันจึงเป็นอย่างนั้น ขออย่าให้ท่านต้องร้อนใจในภายหลังเพราะเขาด่าว่าพ่อแม่มันไม่ดี ในเรื่องการอบรมลูกเลย.

กระจกเงา ที่ฝ้ามัว ท่านจะดูหน้า

ของท่านให้ชัดเจนแจ่มใสได้อย่างไร?

แม่พิมพ์ที่เลอะเลือน เขาจะพิมพ์

หนังสือ ให้น่า อ่าน น่า ดู ได้ อย่าง ไร

แม่คน, พ่อคน, ก็เฉกเช่นนั้น

"วัชรากร"

สัญชาตญาณของเด็ก

ท่านพ่อแม่ ที่นับถือทั้งหลาย

ในวันก่อนได้พูดถึงเรื่องเกี่ยวกับความโน้มน้อมของเด็กให้ท่านฟังแล้ว ข้อความในตอนก่อนได้ชี้ให้ท่านเห็นว่าเด็กเป็นผู้ไม่เดียงสา เขาสามารถรับอะไร ๆ จากผู้ใหญ่หรือสิ่งแวดล้อมได้เสมอ จึงเป็นความจำเป็นที่ท่านผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะพึงระวังให้มากสักหน่อย อย่าได้กระทำอะไร ๆ ให้เด็กของท่านเห็นและรับไว้ในทางไม่ดีเป็นอันขาด วันนี้จะพูดถึงเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กต่อไป

ในทางหลักพุทธศาสนาสอนให้เราเข้าใจว่า ชีวิตของคนเรานี้ประกอบด้วยสิ่งสำคัญสองประการคือ รูปกับนาม หรือกายกับใจ สิ่งสองประการนี้รวมกันเข้าประกอบเป็นคนมีชีวิต อาศัยมารดาบิดาผู้สร้างสรรค์ มารดาบิดาจึงเป็นเทพเจ้าผู้สร้างบุตรธิดานั่นเอง ร่างกายเป็นส่วนผสมอันเกิดจากนานาวัตถุมากมายหลายประการ และจะเป็นปกติอยู่ได้ก็เพราะมีวัตถุประกอบเช่นกัน เราจึงต้องกินอาหาร

เพื่อความดำรงอยู่ของร่างกาย แต่สำหรับเด็ก ๆ นั้นกินอาหารเพื่อความเติบโตของร่างกายด้วย การเลี้ยงร่างกายของเด็กมารดาบิดาทุกท่านได้ทำกันอยู่แล้ว ถึงแม้จะไม่ถูกต้องตามหลักการก็พอพาลูกของท่าน ให้เติบโตขึ้นมาได้ ส่วนการเลี้ยงทางใจยังบกพร่องอยู่มากคนเราจะมีชีวิตอยู่โดยเพียงแต่มีร่างกายไม่ได้ แต่ต้องมีใจประกอบเข้าด้วย ใจกับกายจึงจะอาศัยกันเป็นอยู่เสมอ อาหารที่ให้ต้องมีทั้งทางกายทางใจ อาหารทางใจคือ การสอนการฝึกให้เด็กเป็นผู้มีใจดีใจงามตามหลักธรรม ถ้าพูดกันในแง่ของความจริงกันแล้วเรื่องของใจเป็นเรื่องที่ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษเสมอ เพราะสิ่งทั้งหลายมาจากใจทั้งนั้น กิริยาอาการทางกายที่คนอื่นมองเห็นกันนั้น เป็นเครื่องส่อถึงน้ำใจ คำพูดที่ออกมาให้คนอื่นได้ยินก็ส่อแสดงถึงอาการของใจ ร่างกายเป็นฐานที่ตั้งและเป็นที่แสดงออกของจิตใจตลอดเวลา การระวังรักษาการอบรม การสร้างคนจึงสำคัญอยู่ที่การสร้างใจของเขาให้ดี

อาการ เคลื่อน ไหว ของ จิตที่ ปรากฏ ออกมา ในรูปต่าง ๆ นั้น มีทั้งที่เป็นมาโดยกำเนิดและมีทั้งเป็นเองในภายหลังโดย อาศัย สื่อ คือสิ่ง แวดล้อม และการชักนำ ของ ผู้ที่อยู่

ใกล้ ๆ กับเขา เด็กอยู่ใกล้กับบุคคลหรือสิ่งใด เขามีอาการความเป็นไปอย่างที่บุคคลและสิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ จึงเป็นความจำเป็นอยู่บ้างที่เราจะต้องศึกษา ถึงอาการของจิตพอเป็นแนวสำหรับส่องดูความเป็นไปของเด็ก เรื่องที่ควรรู้ก่อนคือเรื่องของสัญชาตญาณ (Instinct) อารมณ์ (Emotion) นิสัย (Habit) มารยาท (Charactor) ซึ่งจะได้อธิบายไปตามลำดับ

๑. **สัญชาตญาณ** เป็นคำพูดที่ไม่ค่อยชินหูผู้ฟังเท่าใดนักเพราะเป็นศัพท์ที่ใช้กันในเรื่องเกี่ยวกับจิต เป็นส่วนมากโปรดฟังให้ดี คำว่าสัญชาตญาณ แปลว่า เกิดพร้อม ญาณแปลว่าความรู้ เอามารวมกันเข้าก็หมายถึง ความรู้ที่เกิดมากับใจตั้งแต่เกิดทีเดียว ไม่ต้องมีใครสอนให้รู้ให้ทำก็ทำเองได้ เป็นเรื่องที่มีมาแก่ทุกตัวคน และเป็นเรื่องที่ทิ้งให้เด็ดขาดไปก็ไม่ได้ ได้แต่เพียงคอยควบคุมเข้าไว้มิให้แสดงอาการออกมามากเกินไปเท่านั้น ชาวโลกที่ขาดการอบรมในทางใจ มักขาดการควบคุมสัญชาตญาณและกลายเป็นคนหยาบคายในสังคม เขามักทำอะไรแบบสัตว์ป่าเสมอ ส่วนบุคคลผู้ใดได้รับการศึกษาอบรมแล้ว ย่อมมีความละอายต่อการ

ปล่อยสันดานเดิมของตนออกมา จึงกลายเป็นสุภาพชนที่น่าคบหาสมาคม ฉะนั้นใคร ๆ ที่ใคร่จะเป็นคนเจริญกับเขาก็จงรู้ไว้บ้าง แล้วพยายามควบคุมสัญชาตญาณของตน อย่าให้ออกมาจนเกินพอดีเป็นอันขาด สัญชาตญาณใหญ่ ๆ เท่าที่ควรรู้มีดังต่อไปนี้ คือ

ก. สัญชาตญาณแห่งการเลี้ยงชีพ สัตว์ที่มีชีวิตทั้งหมดย่อมอยู่ได้ด้วยอาหาร ความต้องการอาหารจึงเกิดติดมาตั้งแต่เกิด ลูกแมว ลูกหมาพอเกิดออกมาจากท้องก็คลำหานมแม่และดูดกินทันที แต่ลูกคนพอเกิดออกมาจากท้องแม่ก็ยังไม่ได้กินก่อน ต้องมีการล้างสิ่งสกปรกออกจากตัวเขาต้องทำความสะอาดให้มารดา เขาจึงกินนมได้ตามความปรารถนา และต้องกินกันเรื่อยไปจนกระทั่งหมดลมหายใจเกี่ยวกับการกินก็ต้องมีการหาไว้กิน นี่เป็นสัญชาตญาณของสัตว์ทั่วไป

ข. สัญชาตญาณแห่งการสืบพันธุ์ เมื่อมีการเกิดแล้วก็ต้องมีการสืบต่อของชีวิตเรื่อยไป นามรูปของเราจึงยังไม่ดับสูญ แต่ถ้าหากว่าไม่มีการสืบต่อก็ถึงความแตกดับสัญชาตญาณประเภทนี้ก่อให้เกิดความกำหนัด ความใคร่ใน

กามตัณหา ถ้าหากมิได้กล่อมเกลาหรือควบคุมให้ดีแล้ว ราคาของคนก็จะต่ำกว่าสัตว์เดรัจฉาน เช่นหมาเป็นต้น ความจริงหมาหรือสัตว์อื่น ๆ มันสนองความต้องการของสัญชาตญาณเป็นครั้งคราว เป็นฤดูกาล พอพ้นแล้วก็เฉย ๆ มิได้สนใจใยดีต่อไป แต่มนุษย์เรานี้มีกาลเวลากันบ้างไหม ? มีความพอกันบ้างไหม ? คิดดูให้ดีแล้วบางทีก็น่าละอายแก่หมาอยู่บ้าง สำหรับ บางคนที่ ขาด การ ควบคุม สัญชาตญาณข้อนี้

ค. สัญชาตญาณแห่งการระวังรักษา สัตว์ทุกตัวมีความรักต่อชีวิตกลัวต่อการทำร้ายเบียดเบียน พระพุทธองค์ตรัสไว้ในธรรมบทว่า "สัตว์ทั้งหลายย่อมสะดุ้งต่ออาชญาย่อมกลัวต่อความตาย จงทำตนเองให้เป็นเครื่องเปรียบเทียบแล้วอย่าทำให้ใคร ๆ เดือดร้อน" เพราะมีความกลัวเจ็บกลัวตาย จึงเกิดความรู้สึกในอันที่จะรักษาตนให้พ้นภัย ต่อไปก็จะเกิดอาการต่อสู้ หรือถอยหนีตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เด็ก ๆ บาง คน มัก ตก ใจ ง่าย ใน เมื่อ ได้เห็นหรือได้ยินเสียงอะไรดัง ๆ ก็ผวาหวีดทันที พี่เลี้ยงนางนมจึงต้องระวังอย่าให้เด็กเกิดอารมณ์กลัวขึ้นในใจเขา

ฆ. สัญชาตญาณแห่งความถือตัวถือตน ข้อนี้คือมูลฐานของการเห็นแต่ตนเองเป็นใหญ่ ตนเองเป็นคนสำคัญดีงามเด่นกว่าคนอื่นเขาเสมอไป เป็นเหตุให้เกิดการวางภูมิว่าตนเป็นคนสำคัญ และก่อให้เกิดการเหยียดหยามบุคคลอื่นว่าต่ำกว่าตนทุกแง่ทุกมุม คนแบบนี้ถ้าเข้าไปในสถานที่ใดวางตนสูงไว้เสมอ ในภาษาธรรมะท่านเรียกว่า มีมานะสำคัญตนว่าดีกว่าเขาบ้าง สำคัญตนว่าเสมอเขาบ้าง สำคัญตนว่าต่ำกว่าเขาบ้าง ล้วนเป็นบ่อเกิดความยุ่งยากในทางใจทั้งนั้น

ง. สัญชาตญาณแห่งการรวมหมู่ มนุษย์นี้เป็นสัตว์เมือง คืออยู่กันเป็นพรรคเป็นพวก ไม่ชอบอยู่ตามลำพัง ปกติของคนมักมีความโน้มเอียงเข้ากันอยู่เสมอ ถ้าเราไปดูตามสถานที่ที่มีงานก็จะเห็นว่า คนมักไปรวมกันอยู่เป็นหย่อม ๆ มีใครไปอยู่ก่อนสักคนสองคนก็มีคนตามไปรวมกันจนกลายเป็นหมู่ใหญ่ การรวมหมู่รวมพวกมักอาศัยสิ่งที่เหมือนกัน เช่นพูดแบบเดียวกัน นุ่งห่มแบบเดียวกันฐานะความเป็นอยู่พอคล้าย ๆ กันเขาก็มาเข้าพวกกันได้ เหตุนี้แหละประชาชนในโลกจึงมีหลายชาติหลายภาษา ใครต้อง

ถูกทอดทิ้งอยู่โดดเดี่ยวย่อมไม่สบายใจ เด็ก ๆ ที่ปล่อยให้อยู่คนเดียวมักเป็นเด็กที่เงื่องหงอย ขาดความว่องไวทั้งทางกายและทางใจ ถ้าเขาได้เพื่อนเล่นสักคนหนึ่ง เขาจะมีความเบิกบานขึ้นมาทันที จงสังเกตเวลาพ่อแม่ไปทำงานข้างนอก พอกลับมาถึงบ้านลูกน้อยก็โผเข้ามากอดคอทันที นี่คือสัญชาตญาณของการรวมหมู่ที่เห็นกันง่าย ๆ

จ. *สัญชาตญาณของการสะสม* ก่อนถึงฤดูฝนเราเคยเห็นมดเป็นจำนวนมากเก็บของกินได้ไปไว้ในรัง ผึ้งจำนวนมากเที่ยวคลึงเคล้าเกษรดอกไม้ เพื่อนำเอาน้ำหวานไปเก็บไว้สำหรับลูกอ่อนที่เกิดมา กาดำ ๆ พอได้อาหารสักชิ้นก็มักเอาไปซ่อนไว้ก่อน เพื่อจะได้มากินกันทีหลัง การกระทำเช่นนี้เป็นวิธีการของสัญชาตญาณสะสมไว้ทั้งนั้น ยิ่งในหมู่มนุษย์ด้วยกันแล้วมีการสะสมเป็นงานใหญ่ เก็บกันจิปาถะไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร สัญชาตญาณตัวนี้ ถ้าไม่กล่อมเกลาหรือควบคุมให้ดีแล้ว มักก่อให้เกิดความมักได้ และเบียดเบียนผู้อื่นมากเหมือนกัน หนูน้อยบางคนเริ่มเก็บของ

เล็กของน้อย พอเก็บไว้แล้วก็มักพูดว่า ใครอย่ามาแตะต้องของหนูนะ บางทีอาการหนักเลยไปถึงเอาเปรียบผู้อื่นโกงเขาร้อยแปด จนกลายเป็นโรคสะสมมรดกไว้ให้ลูกหลาน โดยการโกงมีหลายประการต่าง ๆ ดังที่เราเห็น ๆ กันอยู่ในสมัยนี้

สัญชาตญาณที่กล่าวมานี้ไม่ละเอียดแท้เอากันแต่พอเป็นแนวทางสำหรับรู้อาการของใจไว้บ้างเท่านั้น เพื่อจะได้หาวิธีกล่อมเกลาให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร ไม่ปล่อยไว้จนกลายเป็นคนเสียและจะมีความไม่สบายใจในภายหลัง โทษที่เกิดจากความไม่ทำการแก้ไขนั้น แผ่กว้างออกไปถึงประเทศชาติและสังคมทั่วไปด้วย จึงใคร่ขอให้พ่อแม่ทั้งหลายพึงสำเนียกไว้สักหน่อย

๒. **อารมณ์** เป็นคำพูดที่เราได้ยินกันบ่อย ๆ พ่อคนนั้นมีอารมณ์ดี หมายถึงใจเย็น แม่คนนั้นมีอารมณ์ร้ายมาก ก็หมายก็คนใจร้อนชอบเถียงชอบด่าเสมอ อารมณ์จึงหมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับใจ เมื่อใจได้รับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งทางประสาททั้งห้า แล้วเกิดอาการบางอย่างขึ้นในใจ อาการนั้นเรียกว่าอารมณ์ อารมณ์นี้มีสัญชาตญาณเป็นมูลฐานเสมอ

เช่นเราเห็นรูปของเพศที่ตรงกันข้ามกับเรา ก็เกิดความพอใจอยากเข้าไปถามว่าเธอคือใครมาจากไหน ก็เพราะสัญชาตญาณในการสืบพันธุ์เป็นมูลฐาน แปลงรูปเป็นความใคร่อยากได้ในรูปนั้น อารมณ์เป็นเรื่องที่สามารถป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ ทำลายก็ได้โดยการปฏิบัติทางภาวนา

๓ **นิสัย** เป็นสิ่งที่เกิดมาจากการฝึกฝน เช่นคนขยันก็เพราะฝึกฝนในทางนั้น คนเกียจคร้านก็เพราะฝึกฝนในทางเกียจคร้าน ทำสิ่งใดบ่อย ๆ ก็ก่อให้เกิดนิสัย นิสัยบางทีก็เกิดจากการถ่ายทอดจากมารดาบิดา หรือผู้ที่อยู่ใกล้ เพราะเด็ก ๆ มีปรกติโน้มเอียงในทางรับง่ายอยู่แล้ว การปลูกฝังนิสัยให้เด็กจึงอยู่ที่ตัวอย่างของผู้ใหญ่ ท่านผู้หนึ่งเป็นคนขยันตื่นแต่เช้าและทำงานถางป่าใน สวนทุกวันเป็นนิจลูกชายก็ตื่นเหมือนพ่อ จับมีดไปถางป่าแบบพ่อเหมือนกัน นิสัยติดกันได้อย่างนี้ท่านเองมีนิสัยอย่างไรเล่า ดีหรือเลวระวังมันจะติดเอาลูกของท่านเข้านะ

๔. **มารยาท** หมายถึงกิริยาท่าทางที่แสดงออกมาทางกาย ทางถ้อยคำ ให้เห็นได้อย่างชัดเจน มารยาทเป็นอาการส่อแสดงถึงนิสัยของผู้แสดงเสมอ เช่นคนมีนิสัย

หยาบก็พูดคำไม่สุภาพ กิริยาอาการก็หยาบโลนไม่น่าดู จะยืนเดินนั่งนอนไม่มีระเบียบของผู้ดี ในการตรงกันข้าม ถ้าเขามีนิสัยดีมารยาทก็ดีตามไปด้วย

ในการอบรมเด็ก จึงต้องเรียนรู้อาการเหล่านี้ไว้ให้ชัดเจนแล้วคอยสังเกตแก้ไขอาการของเขาให้ดีขึ้น ให้จำสูตรง่าย ๆ ว่า "สัญชาตญาณเป็นมูลฐานของอารมณ์ อารมณ์เป็นมูลฐานของนิสัย และนิสัยเป็นมูลฐานของมารยาทอันปรากฏออกมาแก่คนอื่น" อาการของมารยาทที่ปรากฏออกมาแก่คนอื่นนี่แหละ คือบุคลิกลักษณะของบุคคลใครจะดีจะชั่ว ก็เพราะเหตุดังกล่าวมาและเหตุที่สำคัญที่สุดที่บิดามารดา บิดามารดาจึงควรระมัดระวังเป็นพิเศษเสมอในเรื่องการสร้างนิสัยให้แก่บุตรธิดาของตน

ตามที่กล่าวมานี้เป็นการบอกแนวทางให้ท่านทราบถึงเนื้อแท้ของคน จะได้เข้าใจถึงกิริยาอาการที่เด็กของท่านแสดงออกมาไม่ว่าในรูปใด ๆ ถ้าท่านเห็นว่าการแสดงออกของเด็กจะเป็นมูลฐานของความเสียหาย จะสร้างนิสัยไม่ดีให้เกิดแก่เขา ท่านจงหาทางป้องกันอย่าให้เขาได้กระทำเช่นนั้นต่อไป ปกติของคนเราทั่วไปนั้นมีการระบายออกอยู่เสมอ จะเก็บอะไร ๆ ไว้ในใจเสมอย่อมเป็นการยาก เพราะ

การเก็บไว้มากๆ อาจจะทำให้เกิดอารมณ์คั่งได้ เมื่อเกิดการคั่งขึ้นแล้วก็ติด ผลที่สุดกลายเป็นคนใจแตก เพราะอารมณ์คั่งค้างนั้น การที่จะกักไว้จึงไม่เหมาะ เราต้องหาวิธีชดเชย หรือระบายออกโดยทางใดทางหนึ่ง อันเป็นทางที่ถูกที่ควร เหมือนกับสายน้ำที่ไหลมาจากที่สูง ถ้าเพียงแต่ทำทำนบกั้นไว้ บางทีน้ำแรงพังทำนบหรือตลิ่งไปก็ได้ แต่ถ้าเรากั้นแล้วขุดทางระบายให้ไหลออกหลายๆ ทาง ก็จะได้น้ำไปทำประโยชน์มากตลิ่งก็ไม่พัง ทำนบกั้นน้ำก็ไม่เสียฉันใด ในเรื่องของเด็กก็ฉันนั้น ผู้ปกครองหรือมารดาบิดาที่ฉลาด ควรหาทางชดเชยให้แก่เขา อย่าให้เขาหาเอาเองตามชอบใจเพราะปัญญาของเขาไม่พอที่จะเห็นว่าอะไรดีอะไรเสีย ผู้ใหญ่ควรเป็นหูเป็นตาให้เขาอย่างแท้จริง ก็พอมีทางชดเชยการแสดงออกในทางเสียได้มาก จึงขอฝากให้ท่านทั้งหลายนำไปคิดเป็นการบ้านในวันอาทิตย์ และใช้บทเรียนนี้สังเกตดูกิริยาอาการของลูกท่านเสมอเถิด ลูกจะดีหรือเสียอยู่ที่พ่อแม่นั้นเอง

โบราณว่า

"หนามแหลม ไม่มีใครเสี้ยม
มะนาวกลมเกลี้ยง ไม่มีใครกลึง"

"วัชรากร"

อย่าใช้อารมณ์กับเด็ก

ท่านพ่อแม่ ที่นับถือทั้งหลาย

วันหนึ่งข้าพเจ้าเดินไปทางถนนสายหนึ่ง บังเอิญได้เห็นสิ่งที่ไม่นึกว่าจะได้เห็น เห็นเป็นภาพที่ติดตาข้าพเจ้าอยู่เป็นเวลานาน มันทำให้ข้าพเจ้าคิดมาถึงเหตุการณ์ในวันนั้น และคิดเลยไปถึงอะไรต่ออะไรอีกหลายอย่าง ท่านลองทายดูที่ หรือว่ามันเป็นภาพอะไรกัน คงทายไม่ถูกดอก เพราะท่านไม่เห็น ความจริงภาพเช่นนี้เป็นภาพที่ปรากฏอยู่ในที่ทั่ว ๆ ไป หากแต่ว่าท่านทั้งหลายขาดความเอาใจใส่เท่านั้นเอง ขอนำเหตุการณ์มาเล่าให้ท่านฟังไว้บ้าง มันเป็นละครตอนหนึ่งที่แสดงกันอยู่ทั่วไป

ฉากละครเปิดขึ้นที่บ้านน้อย ๆ หลังหนึ่ง เป็นบ้านเล็ก ๆ ที่บอกถึงฐานะของเจ้าบ้านว่าเป็นคนหาเช้ากินค่ำ ดูเข้าไปภายในบ้านก็ไม่เห็นมีอะไรมากนัก อันเรียกได้ว่าเป็นเครื่องประดับบ้าน พ่อบ้านคงออกไปทำธุระข้างนอก อยู่แต่แม่บ้านซึ่งกำลังมีท้องขนาดเจ็ดเดือนเห็นจะได้ มีเด็ก

น้อยคนหนึ่งเป็นชายอายุยังไม่ถึงสองขวบ กำลังได้รับการขู่เข็ญจากมารดา เด็กน้อยร้องดิ้นรนด้วยความเจ็บปวดเพราะไม้เรียวที่มารดาหวดลงไปโดยไม่ได้เลือกที่ หวดเอา ๆ ตามความพอใจ เด็กน้อยได้ดิ้นรนร้องไห้ก้องบ้าน ดูเหมือนว่ามารดาจะเป็นคนหูตึงหรือหนวกไปเพราะกำลังโทสะ จึงหาได้ยินเสียงเด็กร้องไม่ คงทำการตีต่อไป ตีจนกระทั่งตนเหนื่อยและหนูน้อยนอนนิ่งไปด้วยความปวดร้าว เขาร้องไม่ออกนอกจากจากทำเสียงครางเบา ๆ เท่านั้นเสียงแม่ยังบ่นต่อไปว่า เออกูห้ามแล้วมึงไม่หยุด ลูกอะไรก็ไม่รู้ พูดกันไม่รู้เรื่องน่าจะตีเสียให้ตาย ขณะพูดก็ทำหน้าชนิดที่วาดให้เป็นมนุษย์ยากเต็มที หนูน้อยคนนั้นทำความผิดอะไรหรือจึงถูกลงโทษขนาดนั้น ได้ความว่าเขาซุกซนทำจานข้าวแตกไปใบหนึ่ง ของไม่มีอยู่แล้วมาแตกเสียอีกแม่เลยพาลโกรธใหญ่จึงทุบตีเอาจนบอบช้ำ นึกแล้วก็น่าสงสารเหลือเกินมันเป็นความผิดของเด็กน้อยหรือ ?

ในการที่จานต้องแตกลงไป ท่านทั้งหลายลองคิดดูสักหน่อยเถิด หนูน้อยไม่มีความรักในจานใบนั้นหรือจึงทำแตก หรือว่าเธอแกล้งโยนเล่นเป็นร่อนรูปจึงแตกเปล่าทั้งนั้น

หนูน้อยทานข้าวในจานหมดแล้วก็ถือจานไปที่ล้างน้ำ ต้องการทำอย่างที่ผู้ใหญ่ทำ เพราะเธอเคยเห็นผู้ใหญ่ทานข้าวแล้วก็ไปล้างจานกัน เธออยากทำบ้างแต่มือของเธอยังไม่แข็งแรงพอ จานจึงตกแตก เธอมิได้แกล้งทำสักนิดเดียว มารดาของเธอขาดการเรียนรู้ในนิสัยของเด็ก ขาดการยั้งคิด มารดาเป็นคนเจ้าอารมณ์เกิดโทสะและทุบตีร่างน้อย ๆ อย่างลืมตัว

ถ้าวิเคราะห์ดูการกระทำของมารดาแล้ว มีมูลฐานหลายอย่าง เช่นความลำบากยากจนในครอบครัว สามีไม่ค่อยอยู่บ้าน ไม่ทำงานหาเงินมาเลี้ยงลูกเมีย ทำได้บ้างนิดหน่อยก็เอาไปกินเหล้าเสียบ้าง เอาไปซื้อสลากกินแบ่งซึ่งตนไม่ได้รับส่วนแบ่งเสียบ้าง ปัญหาการครองชีพในครอบครัวมีมากขึ้น ทำให้แม่บ้านใจคอไม่ดี คนเราถ้าพื้นฐานในใจไม่ดีอยู่แล้วเกิดอะไรกระทบนิดหน่อย ก็เป็นฟื้นเป็นไฟเผาตนเองทันที ผลร้ายไปตกอยู่กับหนูน้อยผู้ไม่รู้อิโหน่อิเหน่ เขาคงทำบาปในชาติก่อนจึงได้มาเกิดในท้องของมารดาอย่างนั้นเขาคงเป็นคนมีกรรม จึงมีพ่อแม่ที่ไม่เอาถ่านในความเป็นอยู่ของครอบครัวอย่างนั้น ทุกคนต้องรับผลกรรมของตนด้วยกันทั้งนั้น นึกถึงธรรมะค่อยปลงตกไปหน่อย แต่ก็เป็นประโยชน์

ทางใจของผู้ปลงคนเดียว หนูน้อยที่ต้องทนทุกข์ยังมีอยู่อีกมากจึงใคร่พูดกับท่านผู้ฟังเสียบ้างในเรื่องเกี่ยวกับการลงโทษเด็ก ๆ ของท่าน

จะเล่าความจริงให้ท่านฟังเกี่ยวกับตัวของข้าพเจ้าเอง ในสมัยข้าพเจ้าเป็นเด็ก ข้าพเจ้าไม่ชอบการดุด่าและเฆี่ยนตี ชอบความสุภาพอ่อนโยน ถ้าถูกดุวันไหนก็ทานอาหารไม่ได้เอาทีเดียว คุณแม่ท่านรู้ดีท่านจึงมิได้ดุด่าอย่างรุนแรง ถ้าโกรธนักก็เพียงใช้ฝ่ามือตบตะโพกสองสามแปะเท่านั้น คุณพ่อไม่เคยเฆี่ยนตีเลยจนข้าพเจ้าโต ถ้าทำอะไรผิดท่านมักสอนในเวลากลางคืน หรือบางทีก็บ่นให้รู้สึกว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการผิด ข้าพเจ้าจึงเป็นเด็กที่มีความสุขในอ้อมแขนของคุณพ่อคุณแม่ แต่พี่สาวของข้าพคนหนึ่งมักดุเสมอ ดุข้าพเจ้าทีไรก็ถูกคุณแม่ห้ามทุกทีว่า อย่าดุน้องพูดกันดี ๆ ต่อมาก็ต้องไปอยู่วัดกับหลวงลุง หลวงลุงท่านเป็นคนเจ้าระเบียบและพูดน้อย ดูอาการท่านเคร่งขรึมตลอดเวลา ไม่ค่อยพูดอะไรกับใคร ท่านเดินตามแนวเก่า คือต้องบังคับกันเสมอ ข้าพเจ้าเกิดความลำบากใจ ความจริงท่านทำด้วยความรัก แต่เด็ก ๆ ไม่รู้เลยทำให้เกิดกลัวและหนีจากวัดบ่อย ๆ หนี

ไปก็ไม่พ้นถูกนำกลับมาอีก และถูกเฆี่ยนเป็นการใหญ่ พอเผลอก็หนีอีก เป็นอย่างนี้บ่อย ๆ จนอยู่กันไม่ได้ แม้คุณพ่อคุณแม่จะนำกลับไปอีกก็ไม่ยอมไป เกิดโรคกลัวต่อไม้เรียวเต็มที่ต้องย้ายที่ใหม่คือเข้าโรงเรียน ได้เรียนมาดีในชั้น ป. 1–2 พอถึง ป. 3 คุณครูที่สอนท่านเคร่งครัดและตีเก่งอีก โรคเก่าเข้ามาอีก หนีโรงเรียนต่อไป เขาจับมาส่งถูกครูถามว่าทำไมหนีโรงเรียน บอกคุณครูว่ากลัวไม้เรียวที่ครูตีบ่อย ๆ คุณครูหัวเราะ และบอกว่าต่อนี้ไปไม่ตีแล้ว ขอให้มาโรงเรียนเถิด ข้าพเจ้าก็มาโรงเรียนทุกวัน ครูก็ไม่ตีดังแต่ก่อน การเรียนก็ดำเนินไปจนสอบไล่ได้ผ่านชั้นประถมไป

ท่านผู้ฟังคงนึกว่าเรื่องส่วนตัวเอามาเล่าทำไม ที่เล่ามาเพื่อให้เห็นโทษของการลงโทษในทางที่ตึงเกินไป ตามปกติคนเรามีสัญชาตญาณแห่งความกลัวด้วยกันทั้งนั้น ถ้าเราเอาวิธีทำให้กลัวมาใช้ เป็นการกระทำที่บังคับจิตใจของเด็กมากเกินไปจิตใจของเด็กก็หดหู่ ไม่อยากจะทำอะไร ไม่อยากอยู่บ้าน มองเห็นพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นศัตรูไป ทำให้ตีตนออกห่างไปจนเสียคนไปก็มาก เด็ก ๆ ตามแถวหน้าโรงหนังมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ใช้วิธีขู่เข็ญไม่น้อย คนที่มีนิสัยมักโกรธ

เหี้ยมโหดดุร้าย ถ้าสืบดูประวัติให้ดีก็จะพบว่ามาจากพ่อแม่ที่ดุร้าย ฉะนั้นการลงโทษเด็กจึงเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังให้มากสักหน่อย พ่อแม่บางคนพอเห็นลูกกระทำอะไรผิดก็ไม่มีการยับยั้งเลยฟาดเปรี้ยงเข้าให้ ไม่เลือกที่ สุดแต่จะถูกตรงไหน บางทีเด็กต้องเสียหู เสียตา เพราะการลงโทษแบบนั้น ขอให้คิดไว้ในใจก่อนว่าเด็กไม่มีเดียงสาเขายังไม่รู้ชัดว่าอะไรถูกหรือผิด เขาทำอะไรก็มักตามผู้ใหญ่เสมอ ผู้ใหญ่นี่แหละเป็นผู้ควรถูกเฆี่ยนก่อนเพราะแสดงละครไม่ดีให้เด็กเห็น แล้วตนไม่สำนึกว่าตนผิดไปลงโทษเด็กด้วยอำนาจโทสะ เป็นการกระทำที่ใช้ไม่ได้ จงจำไว้ในใจว่า ถ้าเกิดความโกรธอย่าลงโทษเด็กเป็นอันขาด เพราะการลงโทษเด็กขณะนั้นขาดความรู้สึกผิดชอบ มักลงโทษเกินกว่าเหตุไปเสมอ

วันก่อนอ่านหนังสือพิมพ์พบข่าว เรื่องผู้หญิงทรมานเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ อันเป็นเรื่องทารุณทั้งนั้น คนแบบนี้เขาเรียกว่ายักขิณีไม่ใช่หญิงธรรมดา บางคนโกรธจัดถึงกับพูดว่า เดี๋ยวแม่กินเนื้อเสียนี่ อย่างนี้มิใช่ถ้อยคำของคน แต่เป็นถ้อยคำของมารร้ายที่เข้ามาแทรกแซงอยู่ในใจแล้ว อย่าปล่อยให้มารร้ายมาลงโทษลูกของท่านเลย จงขับเจ้ามารร้าย

ออกไปจากใจของท่านเสียก่อนเถิด เราทำโทษเด็กเพื่ออะไร เป็นปัญหาที่ควรถามก่อน คำตอบก็มีว่า เพื่อให้เข็ดหลาบ จักไม่กระทำผิดแบบนั้นต่อไป จุดหมายอยู่ที่ให้เขารู้ตัวว่า เขาผิดและจะไม่ทำความผิดต่อไปอีก เอาละเป็นอันได้ความแล้ว ลองคิดต่อไปอีกว่า ไม่มีทางอื่นบ้างเชียวหรือที่จะทำให้ลูกน้อยรู้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการผิด มีอยู่ถมไปที่จะทำได้โดยไม่ต้องเฆี่ยนตีกันในประการแรกเราควรจะค้นหาสมุฏฐานเสียก่อนว่า ทำไมเด็กจึงชอบทำอย่างนั้น ทำไมเด็กจึงประพฤติแบบที่ผู้ใหญ่เรียกว่าซุกซน ความซุกซนของเขาเป็นความเสียหายหรือ ลองหัดค้นเหตุผลดูบ้าง ในข้อที่เด็กทำอะไรผิดไปนั้น เราควรนึกไว้ก่อนว่าทำไมเขาจึงทำอย่างนั้น เขาคงได้เห็นตัวอย่างแบบนั้นจากใครสักคนหนึ่ง ถ้าพบว่าตัวอย่างอยู่ที่ใครจงตัดต้นตอ ทำลายตัวอย่างเสีย สมมุติว่าพี่เลี้ยงเป็นตัวอย่างก็อย่าให้เขาทำให้เด็กเห็นต่อไป นี่วิธีหนึ่งเรียกว่าเอาแบบชั่ว ๆ ไปเสียให้ห่าง ต่อไปควรพูดกับเด็กดี ๆ อ่อนหวาน พูดให้เขารู้การกระทำเช่นนั้นเป็นความชั่ว คนชั่ว พ่อแม่ไม่รักการกระทำเช่นนั้น ลูกอยากให้พ่อแม่รักไหม ถ้าอยากให้พ่อแม่รัก ขอลูกอย่าทำอย่าง

นี้ต่อไปหนา นี่คือการเตือนมิให้เขาทำผิด คนทำผิดมักอาศัยเครื่องยั่วให้ทำผิด อยู่เฉย ๆ จะทำความผิดหาได้ไม่ จงมองหาเครื่องยั่วให้เด็กทำผิดให้พบ และนำออกไปให้ห่าง เด็กก็คงไม่ทำความผิดในรูปนั้นอีกต่อไป ผู้ใหญ่ก็ไม่ต้องลงโทษให้เด็กเสียกำลังใจ เด็กก็ไม่ต้องเจ็บเนื้อหนังเพราะความผิดนั้น ๆ

เรื่องความซุกซนของเด็ก เป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่รำคาญอยู่มาก และมักบ่นว่าแหม! อ้ายหนูนี่มันซนจริง ยายหัวหมุนทุกวัน เรามักได้ยินคุณย่าบ่นเสมอ เด็กอีกคนหนึ่งหงิมเหมือนตุ๊กตา คุณยายก็ชอบใจ ความจริงเรื่องของเด็กต้องไม่อยู่นิ่ง ถ้าอยู่นิ่งก็ไม่ใช่เด็ก ธรรมดาเด็กกำลังก้าวหน้าเจริญทั้งกายทั้งใจ ถ้าเขาไม่เคลื่อนไหว อวัยวะก็ไม่เจริญงอกงาม ความซนจึงเป็นสมบัติของเด็กประการหนึ่ง แต่พี่เลี้ยงหรือบิดามารดาไปเอาใจใส่เขามากเกินไป คอยช่วยเหลือเขามากเกินไป จนเด็กไม่ต้องทำอะไร อย่างนี้ก็ไม่ถูก คนเลี้ยงมีหน้าที่เพียงแต่ดูเด็กไว้เท่านั้น ดู อย่าให้เขามีอัน-

ตราย ให้เขามีเสรีบ้าง เราก็ไม่บ่นว่าเด็กซุกซน แต่ต้องมีระเบียบ มีทางชดเชยให้เขาบ้าง เด็กที่เดินได้แล้ว ก็ชอบเดินเป็นธรรมดา ให้สังเกตคนที่หัดถีบรถจักรยานได้ใหม่ ๆ เขาต้องถีบตลอดเวลาที่เขามีรถพอจะถีบได้ เขาถีบเพื่อให้เกิดความชำนาญนั่นเองเด็กที่เดินได้ก็ใคร่ที่จะเดินมาก ๆ เป็นธรรมดา จงมีที่ให้เขาได้เดินอย่างสบาย ไม่มีอะไรที่จะเกิดความเสียหายแก่เขา เขาก็คงไม่ซุกซนออกนอกทางไปไหน ความลำบากตรงที่เราไม่มีห้องสำหรับเด็ก ผู้ใหญ่นั่งนอนตรงไหนเอาเด็กมาไว้ตรงนั้นด้วยก็ในห้องนั้นมีของหลายอย่าง หนูน้อยเขาอยากจะดูว่ามันเป็นอะไร เขาเห็นนาฬิกาเดินติ๊ก ๆ เขาก็สงสัย อยากเปิดดูว่ามันมีอะไรอยู่ข้างในจึงได้มีเสียงดังอย่างนั้น เราจะไปว่าเขาซุกซนอย่างไร เขาทำถูกตามวิสัยของเขาแล้ว เราผู้ใหญ่ทำผิดเองที่ปล่อยเขาไว้ในห้องที่เต็มไปด้วยสิ่งที่เด็กไม่รู้ไม่เข้าใจ

เคยเห็นลูกฝรั่ง พ่อแม่ไปทำงาน ปล่อยเด็กไว้ในห้องคนเดียวกับของเล่นเล็ก ๆ น้อย ๆ หนูน้อยก็ยุ่งอยู่ใน

ห้องนั้นไม่ไปไหน ถึงเวลาอาบน้ำ กินอาหารก็มีผู้ใหญ่มาพาไปให้กินให้อาบ จบแล้วก็เข้าห้องต่อไป เด็กก็อยู่ได้เรียบร้อยไม่ยุ่งไม่กวนพ่อแม่แต่ประการใด ของเราโดยมากคอยอุ้มอยู่ตลอดเวลา คอยเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา ว่าที่จริงก็เป็นการกระทำที่ผิดอยู่มากเหมือนกันแต่ทำกันจนชินจึงมองไม่เห็น จึงใคร่ขอแนะนำว่า อย่าถนอมเด็กของท่านเกินไป ปล่อยเด็กให้เขามีอิสระเสรีบ้าง ให้เขาได้อยู่ตามลำพังเขาบ้างในห้องของเขา เด็กก็จะเรียนรู้ในเรื่องพึ่งตัวเองเป็นลำดับ ถ้าลูกของท่านชอบเคลื่อนไหวที่ท่านเรียกว่าซุกซนก็จงแก้ด้วยวิธีมีอะไร ๆ ให้เขาได้เล่นเป็นกีฬาบ้าง ถ้าเขามีของเล่น มีเครื่องบริหารกายอยู่ แล้วใจของเขาก็คงเรียบร้อยไปได้ ผู้เลี้ยงเด็กจึงไม่ต้องวิตกเรื่องเด็กซน เพราะเด็กซนมีสมองดีว่องไว แต่ควรวิตกถึงเด็กหงิม ๆ เป็นผ้าพับจะเป็นคนเฉื่อยชาในกาลข้างหน้าและอย่าได้ลงโทษเด็กที่ท่านเรียกว่าซุกซนเลย จงพยายามกล่อมความซนของเขาให้เข้าแนวทางดีกว่า ซึ่งไม่ยากอะไรนัก

ขอให้จำเป็นหลักสำหรับบทนี้ว่า การลงโทษเด็กด้วยอำนาจโทสะเป็นสิ่งไม่ควรทำ เด็กทุกคนไม่อยากกระทำความผิด แต่ทำไปเพราะความไม่รู้ จงให้เขารู้เสียว่าอะไรผิดและเขาจะไม่ทำสิ่งนั้นเป็นอันขาด เพราะปกติของเด็กอยากให้ผู้ใหญ่รักตน ถ้ารู้ว่าทำอย่างนั้นผู้ใหญ่ไม่รัก เขาก็คงเลิกไปเอง ความรักความเมตตาต่อกันเป็นแนวทางของความดีอันยั่งยืน

- *นิสัยเลียนแบบ ไม่ใช่มีแต่ผู้ใหญ่ แม้เด็ก ๆ ก็ชอบ*
- *ระวัง ! อย่าให้ "เกษร คือ ความดี" หลุดออกไปจากลูกของท่าน*
- *ถ้าเกษรคือความดี หลุดจากลูกแล้ว จะกลายเป็นเด็กดื้อไป*

ฝึกเด็กให้กินเป็นเวลา

ท่านพ่อแม่ ที่นับถือทั้งหลาย

เรื่องที่จะพูดกันในวันนี้ ท่านผู้ฟังอาจรู้สึกกระทบกระเทือนใจบ้างนิดหน่อย ข้าพเจ้าต้องขออภัยต่อท่านทั้งหลายด้วย เพราะข้าพเจ้ามีความรักและหวังดีต่อทุกคน ข้าพเจ้ามาอยู่กับพวกท่าน เพื่อนำท่านให้เดินทางถูก เพื่อแก้ไขความบกพร่องของท่านให้เป็นความดีงาม ถ้าเห็นอะไรบกพร่องเกิดขึ้นในตัวท่าน ในหมู่คณะของท่าน ถ้าข้าพเจ้าทำเฉยเมยไม่บอกให้ท่านทราบว่าการกระทำ เช่นนั้นเป็นสิ่งไม่ดี ข้าพเจ้าก็กลายเป็นคนไม่ซื่อตรงต่อหลักธรรมะที่พระพุทธองค์ได้สอนไว้ เป็นคนทรยศต่อพระพุทธบิดาของชาวเรา ข้าพเจ้าจึงใคร่รักษาความดีไว้เสมอ จึงได้ทำตนเป็นนักติเรื่อยมาในเรื่องที่สมควรติ สิ่งที่หนุนให้ข้าพเจ้าทำเช่นนี้ไม่มีอะไรนอกไปจากความปรารถนาดีต่อพี่น้อง ทั้งหลายเท่านั้น ขอพี่น้องผู้ฟังจงเข้าใจตามนี้ด้วย ข้าพเจ้าจะเริ่มเรื่องละ โปรดฟังกันให้ดีเถิด

เมื่อวันเพ็ญเดือนสิบ ทางยุวพุทธิกสมาคมได้ขอร้องให้บิดามารดาผู้ปกครองเด็ก มาประชุมกันที่พุทธสถาน เพื่อฟังคำแนะนำคำตักเตือนในเรื่องเกี่ยวกับเด็ก โดยเฉพาะเพราะปัญหาเรื่องเด็กเป็นปัญหาใหญ่ เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลในอนาคต และการแก้ปัญหาประเภทนี้ ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจกันจัดทำ จึงจะบรรลุถึงจุดหมายปลายทางได้ คณะยุวพุทธจึงได้นัดหมายให้บิดามารดาผู้ปกครองเด็กได้มาอยู่กันที่ยุวพุทธสถาน ในวันนั้นตัวข้าพเจ้าต้องไปแสดงธรรมที่สารภีเสีย จึงมิได้พูดอะไรกับผู้ที่มาประชุม ท่านเจ้าคุณวินัยโกศล ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอเมืองได้มาพูดให้ฟัง ข้าพเจ้ากลับมาทันนิดหน่อย มีความดีใจมากที่เห็นพี่น้องมาประชุมกันจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าทุกท่านชอบแสงสว่าง ชอบเรียนให้รู้ และจะได้นำไปปฏิบัติต่อไป เมื่อเลิกการประชุมต่างคนก็กลับไป ข้าพเจ้านอนพักที่พุทธสถาน วันรุ่งขึ้นข้าพเจ้าตื่นแต่เช้า ก็ลงไปเดินดูได้ม้านั่งในห้องประชุม และได้พบอะไรหลายอย่างที่พี่น้องผู้มาประชุมได้ลืมไว้หรือแกล้งทิ้งไว้ก็ไม่ทราบ สิ่งของ

นั้นมีเปลือกถั่วดิน ชานอ้อย เปลือกเมล็ดแตงโม ใบตอง ห่อขนม ก้นบุหรี่ตัวเล็กตัวโตรวมทั้งขี้เถ้าด้วยมากมาย ได้สั่งให้คนงานช่วยกันทำความสะอาดเสียโดยเร็ว เรื่องจึงหมดไป แต่ในใจของข้าพเจ้ายังไม่หมดเรื่อง ยังมีเรื่องจะพูดกับพี่น้องอีกหลายประการ อันสืบเนื่องมาจากการประชุมในวันนั้น

ระเบียบของการเข้าสู่ที่ประชุมมีอยู่ แต่ส่วนมากมิได้นำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติกัน แม้ในการประชุมของพระภิกษุก็ยังไม่ค่อยเรียบร้อย เนื่องจากยังมีการตามใจตนเองกันมากนั่นเอง เมื่อมีการตามใจตนเองเกิดขึ้นในขณะใดพุทธธรรมก็หายไปจากใจในขณะนั้น พุทธธรรมหมายถึงการรู้จักบังคับใจตนเองให้อยู่ในระเบียบอันดีงามต่อไป ตามปกติของคนเรานั้นจะทำอะไรตามใจชอบก็ได้ ถ้าเขาอยู่ในที่ลับคนเดียว ไม่มีใครสามารถมองเห็นการกระทำของเขา แต่ถ้าเขาเข้าหมู่กับพวกใคร ๆ ไม่ต้องมากเพียงสองคนเท่านั้นเสรีภาพของเขาก็ถูกตัดรอนลงทันที ระเบียบมารยาทอันดีงามนั้นแหละ ตัดทอนเสรีภาพแบบการตามใจของตนให้น้อยลงไป เราจะเห็นสุภาพชนที่นั่งด้วยกัน อีกคนหนึ่ง

อยากจะสูบบุหรี่ ก็ต้องขออนุญาตจากอีกคนหนึ่งว่าขอโทษ คุณจะรังเกียจไหมถ้าผมจะสูบบุหรี่ อีกคนหนึ่งแม้จะไม่ชอบควันบุหรี่ก็ต้องตอบอย่างมีอัธยาศัยว่า ไม่เป็นไร โปรดตามสบายเถิด คนทั้งสองก็นั่งสนทนากันอย่างสบาย นี่เป็นกิริยาของคนดีในสมาคมประการหนึ่ง

คนไทยเรามีปกติตามใจตนเองเสียจนชิน เราจึงทำอะไรได้ทุกอย่างทุกสถานที่ โดยเฉพาะในการเข้าสู่ที่ประชุม ทุกคนต้องอยู่ในอาการสงบ ไม่พูดกันให้มีเสียงดังจนเป็นที่รำคาญแก่คนอื่นเขา ไม่สูบบุหรี่ เพราะกลัวควันบุหรี่ก่อความรำคาญแก่คนอื่นได้ ไม่ถ่มหมากดัง ๆ ไม่บ้วนน้ำหมากให้เปรอะสถานที่ ถ้าหากการประชุมเป็นเรื่องเกี่ยวกับทางศาสนาต้องมีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดกันเป็นพิเศษ เพราะสถานที่ทางศาสนาเวลาปฏิบัติกิจทางศาสนา เป็นเรื่องของการบังคับ ตนเองขูดเกลาจิตใจของตนเองให้สะอาดขึ้น ผู้เข้าประชุมจึงไม่ควรกระทำสิ่งที่ไม่ดีเสมอ พุทธสถานเป็นที่ประชุมทำกิจทางศาสนาบ้าง ประชุมหาความรอบรู้ในทางอะไร ๆ ที่เป็นประโยชน์บ้าง ผู้เข้าประชุมจึงควรระวังบังคับตนเองกันเสียบ้างอย่าเอาพื้นของพุทธสถานเป็น กระโถน

ทิ้งของที่เป็นเดนกันเลย แม้การเข้าที่ประชุมในวิหาร ในธรรมศาลาก็เช่นเดียวกัน ควรเคร่งครัดกันเสียบ้าง คน-ไทยก็จะเป็นชาติ ที่มี ความเป็น ระเบียบเรียบร้อยขึ้นมากกว่านี้ มีการบังคับตนเองได้มากกว่านี้ ชาติไทยก็จะก้าวหน้าไปในทางดีงามสมความมุ่งหมาย จึงขอให้ท่านช่วยกันคิดและสังวรกันต่อไป

ท่านผู้ฟังอาจคัดค้านได้ว่า เปลือกถั่วและชานอ้อย ใบตองห่อขนม เป็นของพวกเด็กน้อยเขาทำกัน หาใช่เป็นของผู้ใหญ่ไม่ การนึกคัดค้านเช่นนี้ก็เพื่อเอาตัวรอดไปเท่านั้นเอง แต่ถ้าหันมาคิดดูให้ดีอีกสักเล็กน้อยก็จะพบว่า เรื่องของเด็กมาจากผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่เลี้ยงเด็กนำเด็ก สอนเด็กให้กระทำทุกสิ่งทุกอย่างทั้งโดยทางตรงทางอ้อม เด็กทำอะไรลงไปก็เป็นเรื่องเนื่องจากการกระทำของผู้ใหญ่ทั้งนั้น ความผิดทั้งมวลจึงตกอยู่กับผู้ใหญ่ ไม่ใช่ความผิดของเด็ก ทำไมผู้ใหญ่จึงได้กระทำความผิดได้บ่อย ๆ เกี่ยวกับเด็ก ขอบอกว่าเนื่องจากเรื่องไม่รู้เท่าถึงการณ์อย่างหนึ่ง เนื่องจากความรักที่มีต่อเด็กของท่านอย่างหนึ่ง แต่มันเป็นความรักประเภททำลายหรือสร้างนิสัยเสียให้แก่เด็กมากกว่า พอท่านจะออก

จากบ้านไปไหน ๆ อันเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ เด็กจะบอกว่า หนูไปด้วยคน ท่านไม่อยากให้เด็กไป ก็ห้ามด้วยเสียงกระด้างว่า ฮึ! อย่าไปเลย เด็กได้ยินเสียงกระด้างก็เกิดความน้อยใจว่า คุณแม่พูดเหมือนกับไม่รักตัว เขาก็แสดงอาการร้องไห้ออกมาทันที ไม่เพียงแต่ร้องไห้เท่านั้น แต่แสดงอาการอีกหลายอย่างเพื่อเอาชนะท่าน พระพุทธเจ้าตรัสว่า เด็กมีอาการร้องไห้เป็นกำลัง เมื่อท่านเห็นลูกของท่านร้องไห้ ก็ทำการปลอบโยน เด็กไม่หยุด ท่านก็สัญญากับเด็กหลายแบบ เช่น ว่าจะให้กินขนม จะพาไปดูหนัง จะให้ของเล่น หลายเรื่องหลายราว เพื่อให้เด็กหยุดร้องไห้เท่านั้น เด็กเลยได้ใจ และนึกว่าวิธีการของตนใช้ได้ผลแล้ว และใช้วิธีนั้นเรื่อยมา ถ้าหากท่านจะอดทนสักหน่อยไม่ให้เขาชนะโดยวิธีนั้น ปล่อยเขาไว้ก่อนพอหายโมโหแล้วจึงพูดกันดี ๆ ท่านก็มีทางเอาชนะเด็กได้ด้วยเหตุผล เด็กของท่านก็ไม่เสียคน ท่านเคยพลาดในเรื่องนี้บ้างไหม ถ้ามีก็โปรดปรับปรุงตัวท่านเสียใหม่เถิด

เอาละสมมติว่าท่านจะไปพุทธสถาน เด็กของท่านอยากไปด้วย ท่านก็พาเข่าไป ความจริงเรื่องของผู้ใหญ่กับเรื่องของเด็ก เราควรจะแบ่งกันไว้แล้ว เช่นการฟังธรรมตามปกติที่พุทธสถานในวันอาทิตย์เป็นเรื่องของเด็ก พ่อแม่ที่รักลูก และอยากให้ลูกได้ไปสู่ที่ประชุมก็ควรส่งเขาไปในวันนั้น เพราะเขาจะได้ฟังเรื่องที่เหมาะกับเขาโดยเฉพาะ การไปให้เด็กโตคุมไปก็ได้ พ่อแม่นำไปส่งก็ได้สุดแต่ความสะดวก ส่วนเวลาใดเป็นเรื่องผู้ใหญ่นั้นก็ไม่ควรนำเด็กไป เว้นแต่ผู้นำมีความสามารถเพียงพอที่จะควบคุมเด็กของตนให้อยู่ในสถานที่เรียบร้อย ไม่ทำอะไรให้เป็นที่รบกวนผู้อื่น ขณะที่ท่านเดินมาตามถนนกับลูกน้อยของท่าน ท่านควรจะรู้ไว้ด้วยว่า มีอะไรหลายอย่างล่อใจเด็กให้อยากได้ วิสัยของเด็กเขามีความต้องการเสมอ ในเมื่อเขาเห็นอะไรที่เขาพอใจ พ่อแม่ควรเตรียมตัวต่อต้านความอยากของเด็กให้ดี เช่นพอเดินผ่านสามแยก ก็พบแม่ค้าขายถั่วดิน ขายอ้อยขวั้น ขายเมล็ดแตงโม อันเป็นของที่เด็กชอบทั้งนั้น และเป็นการแน่

นอนที่เขาจะต้องขอของนั้น ๆ กับท่าน ควรจะทำอย่างไรจึงจะดี ขอแนะนำว่า ในประการต้นเมื่อเราทราบถึงความต้องการของเด็กแล้ว เราก็ควรหาทางป้องกันอย่าให้เขาได้เกิดความสนใจในของนั้น เช่นรีบเดินไปเสียไว ๆ บ้าง ชวนเด็กสนทนาเรื่องอะไร ๆ ที่ทำให้เด็กเพลิดเพลินเสียบ้าง เป็นการดึงความสนใจของเด็กไปสู่เรื่องอื่นเสีย นี่เป็นวิธีหนึ่ง

อีกประการหนึ่งถ้าท่านเผลอไป พอถึงที่ขายเด็กต้องการทันที ท่านก็ควรพูดให้เขาเข้าใจว่า ของที่วางขายอยู่นั้นเป็นของไม่ดี เพราะเจ้าของไม่ปกปิด มีแมลงวันตอม เจ้าแมลงวันตอมสิ่งสกปรกเช่นขี้วัว ขี้ไก่ ตลอดถึงของคน สิ่งสกปรกติดเท้ามันมา เวลามาตอมของขาย ก็มีสิ่งสกปรกติดมาด้วย ในสิ่งสกปรกมีเชื้อโรค ถ้าหากเชื้อโรคติดเข้าไปในท้องของหนู ก็จะปวดท้องเหมือนที่เคยปวดคราวก่อน พูดให้เขาฟังจนเข้าใจความหมาย โดยใช้ท่าทางประกอบบ้าง แสดงความรักเอาอกเอาใจเขาบ้าง และพาเขาไปเสียจากสถานที่นั้น นี่เป็นวิธีดีที่สุดสำหรับแก้ลูกของท่านในเรื่องนี้ ถ้าหากว่ามีของควรกินและปราศจากโทษต่อเด็ก ท่านให้เขากินได้บ้าง แต่ต้องให้เขากินในสถานที่อันสมควร อย่าให้กิน

ในขณะอยู่ในห้องประชุมเป็นอันขาด ฝึกให้เขารู้จักกาละเทศะเสียแต่น้อย ๆ วันหนึ่งเขาก็จะเป็นคนเรียบร้อยได้ เพราะท่านช่วยแนะนำช่วยตักเตือนเขาในทางที่ดี ในเวลาใดลูกของท่านไม่สบาย ท่านควรหาโอกาสนั้นพูดให้เขาเห็นโทษของการประพฤติอะไรที่ผิด ๆ อันอาจนำความยุ่งยากมาสู่ชีวิตของเขา มารดาบิดาควรทำตนเป็นนักแสวงหาโอกาสเพื่ออบรมลูกของตนเสมอ จึงจะชื่อว่ารักลูกจริง ๆ

แม้ภายในครอบครัวของท่าน ก็ควรฝึกหัดทำตนให้เป็นคนมีระเบียบในการกินอยู่เสมอ อย่าได้ทำอะไรในทางตามใจตนเองเป็นอันขาด เพราะจะนำผลเสียหายไปถึงลูกหลานของท่านตลอดไป เรื่องเล็กน้อยนี่แหละได้กลายเป็นเรื่องใหญ่และนำความเสียมาให้มากเหลือเกินแล้ว จึงขอให้ระมัดระวังให้ดีเป็นพิเศษสักหน่อย

จงสังเกตดูเด็กบางคนร่างกายสมบูรณ์ แต่บางคนร่างกายอ่อนแอเต็มที่ ใครทำให้เขาเป็นอย่างนั้น พ่อแม่นั่นแหละทำให้เขาเป็นไปอย่างนั้น พ่อบางคนเป็นคนซุกซนชอบเที่ยวตามสถานที่ ๆ ไม่ควรเที่ยว เก็บเอาโรคภัยไข้เจ็บมาฝากลูก ลูกเกิดมามีร่างกายผิดปกติ เช่นตาเสีย เป็นต้น

ความสนุกของพ่อนำผลร้ายมาให้แก่ลูกหลานของตนได้อย่างนี้ ท่านพ่อจึงควรระมัดระวังไว้บ้าง แม่บางคนก็เหมือนกัน มัวแต่สนุกด้วยการแจกกระดาษ จนไม่มีเวลาเอาใจใส่กับลูกของตนปล่อยลูกตามยถากรรม ผลที่สุดเด็กเสียคนไป เพราะขาดการเอาใจใส่ หน้าที่ของพ่อแม่อยู่ที่การเลี้ยง การนำเด็กให้เดินทางถูกทางชอบ และเป็นหน้าที่ที่ควรทำตั้งแต่เขายังเล็ก ๆ เพาะนิสัยและการกระทำในทางดีให้เขาทีละน้อย ๆ เด็กของท่านก็จะเป็นคนดีได้ โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ก็จะเป็นผู้-ใหญ่ที่ดีของชาติประเทศต่อไป

เกี่ยวด้วยการไม่เพาะนิสัย ให้เป็นคนรู้จักบังคับตนข่มตนนี่เอง เด็กบางคนพอโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ จึงติดกินจุบกินจิบ กินไม่เลือก ทำให้ชอบกินอะไร ๆ ทั้งที่ควรกินและไม่ควรกินเข้าไป จนฉาวไปทั้งเมือง เขาเป็นลูกที่เจริญมาในครอบครัวที่กินไม่เป็นเวลากินไม่เลือกจึงได้มีสภาพเช่นนั้น บ้านเมืองใดมีคนนิสัยแบบนี้มาก ๆ บ้านเมืองนั้นก็จะถึงแก่ความล่มจมโดยไม่ต้องสงสัย เราทั้งหลายเป็นคนไทยอยู่เมืองไทย มีความรักชาติไทย รักเมืองไทย รักความเป็นเอกราชของชาติไทย จงเริ่มฝึกเด็กของท่านให้เป็นไทยในการกินอยู่

ก่อนเกิด อย่าได้สอนให้เขาเป็นคนกินไม่เป็นเวลา กินไม่เลือกสถานที่เป็นอันขาด ความเป็นระเบียบในการกิน สร้างความเป็นระเบียบในการอยู่ต่อไป และสิ่งนี้แหละเป็นมูลฐานของการสร้างชาติประเทศโดยแท้.

จึงขอตักเตือนพ่อแม่ทั้งหลายว่า ลูกของท่านจะดีจะเสียอยู่ที่ตัวท่าน จงทำตนเป็นตัวอย่างในทางดีอย่าเอาใจใส่เด็ก ในสิ่งที่ท่านเห็นว่า จะทำให้เด็กของท่านเสียคน จงอย่าสงสารเด็กแล้วยอมให้เด็กของท่านทำชั่วเป็นอันขาด เพราะความสงสารแบบนั้น เป็นความสงสารที่ทำลายลูกของท่านเอง.

ไม้อ่อน ดัดง่าย ไม้แก่ ดัดยาก

พ่อ-แม่ที่เกียจคร้านสอนลูก นั้น ! หมายถึงอนาคตที่ไม่แจ่มใส

"คนที่รู้จักใช้กาล, เวลา ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตเท่านั้น

ย่อมเป็นผู้ได้กำไรชีวิตอย่างคุ้มค่า"

"วัชรากร"

เด็กต้องการอะไร ? ที่ไหน ? เมื่อใด ?

ท่านพ่อแม่ ที่นับถือทั้งหลาย

เราเป็นชาวพุทธ เรานับถือพระสัมมาสัมพุทธะ เราดำเนินชีวิตตามแนวทางที่ทรงสอนไว้ เราปลื้มใจมากที่เราได้พระศาสดาผู้ประเสริฐอย่างแท้จริงเป็นที่พึ่ง ชีวประวัติของพระองค์เป็นเรื่องที่น่าศึกษาสนใจ นับตั้งแต่ประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา โตเป็นหนุ่มได้แต่งงานกับพระนางพิมพา ออกบวชแสวงหาสัจจธรรมอันเป็นแนวทางพ้นทุกข์ เมื่อพบแล้วก็นำออกประกาศแก่ประชาชนต่อไป การประกาศพระศาสนาของพระองค์เป็นไปอย่างราบรื่นตลอดเวลา ในบางครั้งทรงพบคนที่เคยประพฤติตนเป็นคนเสียมาก่อนแต่ครั้นได้มาพบพระองค์ ได้ฟังคำสอน ได้เห็นท่าอันสงบเย็นของพระองค์ เขาก็เปลี่ยนใจที่ดุร้ายให้กลายเป็นใจที่สงบยอมตนเป็นสาวกเข้าบวชในพระพุทธศาสนา การประกาศคำสอนของพระองค์ จึงเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า แม้พระองค์จะเข้าสู่พระปรินิพพาน นานถึงสองพันห้าร้อยปีกว่าแล้ว หลักธรรมอันเป็นหลักของการครองชีพที่ถูกต้องของ

พระองค์ยังชนะใจคนอยู่มิน้อย นักศึกษาที่มีความรู้ดีในด้านคดีโลกตามแนวการศึกษาแผนใหม่เป็นคนไม่ค่อยมีความเชื่อในคำสอนประเภทเทวนิยม เมื่อได้พบคำสอนอันเป็นแบบธรรมนิยมเข้าก็ยอมหมอบอยู่ภายใต้สัจจธรรมของพระองค์ นี่เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษากันในสมัยนี้

ทำไมพระพุทธองค์จึงทรงชนะน้ำใจคนได้มากมาย ทำไมพระธรรมของพระพุทธองค์จึงเข้าถึงใจและล้างใจได้เป็นอย่างดีเล่า ? เคล็ดลับของเรื่องนี้อยู่ที่อะไร ? ขอตอบว่าอยู่ที่การศึกษาให้เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของคน และพูดทำให้เหมาะกับความรู้ของเขา ผู้ฟังเมื่อได้รับฟังสิ่งที่เหมาะแก่นิสัยใจคอของตน ก็สามารถรับเอาคำสอนนั้น ๆ มาปฏิบัติได้เป็นอย่างดี พระพุทธองค์จึงเป็นเช่นนายแพทย์ผู้รู้อาการของคนไข้ และให้ยาที่เหมาะกับโรคแก่เขา คนไข้ก็หายจากโรคพยาธิดังใจหมาย

การเรียนรู้ถึงความต้องการของกันและกัน จึงเป็นแนวประสานสามัคคีประการหนึ่ง อันการศึกษาในเรื่องนี้เราเริ่มศึกษาได้จากใจของเราเอง จงคอยสังเกตดูความต้องการของใจ ในเมื่อได้พบปะสิ่งหนึ่งเข้า แล้วคอยกำหนดไว้ เอา

ไปเปรียบเทียบกับความรู้สึกของผู้อื่นต่อไป ก็สามารถเข้าใจได้ถึงความต้องการของเขา และทำตนให้เข้ากับความต้องการของเขา เราก็เป็นที่รักที่ชอบใจของผู้ที่ได้เข้าใกล้ คนที่เข้ากับคนอื่นไม่ได้นั้น มิใช่เนื่องจากอะไรอื่น แต่เขาเป็นคนไม่พยายามเรียนรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของคนอื่น เรื่องจึงยุ่งกันไม่สร่างซา

ในเรื่องของเด็ก ๆ เป็นเรื่องที่เราจะทำความเข้าใจเขาง่ายที่สุด เพราะชีวิตของเด็กยังไม่มีความสลับซับซ้อนอะไร เขาเป็นผู้ที่ยังไม่มีมายาอย่างผู้ใหญ่ ไม่มีเล่ห์แต่อย่างใดความรู้สึกของเด็กตรงไปตรงมาที่สุด จึงเป็นการง่ายสำหรับพี่เลี้ยงมารดาบิดาจะเฝ้าสังเกตดูให้รู้ว่า เด็กมีความต้องการด้วยเรื่องอะไร ถ้าเห็นว่าพอจะสนองความต้องการเขาได้และไม่ทำให้เขาเป็นคนเสียในทางนิสัย ก็จงให้ความสะดวกแก่เขาเถิด อย่าไปทรมานเขาให้ได้รับความเดือดร้อนเป็นดีอันความต้องการของเด็กนั้น ว่ากันโดยแท้จริงแล้ว เป็นความต้องการตามธรรมชาติจริง ๆ เขายังไม่มีความต้องการ

อะไรที่เกินไปกว่าความต้องการของร่างกาย เว้นแต่ผู้ใหญ่เราจะฝึกเขาให้เป็นคนมีความต้องการในสิ่งที่ไม่จำเป็นเท่านั้น เด็กแสดงความต้องการด้วยพูดบอกไม่ได้ เขาจึงแสดงท่าทีให้เห็นก่อน และเมื่อไม่ได้ดังใจก็ร้องไห้จ้าออกมา เป็นการอุธรณ์ต่อผู้ที่อยู่ใกล้ การร้องไห้ของเด็กเป็นการบอกถึงเหตุขัดข้องบางอย่างเกิดขึ้นแก่เขา อย่านึกว่าเด็กต้องการอาหารเสมอไป บางทีมีตัวสัตว์กัดต่อยเขาก็ได้ เบาะที่เขานอนชื้นไป เพราะน้ำเยี่ยวของเขาเองก็ได้ หรือเพราะเหตุอันใดอื่น มารดาบิดาจึงควรจำไว้ว่าเด็กร้องไห้ต้องมีเหตุผลเสมอ จงพยายามหาเหตุให้ได้

หลายปีมาแล้วหญิงคนหนึ่งมีลูกเป็นคนแรก วันหนึ่งเด็กร้องไห้มาก ทำอย่างไรก็ไม่หยุด ยายของเด็กเป็นคนหัวเก่า นึกว่าแม่ซื้อมาหยอกเด็ก จึงไปหาหมอให้ช่วยทำตะกรุดมาผูกคอเด็กเพื่อทำให้เด็กหยุดร้อง หมอก็ทำให้ พอได้ตะกรุดมาก็จัดแจงยกเด็กไปอาบน้ำแล้วจะผูกตะกรุดให้ ก็พบว่าสันหลังของเด็กตอนล่างเป็นแผล เพราะนอนหมักอยู่

กับความชื้นของเบาะ จึงทราบว่าการร้องไห้ของเจ้าหนูเนื่อง จากเหตุนี้เอง จึงเอาแป้งทาให้ และเปลี่ยนเบาะให้ใหม่ เจ้าหนูก็นอนหลับสบายไม่รบกวนต่อไป ในทางธรรมท่านสอนไว้ว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ จะดับไปก็เพราะเหตุมันดับก่อน คำสอนข้อนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้เลี้ยงเด็กมาก จงศึกษาหาเหตุผลจากเด็กเสมอ อย่าทำอะไรลงไปด้วยความงมงายเป็นอันขาด เพราะความงมงายนำโทษทุกข์มาให้แก่เด็กมาก และอาจเสียไปถึงเมื่อโตขึ้นก็เป็นได้

การทำอะไร ๆ กับเด็กควรมีเวลา และรักษาเวลาให้เที่ยงตรงไว้เสมอไป อย่าได้ทำอะไรตามอารมณ์เป็นอันขาด เช่นการให้อาหาร การอาบน้ำ การปล่อยให้เขาหลับนอนอย่างอิสระเสรี เป็นเรื่องควรทำให้เป็นระเบียบ เด็กก็คงไม่จู้จี้กับท่านจนหาเวลาทำงานกันไม่ได้ ต้องคอยอุ้มลูกน้อยอยู่ตลอดเวลา ไม่ต้องทำอย่างนั้นดอก เมื่อให้เขาอาบน้ำดื่มนมแม่แล้ว ให้เขานอนบนเบาะหรือในอู่ของเขาตามสบายอย่าไปยุ่งกับเขาอีกจนกว่าจะถึงเวลา หนูน้อยคงนอนสบาย

ตามประสาของเด็กที่มีความสุขและเขามีความสุขมาก ถ้าเขาได้เป็นตัวของเขาเอง พวกเราผู้ใหญ่ยังใคร่จะมีเวลาเป็นตัวเอง อยากอยู่คนเดียวในที่เงียบ ๆ ฉันใด เด็กก็มีความต้องการฉันนั้นเหมือนกัน จึงขอเตือนให้มารดาบิดาพึงสำเหนียกถึงข้อนี้ไว้บ้าง นอกจากมารดาบิดา แล้วคุณตาคุณยาย คุณปู่คุณย่ามักจะตื่นหลาน และคอยโอ๋หลานอยู่ตลอดเวลาคอยรบกวนเขาด้วยการยกมาอุ้มทำท่าอย่างโน้นอย่างนี้ การกระทำเช่นนั้น แม้จะเป็นการแสดงถึงความรักที่มีต่อเด็ก แต่เป็นการให้โทษแก่เด็กอยู่บ้าง ทางที่ถูกนั้นอย่าได้ไปยุ่งกับเขามากเกินไปเลย จะทำให้เขากลายเป็นคนอ่อนแอในเมื่อโตขึ้น ความอ่อนแอของคนในทางใจนี่แหละนำความเสื่อมโทรมมาสู่สกุลได้ง่าย จึงใคร่เตือนให้ท่านได้ระมัดระวังไว้ตามควร

ความผิดพลาดของผู้เลี้ยงเด็ก อยู่ที่การไม่ศึกษาให้เข้าใจถึงความต้องการของเด็ก และถือเอาแต่ใจตนเป็นประมาณ เอาความรู้สึกที่มีความหลงมาใช้กับเด็ก เลยทำโทษ

เด็กในทางที่ผิด เช่นดุด่า เฆี่ยนตี ทำให้เด็กกลัวโดยทางอาชญาอย่างเดียวจนเด็กกลายเป็นคนดื้อด้านเสียคนไปเลย จึงควรถือหลักไว้ว่า จงละเว้นการเฆี่ยนตีทรมานอย่างโง่เขลา ควรใช้ไหวพริบของท่านเป็นเครื่องดัดนิสัยของเขาแทน วิธีนี้จะไม่ทำให้ร่างกายเด็กเจ็บช้ำ จะไม่ทำให้ใจของเขาเขว และจะช่วยให้เขามีความคิดต่อไปในเบื้องหน้า นี่เป็นข้อควรจำประการหนึ่ง

ถ้าหากเด็กของท่านทำอะไรที่ไม่ควร ในขณะที่เขายังไม่เดียงสา เช่นร้องไห้จะเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามนิสัยของเขา แต่ของนั้นท่านจะให้เขาไม่ได้ มันจะเป็นอันตรายแก่เขา จงอย่าขู่ตวาดทำให้เด็กตกใจ หรือทำท่าอย่างใดที่เป็นเหตุให้เด็กหวาดสะดุ้งเป็นอันขาด แต่จงใช้วิธีพรากเด็กจากสิ่งนั้นโดยนำของนั้นไปวางในที่อื่นเสียก่อน แล้วหันมาปลอบโยนลูกของท่าน คำพูดและท่าทางอันเต็มไปด้วยความปรานี แม้หนูน้อยจะไม่เข้าใจคำพูดของท่าน เขาจะเข้าใจถึงความหมายกิริยาท่าทางที่ท่านแสดงต่อเขา จงจูบเขา ล้อให้เขา

หัวเราะเกิดอารมณ์สนุก ลืมความต้องการนั้นเสีย เพราะปกติของเด็กมีความลืมง่ายเร็วกว่าผู้ใหญ่ ความยึดถือในอารมณ์มีน้อย ผลที่สุดก็เป็นปกติได้เรียบร้อย

เมื่อพูดถึงการลงโทษเด็กโดยการเฆี่ยนตี พ่อแม่บางคนอาจนึกว่า ไม่มีการเฆี่ยนตีเสียเลยจะทำให้เด็กเหลิงไม่กลัวพ่อแม่ เกี่ยวกับเรื่องนี้ขอทำความเข้าใจว่า ทำได้เหมือนกันในเมื่อลูกของท่านโตขึ้นพอมีเดียงสาบ้างแล้ว พอเข้าใจถ้อยคำที่ท่านพูดอธิบายให้เขาฟังแล้ว แต่เด็กของท่านเป็นคนว่ายากสอนยาก ถ้าไม่ลงโทษให้เข็ดหลาบก็เกรงว่าจะสอนไม่ได้ ในกรณีเช่นนี้ การลงโทษต้องทำให้ถูกต้องตามกาลเทศะ สมเหตุผลและศักดิ์สิทธิ์จริง ๆ อย่ากระทำอย่างที่เรียกกันว่า เพื่อ "บรรเทาโทสะจริตของตน" เป็นการกระทำที่อาจจะเกินพอดีไปได้เสมอ เพราะโทสะทำไม่ให้เห็นความจริงของเรื่อง จึงควรระวังสักหน่อย คำว่ากาลเทศะ นั้น หมายความว่าต้องรู้จักเวลาที่ควรลงโทษ เช่นไม่ลงโทษเด็กก่อนรับประทานอาหาร หรือขณะ รับ-ประทานอาหาร อันจะทำให้สมองของเด็กยุ่ง เป็นเหตุให้รับประทานอาหารไม่ได้ บางคน ขณะที่ลูกกำลังกินข้าว

ก็ด่าว่าบ่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย ลูกต้องกินอาหารคู่กับน้ำตา สะอื้นไห้ไปพลาง กินไปพลาง มันน่าสนุกที่ตรงไหน อย่าลงโทษเขาต่อหน้าแขก หรือต่อหน้าเด็กอื่น ๆ อันอาจทำให้เกิดความละอายมากเกินไป ลองนึกถึงตนเองว่า ถ้ามีใครมาดุด่าว่าเราต่อหน้าคนอื่น เราพอใจไหม คงไม่พอใจ บางทีก็อาจถึงทุบตีกันก็ได้ เรื่องของเด็กก็มีใจเหมือนกัน จึงไม่ควรทำในเทศะเช่นนั้น

เรื่องเหตุผลมีความหมายดังนี้ คือก่อนลงโทษเด็กของท่าน ต้องจับหลักฐานให้ได้ก่อนว่า เขาทำผิดด้วยเรื่องอะไร อย่าลงโทษอย่างสุ่มสี่สุ่มห้า ให้ถือคำโบราณที่ว่า "บีบให้มั่นคั้นให้ตาย" เพราะการลงโทษเด็กต้องให้เด็กรู้ว่าตนได้กระทำผิดไปจริง และเป็นเรื่องร้ายแรงอันอาจนำความเสียหายมาให้ตนภายหลัง เป็นเรื่องที่พ่อแม่เคยห้ามปรามไว้แล้ว แต่ก็ยังขืนทำ จึงจำเป็นต้องลงโทษ ก็ไม่น่าเสียใจในความผิดที่ตนต้องได้รับโทษ มีทางให้เขากลับตนเป็นคนดีได้ในกาลต่อไป

เรื่องความศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นดังนี้ ครั้งหนึ่งเด็กวัดได้กระทำการที่ผิดจากคำสั่งของท่านอาจารย์ ท่านจึงเรียกตัว

ผู้ผิดมาสั่งสอนอบรมว่า การกระทำเช่นนั้น เป็นการไม่สมควร ที่เด็กวัดจะพึงกระทำ เมื่อทุกคนเข้าใจแล้ว ท่านจึงภาคทัณฑ์ไว้ ถ้าใครทำผิดอีกต้องเฆี่ยนคนละห้าที เด็กทุกคนดีใจที่ตนพ้นจากการถูกเฆี่ยน และประพฤติตนเรียบร้อยเสมอมา คราวหนึ่งเด็กคนหนึ่ง ได้ประมาทไปทำผิดเข้าอีกอาจารย์ก็เรียกมาพูดถึงเรื่องความผิดเป็นการบอกเหตุผลต้นปลายให้เขาเข้าใจ และบอกว่าความผิดแบบนี้ ได้เคยห้ามแล้วครั้งก่อน และได้บอกไว้ด้วยว่า ถ้าใครทำผิดจะต้องทำโทษคนละห้าที คราวนี้จึงต้องเฆี่ยนกันละ เวลาสองทุ่มสิบนาทีจะลงมือเฆี่ยนห้าที แล้วปล่อยไปพร้อมกับสั่งว่า สองทุ่มตรงเธอมาหาฉันนะ วันนั้นแขกมาหาท่านอาจารย์ และนั่งสนทนากันจนดึกสามทุ่มจึงกลับไป เวลาสองทุ่มเด็กคนที่ทำผิดก็มานั่งอยู่ในที่ใกล้ และคอยอยู่จนแขกกลับไป จึงเข้าไปกราบท่านอาจารย์ ท่านอาจารย์ได้บอกว่าฉันจะเฆี่ยนเวลาสองทุ่มสิบนาที บัดนี้เวลาได้ผ่านไปเสียแล้ว เธอพ้นจากความผิดเรื่องนี้ ไม่ต้องเฆี่ยน เด็กคนนั้นรู้สึกตัว เห็นความเที่ยงธรรมของอาจารย์ และกลายเป็นเด็กสำรวมตน ไม่กระทำความผิดอีกต่อไป นี่ความศักดิ์-

สิทธิ์ของท่านอาจารย์ เป็นสิ่งที่ศิษย์ได้มองเห็น ความเที่ยง-ธรรม เจตนาที่เปี่ยมไปด้วยความกรุณา ทำให้เขากลับเป็นคนดีได้ จึงควรจำไว้ว่า

"ความรัก ย่อมชนะความเกลียด
ความกรุณา ย่อมชนะความโหดร้ายเสมอ"

จึงขอให้พ่อแม่ จงลงโทษเด็กตามกฎแห่งกาลเทศะเหตุผลและศักดิ์สิทธิ์เถิด

"การร้องไห้ของเด็ก หมายถึงเด็กต้องการอะไรสัก อย่างหนึ่ง
ขอให้ท่านสังเกตดูให้ดี คงไม่หมายถึงขนมเสมอไป"

"วัชราภร"

กรุงโรม ไม่ได้สร้างเพียงวันเดียว
ลูกจะดี ไม่ใช่เพราะสอนเพียงครั้งเดียว
โปรดระลึกว่า คนเราไม่ต่างกับขี้ไต้มากนัก
ต้องหมั่นขุหมั่นเขี่ย ให้จะสว่างเสมอ

วิธีแก้นิสัยเกเร

ท่านพ่อแม่ ที่นับถือทั้งหลาย

เมื่อวันเสาร์ก่อน ได้พูดถึงเรื่องการศึกษาให้รู้ถึงความต้องการของเด็ก เมื่อเข้าใจแล้วพึงสนองแก่เขาเท่าที่ต้องการ และจบลงด้วยเรื่องการลงโทษเด็กว่าควรทำให้ถูกแก่กาลเทศะ เหตุผลและศักดิ์สิทธิ์จริง ๆ เพื่อเตือนท่านให้รู้จักใช้ไม้เรียวในเวลาที่ควรใช้ ไม่ใช่พร่ำเพรื่ออันอาจทำให้เด็กของท่านเป็นคนดื้อด้านไม้ และคิดว่าการตีของท่านเป็นเรื่องธรรมดามิใช่สิ่งน่ากลัวอะไร ผลที่สุดท่านบังคับลูกของท่านไม่ได้ ผลร้ายเกิดแก่ลูกของท่านและตัวท่านในภายหลัง ข้าพเจ้าหวังว่าท่านคงจะเข้าใจเหตุผล ของเรื่องและใช้ให้เป็นประโยชน์ได้บ้างเป็นแน่ในวันนี้ จะให้ข้อตักเตือนเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกสักเล็กน้อย ขอให้ท่านตั้งใจฟังให้ดี และคิดถึงความเป็นไประหว่างท่านกับบุตรของท่านให้รอบคอบ เป็นการส่องกระจกดูตนเองกันเสียทีหนึ่ง และเมื่อเห็นว่าสกปรกมอมแมมที่ตรงไหนก็แก้ไขกันเสียให้เรียบ-

ร้อย เรื่องของเด็กเป็นเรื่องที่ควรสนใจและทำกันให้ดีเป็นพิเศษเสมอ เช่นมีอะไรเกิดขึ้นแก่เด็กของท่านควรทำดังต่อไปนี้

สมมติว่าเด็กของท่านมีนิสัยชอบรังแกเพื่อนอันเป็นอาการของความเป็นนักเลงอันธพาล ท่านก็ควรหาทางกล่อมเกลาเขาโดยการพูดชี้แจงให้เข้าใจว่า ตัวของเรา ๆ ก็รัก ไม่อยากให้ใครมาข่มเหงรังแก ทุกคนกลัวความเจ็บกลัวความตาย เช่นแม่เอาไม้เรียวมาตีเจ้า ๆ ก็ต้องกลัว เจ้ากลัวอย่างใดคนอื่นเขาก็มีความกลัวอย่างนั้น เมื่อคิดได้ดังนี้แล้ว อย่าไปทำให้ใครเดือดร้อนเพราะการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน คือการหาความทุกข์ใส่ตนเอง ลองบอกให้เด็กเขกพื้นกระดานสักที เด็กก็คงเข้าใจว่ามันทำให้เจ็บปวดและไม่อยากเขกต่อไป อันคนที่ชอบรังแกคนอื่นนั้นเขาเรียกกันว่าคนพาล ขึ้นชื่อว่าคนพาลก็ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย และเมื่อเราไปรังแกเขาบ่อย ๆ มีคนหลายคนได้รับความเดือดร้อน เขาอาจรวมพวกกันเข้ามาทำอันตรายแก่ตน ๆ ก็ถึงความเจ็บความตาย ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัวได้ภายหลัง

เรื่องของเด็กที่ชอบรังแกผู้อื่นนั้น มักเริ่มต้นจะเกเรทำลายสิ่งของ ทำลายสัตว์ตัวเล็กตัวน้อยมาก่อนต่อมาก็กลายเป็นคนชอบทำลายรังแกเพื่อน จงคอยระวังอย่าให้ลูกของท่านได้มีโอกาสฝึกหัดในทางทำลายเป็นอันขาด จะติดนิสัยของเขา การพูดจาชี้แจงและตักเตือนอย่างนี้ เป็นกิจที่ควรทำก่อน ถ้าหากว่าไม่บังเกิดผล ก็ต้องพยายามตักเตือนต่อไปอีก โดยเรียกมาว่ากล่าวสอนโดยดี ขอให้จำไว้ว่าเด็กของท่านเป็นคนมีความดุอยู่ในใจแล้ว ท่านอย่าได้เพิ่มความดุให้แก่เขาอีกเป็นอันขาด อย่างไรเรียกว่าเป็นการเพิ่มความดุให้แก่เขา คือท่านแสดงอาการโกรธและลงโทษเขา โดยมิได้พูดให้เขาเข้าใจในเหตุผล การกระทำแบบนี้แหละเป็นการเพิ่มความดุให้แก่เขา ไฟกำลังลุกอยู่แล้วอย่าเอาน้ำมันราดลงบนกองไฟอีกเลย จงให้น้ำแก่ไฟเถิด มันจะดับไปเอง การพูดเตือนกันดี ๆ นั้นมีอานิสงส์มากมาย แต่ถ้าพูดเตือนแล้วยังทำอีก ก็ต้องใช้พระเดชบ้างนิดหน่อย คือคาดโทษไว้สำหรับความผิดแบบนั้น เช่นว่า ถ้าทำอย่างนี้อีก พ่อแม่จะลงโทษกักกันมิให้ออกไปนอกบ้าน หรือจะเฆี่ยนเท่านั้นเป็นการบอกให้รู้ไว้ก่อน เมื่อได้คาดโทษไว้แล้ว ท่านเอง

ต้องจำไว้ว่าได้คาดโทษไว้อย่างไร อย่าได้หลงลืมเป็นอันขาด เพราะถ้าท่านลืมไป เวลาเขาทำความผิดมิได้ลงโทษตามสัญญาที่ได้ตั้งไว้ เด็กจะไม่เคารพในท่าน เขาจะหาว่าท่านเป็นคนไม่จริงเสียระเบียบวินัยหมดเลย จงทำตามที่ท่านได้พูดไว้กับเขาเสมอ แม้จะต้องทำหลายครั้งก็ต้องทำตามที่ได้พูดไว้ ถ้าได้ทำถึงขั้นลงโทษแล้ว ภายหลังยังมีเรื่องเกิดขึ้นอีก ท่านก็ควรคิดหาเหตุผลอย่างรอบคอบ อย่านึกว่าเด็กของท่านเป็นผู้ผิดเพียงฝ่ายเดียว คงมีอะไรอื่นมายั่วเย้าเขา ๆ จึงเกิดอารมณ์สู้และชกต่อยกัน หน้าที่ของผู้เป็นมารดาบิดา จึงต้องใช้ปัญญาอย่างรอบคอบ มองหาเหตุผลแวดล้อมให้พบ เมื่อพบแล้วค่อยทำลายเหตุต่อไป จงจำหลักธรรมะที่ว่า **สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ ต้องมองหาเหตุให้พบ เมื่อพบแล้วทำลายเหตุนั้นเสีย ผลอันทำให้ยุ่งยากก็คงหายไปเอง**

การคอยควบคุมหาเหตุผลอย่างนี้ จะก่อให้เกิดผลดีแก่เด็กของท่านได้มากทีเดียว ผู้ใหญ่อย่าใจร้อนเป็นอันขาด เห็นอะไรเกิดขึ้นก็อย่าวู่วามไปต้องสงบใจไว้ก่อน เพื่อมองหาเหตุผลบ้าง เพื่อจับให้มั่นคั้นให้อยู่บ้าง เช่นว่าท่านมีเด็ก

อยู่ในปกครองหลายคน เงินในกระเป๋าของท่านหายไปบ่อย ๆ โดยไม่ทราบว่าใครเป็นคนมือไว เมื่อยังไม่ทราบแน่ชัดลงไป ขออย่าได้บ่นหรือแสดงอาการอะไรออกมา แต่จงทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ ทำเหมือนกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นแก่ทรัพย์ของท่าน แต่ต้องใช้ไหวพริบคอยสังเกตดูเด็กของท่านทุกคน เพื่อคอยกำหนดการเป็นอยู่ของเขาบ้าง ในเวลาตอน-ค่ำ ท่านควรนำเด็กทุกคนมาทำพิธีไหว้พระ ก่อนนอนบ้าง แล้วจึงพูดความไม่ดีของการลักขโมย เพราะบางทีเด็กยังไม่รู้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการไม่ดี เขาทำไปเพราะความอยากได้เท่านั้น จะไปโทษเขานักก็ไม่ได้ เราผู้ใหญ่มิได้บอกเขาว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นบาป ถ้าหากเขาทราบเขาคงไม่ทำเป็นแน่ ปกติของเด็กไม่ชอบกระทำความผิด หรือทำสิ่งที่ผู้ใหญ่ไม่ชอบจึงควรสอนเขาให้เข้าใจเหตุผลพร้อม ๆ กับคอยกำหนดอาการของเด็กไปด้วย อย่าจับความผิดของเด็กโดยอาการสักว่าสงสัยเป็นอันขาด ต้องได้หลักฐานแน่-นอนก่อนจึงจับ อย่างนี้จะช่วยให้เด็กของท่าน เคารพเกรง-

กลัวท่าน และเห็นว่าท่านฉลาดกว่าเขา จะตบตากันเปล่าไม่ได้ต่อไปแล้ว ผลที่สุด ก็เลิกจากการกระทำความผิดแบบนั้น

เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นวันก่อนวันเด็ก ที่พุทธสถานได้มีการประชุมเด็กนักเรียนฟังธรรมตามปกติ เพราะเป็นวันอาทิตย์ มีคนมาบอกข้าพเจ้าว่ามีคนเข้าไปในห้องเก็บของ และเอาธงน้อย ๆ ไปหลายคน เพราะเขาทราบว่าในวันเด็ก ถ้าเด็กคนใดมีธงน้อยติดหน้าอก ก็จะได้รับของแจกอยากได้ของแจกจึงเอาเครื่องหมายไปก่อน โดยมิได้บอกให้ใครทราบ ถึงเวลาแสดงธรรม พอดีวันนั้น ถึงเรื่องของศีลข้อที่สอง อันกล่าวถึงเรื่องการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ข้าพเจ้าพูดอธิบายให้เขาฟังโดยลำดับ และถามว่าถ้าเรามาพุทธสถานอันเป็นสถานฝึกคนให้เป็นคนดี สิ่งของในพุทธ-สถาน ทุกชิ้นเป็นของกลาง เป็นของที่ใครจะถือเอาเป็นของส่วนตัวไปไม่ได้ ถ้าใครเอาไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคนรัก-ษา การกระทำเช่นนี้ดีไหม ?เด็กก็ตอบว่าไม่ควรทำ ถามต่อไปว่าถ้าหากว่าใคร ๆ ทำไปเพราะไม่รู้ว่าผิดการกระทำนั้นเป็นการผิดไหม ?เขาก็บอกว่ายังคงผิดอยู่ ข้าพเจ้าพูดต่อไปว่า คน

ทุกคนอาจกระทำความผิดเพราะไม่รู้ได้เสมอ แต่ถ้ารู้ว่าเป็นความผิด เราก็ควรสารภาพความผิดเสียโดยนำของที่เอาไปนั้นมาคืนไว้ที่นี่ คนที่รู้ตัวว่าผิดและทำตนให้ถูกต้องและเป็นคนดี ใครอยากเป็นคนดีบ้าง ทุกคนยกมือ เมื่ออยากเป็นคนดีก็ทำให้ดีเสีย โดยนำของมาคืนเถิด เด็กที่เอาธงน้อยไปก็นำมาคืนหมดทุกคน และได้รับการปรบมือจากเพื่อนฝูงได้รับคำชมเชยจากข้าพเจ้าผู้อบรม วิธีนี้เป็นวิธีถูกต้อง ขอฝากให้พ่อแม่ทั้งหลายนำไปใช้อบรม สั่งสอนเด็กของท่าน ให้เป็นคนดีกันเถิด

อีกประการหนึ่ง การลงโทษเด็กเป็นการกระทำเพื่อป้องกันเด็กจากสิ่งที่เด็กไม่พึงกระทำ ไม่ใช่เป็นการบังคับเด็กให้กระทำในสิ่งที่เราต้องการให้เขากระทำ เช่น ถ้าเราจะบอกคนหนึ่งให้ปิดประตูบ้าน ในเวลาออกไปหรือเข้ามาในบ้านเพื่อป้องกันมิให้ขโมยเข้ามาในบ้าน แต่เด็กคนนั้นไม่เข้าใจเหตุผลว่าทำไมตนต้องปิดประตู เกิดความทรนงขึ้นมา และดื้อไม่เชื่อคำสั่ง แกล้งเปิดประตูทิ้งไว้เฉยๆ เราก็ไม่รู้จะทำ

อะไรแก่เขา จะลงโทษเฆี่ยนตีด้วยโทษะก็ไปกันใหญ่ คือเพิ่มความดื้อให้แก่เด็กมากขึ้น หรือถ้าเขาจะทำตามก็ทำด้วยความกลัว มิใช่ทำด้วยความสมัครใจ อันไม่ก่อให้เกิดผลดีอะไรแก่เด็ก การทำโทษเด็กด้วยวิธีการที่ไม่ให้เขาเข้าใจเหตุผลเป็นการกระทำที่ไม่ควร เป็นการลงโทษที่ไม่มีเหตุผล เสียหายมากมาย จึงควรถือเป็นหลักไว้ว่า ต้องทำความเข้าใจกันก่อน ให้เขาเข้าใจเรื่องอย่างชัดเจน แล้วจึงลงโทษตามกฎที่ได้ตั้งไว้ เด็กที่รู้ตัวว่าผิด แม้จะถูกตีก็ไม่น้อยใจ แต่ถ้าเขารู้ว่าเขาถูกลงโทษเพราะอคติแล้ว เขาจะน้อยใจหนักหนา ขออย่าได้สร้างความน้อยใจแก่เด็กของท่านเลย

เมื่อท่านทำโทษเด็กไปด้วยเหตุผลอันสมควรแล้ว ขอให้ท่านลืมเรื่องนั้นเสีย ทำใจเหมือนกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นแก่ท่านและเด็กของท่าน

การลงโทษเขาแล้วยังเอามาพูดพร่ำทำเพลงอยู่อีกนั้น ทำให้ท่านกลายเป็นคนขี้บ่นจู้จี้ปากเปียกปากแฉะ เด็กของท่านก็จะไม่เคารพในตัวท่าน เขาจะหาว่าท่านเป็นคนไม่ได้ความ

กฎธรรมดามีอยู่ว่า สิ่งใดทำให้เกิดความเจ็บปวด ความละอายใจ สิ่งนั้นไม่มีใครปรารถนา แต่สิ่งใดทำให้สบายใจ ทุกคนพอใจในสิ่งนั้น อยากให้พูดถึงสิ่งนั้นบ่อย ๆ ต้องพูดเป็นเวลา เป็นสาระ และสบายใจของผู้ฟังเสมอ

ข้อควรจำ

๑. อย่าทำโทษเด็กในเมื่อความผิดนั้นไม่ได้ปรากฏต่อหน้า หรือไม่มีพยานหลักฐาน ว่าเป็นความผิดของเขา

๒. อย่าทำโทษเด็กเพื่อประชดประชันอีกคนหนึ่ง เช่น โกรธพ่อทุบลูกเสียบอบช้ำไป อย่างนี้ไม่เป็นธรรมแก่เด็ก

๓. อย่าผลัดเพี้ยนการทำโทษ ในเมื่อความผิดนั้นได้ปรากฏต่อหน้าหรือมีพยานหลักฐานแล้ว เช่นผลัดว่า "รอให้พ่อมาก่อนเถอะ จะให้พ่อเฆี่ยน"

๔. อย่าเอาสิ่งไม่เกี่ยวกับโทษของเด็กมาเป็น การ ลง โทษเด็ก เช่นสัญญาว่าคืนนี้จะพาไปดูละคร พอเด็กกระทำผิดก็เลยงดการไปดูละครเสีย การงดไปดูละครเป็นการลงโทษเด็กแต่ไม่สมควรทำเช่นนั้น

๕. อย่าออเซาะเด็ก ภายหลังที่ได้ทำโทษเด็กแล้ว จะทำให้เด็กคิดเห็นไปว่า การทำโทษเป็นการบรรเทาโทสะของตน หรือทำให้เด็กมองเห็นว่าท่านเป็นคนอ่อนแอเด็กจะไม่เกรงท่านในการต่อไป

๖. อย่าลงโทษเด็กที่ได้รับโทษตามความ ผิด ของ เขา แล้ว เช่นเด็กซนไปล้มลง ท่านก็โกรธไปตีซ้ำพร้อมกับพูดคำหยาบสำทับเขาย่อมเป็นการไม่เหมาะสม เพราะการหกล้มสอนเขาให้รู้ว่าเจ็บ ปวด ขนาด ไหน อยู่ แล้ว อย่าเพิ่มความปวดร้าวทางใจให้เขาอีกเลย หากว่าเด็กยังไม่เดียงสา ท่านก็ควรให้ความระวังเขาเอง

๗. อย่าทำโทษเด็กด้วยลิ้นของตน การด่าว่าบ่นจู้จี้เด็กเป็นสิ่งไม่เป็นประโยชน์ เป็นการถ่ายทอดนิสัยให้แก่เด็กเปล่า ๆ คนปากจัดจึงควรระวังไว้สักหน่อย

๘. สิ่งใดที่ท่านบอกเขาว่าผิด ก็ให้ถือว่าเป็นความผิดตลอดไป เช่นเด็กของท่านตบหน้าท่าน ๆ ก็ตีเขาในฐานะที่ความประพฤติไม่ดี แต่ต่อมาเขาตบหน้าท่าน

อีก บังเอิญอารมณ์ของท่านดี ท่านหัวเราะเห็นเป็นของขันไป การกระทำของท่านทำให้เด็กงงงวยไม่สามารถเข้าใจได้ว่า เมื่อไรการกระทำเช่นนั้นถูกผิดอย่างไร

๙. อย่าทำโทษให้ผิดกันระหว่างผู้มีสิทธิทำโทษเด็ก พ่อทำโทษเด็กอย่างใดในความผิดอย่างหนึ่ง แม่ก็ควรทำโทษแบบเดียวกัน

๑๐. อย่าทำโทษโดยความลำเอียง เช่น พี่น้องทะเลาะกัน พี่ถูกทำโทษหนัก น้องถูกทำโทษสถานเบาเพราะเห็นว่าเล็กกว่า ทำให้พี่เกิดน้อยใจและริษยาน้อง เกิดความเคียดแค้น อาจทำร้ายแก่น้องได้ในภายหลัง และจะขาดความเคารพในท่านด้วย

๑๑, อย่าทำโทษเด็กโดยอาการเปาะแปะและพร่ำเพรื่อ ทำให้เป็นกิจจะลักษณะ

๑๒. อย่าทำโทษเด็กโดยอาการไม่สมควร เช่นโกรธไม่พูดด้วยสามวัน

๑๓. อย่าโต้แย้งกันในเรื่องการลงโทษเด็กต่อหน้าเด็ก ถ้าจะโต้เถียงกันต้องทำอย่าให้เด็กเห็น

๑๔. อย่าแสดงอาการเหลาะแหละ ไม่กล้าเอาจริงเอาจังด้วย การแสดงเอะอะให้คนอื่นทำโทษเด็กให้ การทำโทษจะไม่ศักดิ์สิทธิ์ และไม่ทำให้เด็กเชื่อถือยำเกรง

การทำโทษเด็กเป็นเรื่องสำคัญมาก อย่าทำโทษเด็กของท่านโดยปราศจากหลักการเป็นอันขาด หลักการทำโทษเด็กทั้ง ๑๔ ข้อนี้ เป็นหลักใหญ่ที่ท่านควรจำไว้ให้ดี และนำไปใช้เถิด ลูกของท่านจะกลายเป็นเด็กสุภาพเรียบร้อยมีความเคารพยำเกรงในตัวท่าน เชื่อฟังคำของท่านเสมอแต่ถ้าท่านทำตนไม่เหมาะสม เอาอารมณ์โทสะเข้าใช้กับเด็กแล้วมันก็เป็นความผิดของท่านเอง จะไปโทษใครหาได้ไม่ขอท่านอย่าได้ร้อนใจในภายหลังเพราะเรื่องนี้เลย.

ลูกของท่านจะมีวาสนาดีได้ ก็เพราะกุศลจากพ่อแม่
ช่วยชี้ช่องทางเดินให้

อย่าสร้างอาณาจักรของความกลัว ให้เกิดในดวงใจของเด็ก

ท่านพ่อแม่ทั้งหลาย

โปรดฟังเรื่องเกี่ยวกับเด็ก ๆ ต่อไป ในบทก่อนได้พูดถึงการลงโทษเด็กให้ท่านฟังแล้ว และจบลงด้วยข้อเตือนใจหลายประการ เพื่อให้ท่านได้จำไว้เป็นแนวทางต่อไป อันการอบรมลูกหลานเป็นงานสำคัญ ประณีต และอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษเสมอ การลงโทษเด็กทางกายเป็นอย่างไร ท่านได้ทราบแล้วในวันนี้จะพูดถึงการลงโทษเด็กในทางใจต่อไป การลงโทษทางใจนี้หมายถึงการเพาะนิสัยอันไม่ดีบางประการให้แก่เด็ก และเด็กได้รับไว้เป็นผลเสียหายแก่ชีวิตของเขา จนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ บางทีอาจติดตัวไปจนกระทั่งตายก็มี โปรดจำไว้ว่าปกติของเด็กเหมือนดินเปียก ใครจะปั้นให้เป็นอย่างไรก็ได้ และเด็กมีปกติรับอะไรได้อย่างง่าย ๆ สิ่งใดที่รับไว้ตั้งแต่เด็กจะติดเป็นตราประทับอยู่ในใจเขานานทีเดียว ผู้ใหญ่พึงระวังอย่าได้ประทับภาพเสียใด ๆ ลงในใจของเขาเป็นอันขาด

ความเสียประการหนึ่งที่พ่อแม่พี่เลี้ยงมักกระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และทำให้เด็กเสียคนไปเป็นจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะในเมืองไทยเราทำกันมากที่สุด ผู้เลี้ยงดูทารกน้อย ๆ เมื่อทารกซุกซนตามวิสัยของเด็ก ตนขี้เกียจในการที่จะควบคุมดูแลเขา ก็ใช้อุบายง่าย ๆ แต่นำผลเสียมาให้เด็กมาก ๆ คือการหลอกเด็กให้เกิดความหวาดกลัวในเรื่องต่าง ๆ เช่นพูดว่า หนูอย่าเข้าไปในห้องนั้นหนา เดี๋ยวอ้ายหง่าวมันจะกัดเอา อุ๊ยในห้องนั้นน่ากลัวออก อะไรต่าง ๆ นาๆ เวลาพูดก็ทำท่าทางหน้าตาให้น่ากลัวขึ้นมาทีเดียว นี่คือวิธีการหลอกให้เด็กกลัว ผู้ใหญ่ที่ทำเช่นนี้ แม้มีเจตนาจะให้เด็กหยุดซุกซน แต่ก็เป็นการไม่เหมาะตัวผู้ใหญ่เองก็เป็นบาปเพราะพูดเรื่องที่ไม่มีจริง เอาอะไรมาหลอกกันอย่างโง่ ๆ ทำให้เด็กมีนิสัยขลาดกลัวไปโดยใช่เหตุ

ในเมืองไทยเราทั่ว ๆ ไป คนชอบเอานิทานเกี่ยวกับผีมาเล่าให้เด็กฟังบ่อย ๆ มันเป็นเรื่องที่เต็มไปด้วยความสยดสยอง ผู้เล่าเองทำท่าให้น่ากลัวเด็กน้อยชอบฟังแต่มีความกลัวมาก ถึงกระนั้นก็ทนฟังเพราะความอยากรู้ ขณะเล่าใหม่ ๆ เด็กนั่งห่างกัน เล่าไป ๆ ก็ขยับกายชิดเข้าไปทุกที

จนเผ่นเข้าไปในกลางวงเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ นี่คือการเพาะนิสัยกลัวผีให้เกิดแก่เด็กโดยไม่ได้อะไรเลย นอกจากทำให้เด็กกลายเป็นคนขลาดกลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัวเท่านั้น

เมื่อข้าพเจ้ายังเป็นเด็ก ก็ได้รับการหลอกโดยคำพูดแบบที่กล่าวมาเสมอ พออายุได้เจ็ดปีก็ไปอยู่วัดเพื่อเรียนหนังสือ เวลากลางคืนในบริเวณวัดเงียบมาก พวกเราที่เป็นเด็กเล็ก ๆ มักไปอยู่ร่วมกัน หรืออยู่ใกล้พระ เด็กโต ๆ มักจำเรื่องผีมาเล่าให้พวกเราฟังเสมอ ในบางครั้ง พระก็เล่าสู่กันฟังในหมู่พระ เราพวกเด็กได้พลอยฟังอีกด้วย เรื่องที่เล่าเป็นเรื่องน่ากลัวทั้งนั้น เช่นสามเณรถูกผีหักคอตายบ้าง ผีเอาคนไปแขวนไว้กับกิ่งไม้บ้าง เด็กฟังแล้วขนลุกเกรียวทีเดียว อารมณ์กลัวก็เกิดขึ้นแก่พวกเรา ข้าพเจ้ามีความกลัวอย่างที่สุด เวลานอนก็พยายามนอนกลางเพื่อนเสมอ แต่เพื่อนก็ไม่อยากนอนนอกเพื่อนต้องแย่งกันนอน และแสดงอาการกลัวกันเป็นการใหญ่ นิสัยกลัวผีหรือกลัวต่อความมืดได้ติดตัวข้าพเจ้ามาแต่สมัยนั้นครั้นได้มาอยู่โรงเรียน ได้เป็นลูกเสือ ต้องออกทำการฝึกหัดเดินทางไกล ไปแรมคืนในที่ต่าง ๆ บางทีก็ออกซ้อมรบในเวลากลางคืน ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ไปทำการสอดแนมดูข้าศึก

และให้เล็ดลอดไปผู้เดียว ความกลัวก็เกิดขึ้นในใจคัดค้านการไปในรูปนั้น ใจหนึ่งกลัวผี อีกใจหนึ่งกลัวครูผู้สั่ง เข้าแบบคมก็กลัว สันก็กลัว ไม่รู้จะทำอย่างไรดี เดินไปด้วยอาการหวั่นวิตก มีแต่ความหวาดเสียวอยู่ตลอดเวลา

ท่านลองคิดดูเถิด คนที่ทำอะไร ๆ ด้วยความหวาดกลัวนั้นจะมีความสุขไหม จะได้ผลจากงานที่กระทำดีไหม คงไม่ดีไม่เรียบร้อยเป็นแน่ ข้าพเจ้าเป็นคนกลัวอยู่จนกระทั่งเป็นพระครั้นได้ศึกษาธรรมะมากเข้า ได้มองเห็นความเหลวไหลของสิ่งทั้งปวง เข้าใจว่าความกลัวก็คือความคิดที่เราสร้างขึ้นหลอกตัวเองแท้ ๆ ค่อยเบาลงไปบ้างแต่ก็ไม่หมดไปเสียทีเดียว ความคิดกลัวยังคอยหลอกตนเองอยู่เสมอ นี่คือโทษของการทำให้เด็กกลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัว นำความเสียหายมาสู่ใจของเด็กมากมายถึงขนาดนี้

ที่วัดอุโมงค์ มีโครงกระดูกที่ร้อยไว้เรียบร้อยหนึ่งโครง คนผู้ใหญ่หลายคนพอเห็นเข้าก็ขนลุกพอง ไม่อยากเข้าใกล้ เพราะเขาได้รับรู้ไว้ในใจถึงเรื่องผี โครงกระดูกเขาคิดว่าเป็นผี เห็นโลงที่ใส่ศพจะมีศพหรือไม่มีศพก็ตาม เขาก็นึกว่าเป็นผี ชั้นที่สุดกระดาษปิดโลงก็มีผีอยู่ในใจของเขา เขาได้

รับเอาผีในรูปต่างๆ มาใส่ไว้ในใจตั้งแต่สมัยเขายังเป็นเด็ก ๆ ใครเอามาใส่ไว้ในใจของเขา ไม่มีใครนอกจากมารดาบิดาและพี่เลี้ยงเท่านั้น แต่เด็กบางคนเวลาเขาไปสวนพุทธธรรม เขาได้เห็นโครงกระดูกเขาก็เฉยๆ เขาเข้าใจและจับต้องอย่างสบาย เขาไม่มีความกลัวแม้แต่น้อย เพราะเขายังมิได้ถูกสอนให้สร้างภาพผีขึ้นในใจของเขา จึงไม่มีความกลัวในสิ่งที่บางคนเขากลัวกัน เด็กพวกนี้เมื่อโตขึ้นก็คงเป็นเด็กที่กล้าหาญเป็นแน่ พ่อแม่ของเขาได้ทำถูกแล้ว ที่ไม่เอาอะไรที่ไม่ดีไม่งามไปฝังไว้ในใจของเขา แต่พ่อแม่ที่เข้าใจผิดและเพาะความกลัวในสิ่งที่ไม่ควรแก่เด็กยังมีอยู่ไม่น้อย อย่าได้กระทำในทางไม่เหมาะ ไม่ควรเป็นอันขาด อย่าเอาความขลัง ความกลัว ไม่ว่าประการใด ๆ มาไว้ในบ้านของท่าน

ถ้าท่านมีลูกที่ซุกซนชอบไปตรงโน้นตรงนี้ ท่านต้องหาทางป้องกันวิธีอื่นที่ดีกว่าการหลอกหลอนเขา เช่นท่านต้องการมิให้เด็กเข้าไปในห้องใดห้องหนึ่ง ท่านก็ควรปิดประตูห้องเสียให้มิดชิด อย่าให้มีอะไรเป็นสิ่งล่อใจจูงใจให้เด็กอยากรู้อยากเห็น ถ้าหากเขาเข้าไปได้ และท่านเกรงว่าเขาจะทำอะไรให้เสียหาย ก็อย่าได้แสดงอาการตกใจพูดจาเอะอะ

โวยวายเลย เพราะการกระทำอย่างนั้นจะทำให้เด็กของท่านตื่นเต้นโดยใช่เหตุ และเกิดความกลัวขึ้นมาก็ได้ เรื่องที่จะนำมาสนทนากัน ถ้าเป็นเรื่องคอขาดบาดตาย เรื่องลึกลับซับซ้อนอย่างใด ๆ แล้ว ก็อย่าได้พูดหรือสนทนาให้เด็กของท่านได้ยินได้ฟังเป็นอันขาด จงพยายามใช้เด็กของท่านให้กระทำอะไร ๆ ที่สมควร ในที่ทุกแห่งในบ้านของท่าน วัตถุสิ่งของอันใดจะสร้างอารมณ์กลัวแก่เด็ก ขอท่านจงแนะนำให้เด็กเข้าใจ ให้เขาได้คุ้นเคยกับสิ่งนั้นเสีย เขาก็จะเห็นเป็นเรื่องธรรมดาไม่ใช่สิ่งน่าหวาดกลัวแต่อย่างใดเลย

ในเวลากลางคืนเดือนมืด ๆ ท่านควรหัดลูกของท่านให้คุ้นกับความมืดเสียบ้าง เช่นพาเดินไปในความมืด ไปนั่งสนทนากันในความมืด ให้เขาได้คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมแบบนั้น บุคคลใดเป็นคนขลาดกลัวสิ่งที่ไม่ควรกลัว จงหาทางป้องกัน อย่าให้ ลูกของ ท่าน ได้สมาคม กับ คน แบบ นั้น เพราะถ้า ไปสมาคม กันความ กลัว ก็อาจ ติดต่อมา ถึงเด็กของท่านได้โดยง่าย สัตว์บางชนิดเช่น กิ้งก่า ไส้เดือนเป็นสัตว์ที่น่าขยะแขยง ใครเห็นก็ทำอาการกลัวและรีบหนีไปเสีย ถ้าหากท่านทำอาการอย่างนั้นให้เด็กเห็น ก็จะเป็นทางทำให้

เด็กหวาดกลัวได้ง่าย จึงใคร่ขอแนะนำว่าอย่าได้ทำกิริยาอาการที่น่ากลัวให้เด็กได้เห็นเป็นอันขาด อันตรายจะเกิดแก่ใจของเขาได้ ท่านรักลูกของท่านมากไม่ใช่หรือ ท่านไม่อยากเห็นลูกของท่านเป็นคนมีนิสัยขลาดกลัวไม่ใช่หรือ มีทางเดียวเท่านั้นที่ท่านจะทำได้คือ หาทางป้องกันอย่าให้ลูกของท่านได้สร้างอาณาจักรของความกลัวไว้ในดวงใจของเขา

ประเทศไทยเรา กำลัง อยู่ในระยะ ของการสร้างชาติ สร้างประเทศ เมืองไทยต้องการคนกล้าหาญ ไม่ต้องการคนขลาด เพราะคนขลาดเป็นคนอ่อนแอ ขาดการตัดสินใจทำอะไรก็มักไม่ค่อยก้าวหน้า ถ้าเรามีคนขลาดมากบ้านเมืองจะก้าวไปในทางดีไม่ได้ จึงขอให้ท่านช่วยกันสร้างกำลังของชาติไทยให้เข้มแข็ง ด้วยการเพาะปลูกความกล้าในทางที่ถูกในใจของเด็ก

คงมีบ้าง ในบางครั้ง ที่เด็ก ของท่าน จะได้รับความรู้เกี่ยวกับผีสางมาจากคนโง่ ๆ ที่เชื่ออะไรไม่เข้าเรื่อง ถ้าท่านทราบแล้วขออย่าได้นิ่งเฉย โดยคิดว่ามันเป็นเรื่องเล็กน้อยเป็นอันขาด จงรีบอธิบายเหตุผลให้เขาเข้าใจว่าเรื่องที่นำมาเล่ากันนั้น เป็นนิยายที่ผูกขึ้นเล่ากันสนุก ๆ เท่านั้น หาได้

มีความจริงแท้ไม่ ผีจริง ๆ นั้นไม่มีดอก มีแต่ผีหลอก ๆ อย่างที่มีอยู่ในนิทานเท่านั้น ถ้าหากผีมีจริงพ่อแม่มีอายุมากถึงบ้านนี้แล้ว ก็คงได้พบเห็นผีบ้างเป็นแน่ พระสงฆ์บางรูปท่านไปอยู่ในป่าช้า ท่านก็บอกว่าไม่เคยเห็นผีอย่าไปยึดถือมันเลย หัดพูดให้เด็กฟังเสียบ้าง บางทีมีเสียงดังขึ้นในบ้านเด็กไม่เข้าใจเรื่องก็อาจตกใจและนึกว่าผีหลอกจงบอกให้เขารู้ว่ามันเป็นเสียงของตุ๊กแก ของหนูที่วิ่งไปวิ่งมาเท่านั้น บ้านบางหลังทำแล้วใหม่ ๆ มีเสียงดังบ่อย ๆ คนไม่รู้อาจกลัวนึกว่าผีหลอก ความจริงมันเป็นเสียงของไม้ที่ขยายตัวในเวลาร้อนและหดตัวในเวลาเย็นเข้า จึงเกิดเสียงดังปึงปั๋งออกมา

สะพานเหล็กใหญ่ ๆ เช่นสะพานพระรามหก ถ้าใครไปอยู่ใกล้ ๆ ในเวลาแดดร้อนจัด มีเสียงดังตึง คล้ายระเบิดคนกลัวผีก็นึกว่าผีหลอก ความจริงเสียงเหล็กที่ถูกความร้อนแล้วขยายตัวดังออกมาเท่านั้น กลางคืนบางทีมีแสงแปลก ๆ เป็นปรากฏการณ์ในท้องฟ้า ถ้าเด็กของท่านได้เห็น จงอธิบายให้เขาฟังเสียว่ามันเป็นอะไร อย่าไปบอกเขาว่าเป็นผีพุ่งไต้เป็นอันขาด หรืออย่าไปบอกว่าผีกระสือเป็นอันขาดเดี๋ยวผีมันจะเข้าไปอยู่ในใจของเด็กอีก การให้

เหตุผล แก่เด็กเท่านั้น จะทำให้เด็ก ของท่าน มีปัญญามากขึ้น และขจัดความหลงผิดต่าง ๆ ให้หายไป จงอย่าได้เข้าใจผิดไปว่า การหลอกหลอนเด็กให้กลัวเป็นเรื่องสนุกเลย ตัวผู้หลอกอาจสนุกแต่เด็กทุกข์ถนัด ซ้ำทำให้มีนิสัยเป็นคนขลาดกลัวไปด้วยความขลาดกลัวในสิ่งไม่ควรกลัว เป็นภัยแก่อนาคตของเด็กอย่างมหันต์ จึงขอให้ท่านระมัดระวังให้จงหนัก

ความขลาดกลัว ในสิ่งไม่ควร ขลาดกลัว เป็นสิ่งไม่ดีให้โทษแก่เด็กมาก จึงเป็นเรื่องที่ควรหาทางป้องกันและทำลายเสีย แต่ความกลัวเกรงเป็นความดี มีประโยชน์แก่เด็กมาก พ่อแม่ต้องคอยสังเกตอาการกิริยาของเด็ก ๆ ไว้เสมอ ให้ทราบว่าเขามีความขลาดกลัวหรือมีความกลัวเกรงและต้องหาทางกำจัดความขลาดกลัวในเรื่องไม่ควร สร้างความกลัวเกรงให้เกิดแก่เขา เพราะความกลัวเกรงเป็นแนวทางสร้างสรรค์ชีวิตให้ก้าวหน้า เช่นเขาเป็นคนกลัวเกรงต่อมารดาบิดา เขาไม่กล้าทำสิ่งใดอันเป็นการขัดขืนคำสั่งสอน

ของท่าน เขาเป็นเด็กเชื่อถ้อยฟังคำ เป็นเด็กว่านอนสอนง่าย ไม่ลำบากแก่การปกครอง ความหนักใจของท่านพ่อแม่ก็ไม่มี ถ้าเขาโตพอไปโรงเรียนได้ เขาก็มีนิสัยเกรงกลัวต่อครูอาจารย์ สะดวกในการสั่งสอน ให้มีความรู้ความฉลาด เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน เมื่อเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ก็มีความเกรงกลัวต่อกฎหมายของบ้านเมือง ไม่กล้าทำสิ่งใดอันเป็นการผิดต่อกฎหมาย กลายเป็นพลเมืองดีของชาติ เขานับถือศาสนาใดก็มีความเคารพยำเกรงต่อธรรมะในศาสนานั้น เป็นศาสนิกที่ดีมีประโยชน์แก่ชาติประเทศต่อไป

พ่อแม่ทุกคู่จึงควรถือหลักเกณฑ์ไว้ในใจว่า ท่านมีลูกก็ใคร่ให้ลูกของท่านเป็นคนดี เป็นคนก้าวหน้า เป็นคนมีใจหนักแน่น เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็สามารถพึ่งตัวของตัวเองได้แต่เด็กจะเป็นอย่างไรในอนาคต มารดาบิดาเป็นผู้ลิขิตความเป็นอยู่ให้แก่เขา ถ้าท่านทำถูกก็หวังได้ว่าลูกของท่านจักเป็นคนดีมีหน้าตา ถ้าท่านทำผิดเรื่องก็จะไปกันใหญ่

ขออย่าให้ลูกของท่านต้องติโทษท่านในภายหน้าว่า เพราะพ่อแม่เราไม่แนะนำตักเตือน จึงได้กลายมาเป็นคนอย่างนี้ อันเป็นเรื่องไม่เหมาะโดยประการทั้งปวง สำหรับในบทนี้ท่านจงจำหลักไว้ง่าย ๆ ดังต่อไปนี้

๑. อย่าพูดจา หลอกหลอน เด็กของท่าน ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

๒. จงให้เหตุผล ในเรื่องที่เด็ก ยังไม่เข้าใจ ให้เขาเข้าใจชัดเจน

๓. อย่าให้ลูกของท่านได้อยู่กับคนโง่ ๆ ที่นำของมาหลอกเด็กของท่าน

๔. ถ้าลูกของท่านไปรับอะไรมา และจะทำให้เขาขลาดกลัว จงพยายามล้างสมองของเขาด้วยการพูดความจริงให้เขาฟัง

๕. อย่าเบื่อในการที่จะตอบปัญหา ของเด็กที่ชอบถามจุกจิก

๖. อย่าสนทนาเรื่องที่น่าหวาดเสียว ให้ เด็ก ของท่านได้ยิน

๗. จงพาเด็กของท่านไปอยู่ในสถานที่ อัน ทำ ให้เกิดความสงบวังเวงบ้าง

๘. จงพยายามให้เข้านอนตามลำพัง เพื่อให้เขา-ห่างจากผู้ใหญ่บ้าง เมื่อเขาเติบโตพอสมควรแล้ว

๙. ภาพเขียนและวัตถุใดๆ ที่ทำให้เกิดความกลัวต้องให้เด็กเข้าใจว่ามันเป็นอะไรกันแน่.

ลูกของท่านจะเป็นบุคคลสำคัญ จงภาวนา

"สุ.จิ.ปุ.ลิ. วินิมุตฺโต กถํโส ปณฺฑิโต ภเว"

ความขลาดกลัว เป็นบ่อเกิดของความเกียจคร้าน ขาดทั้งประโยชน์

พ่อแม่พาลูกดูหนังได้ ก็ควรพาลูก ๆ ไปวัดได้

- จบภาค ๑ -

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มิตรสยาม 48/26 ตลาดใหม่บ้านพานถม บางลำภู
นครหลวงกรุงเทพธนบุรี โทร. 822276
นายสุรินทร์ คุ้มสิน ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2515